زەينۇرە ئىسا

تارىم قىزى

تەكلىماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى

avrasya
araştırma eğitim
ve sosyal hizmet vakfı

زەينۇرە ئىيسا

تارىم قىزى

تەكلىماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى

زەينۇرە ئىيسا

تارىم قىزى

AVRASYA ARAŞTIRMA EĞİTİM VE SOSYAL HİZMET VAKFI

Nuri paşa Mh 10. Sok No: 11 /1
Zeytinburnu/İstanbul-Türkiye
Tel: 0090212 6798688

تەكلىماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلدى
2008 ـ 11 ـ ئاي ئىستانبۇل
www.uyghurweb.net
Baskı_Cilt
Bayrak Matbaası
Davutpaşa cad.No:14/2
Topkapi_İstanbul
Tel:0(212)_493 11 06
Fax:0(212)_493 11 07

زەينۇرە ئالما چېچەكلىرى ئېچىلغاندا 1946 ـ يىلى 17 ـ مارت كۈنى قەشقەردە دۇنياغا كەلدى. دادىسى مىللى ئوردىدا ئوفېتسىر دوختۇر ئىدى.

باللىق چاغلىرى ئاقسۇ، ئۇچتۇرپاندا ئۆتتى. باشلانغۇچ مەكتەپنى ئۇچتۇرپاندا ئوقىدى. ئۇچتۇرپاندا ئۇ زامان ئوتتۇرا مەكتەپ بولمىغىنى ئۈچۈن ئات ھارۋىسىغا ئولتۇرۇپ، ئۈچ كۈن يول يۈرۈپ، ئون بىر ياشلىق قىز ئاقسۇ ئوتتۇا مەكتەپكە ئوقۇشقا كىردى. ئۆز ئائىلىسى، ئۆز يۇرتىدا پەقەتلا ئون بىر يىل تولۇق ياشىيالمىدى. ئاقسۇدا ئوقۇش جەريانىدا پەقەت قىشلىق ۋە يازلىق تەتىللەردىلا ئۆيگە ـ ئۇچتۇرپانغا بارالايتتى.

زەينۇرە كىچىكلىگىدە تىپ ۋە ھايات ھەققىدە ناھايىتى ئېغىر خىياللار سۈرەتتى. بولۇپمۇ زەينۇرە يەتتە ياشقا كىرگەندە ياش ئوفېتسىر دادىسى ئۆلۈپ كەتكىنى ئۈچۈن «ئىنساندىن چىقىپ كەتكەن جان قانداق نەرسە؟» «نېمىشقا چىقىپ كېتىدۇ ، نەگە كېتىدۇ؟» «دۇنيادا بار ئىلمىنت يوق بولمايتتى، يوق ئىلمىنت بار بولمايتتى!... جان نەگە كەتتى؟...» قاتارلىق ئېغىر سوئاللار ئۇنىڭ گۈدەك قەلبىنى مەشغۇل ئېتەتتى. بۇ سوئاللىرىغا جاۋاب تاپماق ئۈچۈن 1958 ـ يىلى قەشقەر تىببى مەكتەپكە ئوقۇشقا كىردى. ئۇ مەكتەپتە ئوقۇتۇلغانلار زەينۇرەنىڭ ئىزدىگەنلىرى بىلەن ئوخشاش بىر نەرسە ئەمەستى. يەنىلا دادامنىڭ ئىزىنى بېسىپ دوختۇر بولاي، ـ دېدى. ئەمما كوممۇنىست خىتاي دەپ ئۇ يىللىرى ئۆزىنىڭ ئۇيغۇرلارغا قارشى ۋەھشى ئەپت ـ بەشىرىسىنى ئاشكارىلاپ، بىزگىمۇ كوممۇنىست روسىيە

قاتناشتى. (ئىشلەپ چىقتى) تىلدا ھەققىدە يازغان ماقالىلىرى ۋە پۈتۈن ئالىي مەكتەپ ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچىلىرىغا بەرگەن كۆپ قېتىملىق كونفىراسلىرى ئۈچۈن زېمىنۇرەگە تىل - يېزىق كومىتېتىنىڭ باشلىقى ئىبراھىم موتىئى تەرىپىدىن 27 يېشىدا «تىل ئالىمى» ئۇنۋانى بېرىلدى.

ئوقۇغۇچىلىرى بىلەن باراۋەر توپلاپ ھازىرلىغان 5 مىڭ ۋاراقتىن ئوشۇق ئۇيغۇر خەلق قوشاقلىرى ۋە ماقال - تەمسىللىرىنى قوشنىسى ياش ئالىم ۋە ئۇستازى ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەد ئىمىنگە تاپشۇرۇپ، 1985 - يىلى ئىككى بالىسىنى ئېلىپ تۇركىيىگە كەلدى.

«تۇرك ئەدەبىياتى» (ئەھمەد قاباقلىنىڭ ژۇرنىلى)دا «سېنى ئىزدەۋاتىمەن»، «ئۇچىنچى سەۋگى» ، «ھاھ . . . ھاھ . . . ھا . . . مەن تارىخچى» قاتارلىق ھېكايىلىرى ئېلان قىلىنىپ تۇرك خەلقىنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.

زېمىنۇرە 1999 - يىللاردىن باشلاپ گېرمانىيىدە رەسمىي سىزىپ كۆپ قېتىم چوڭ كۆرگەزمە ئاچتى. (بىرىنچى قېتىملىق كۆرگەزمە ئەينىشتەيىن مەدەنىيەت سەنئەت مەركىزى كۇلۇببدا بولدى. 15 مارکتىن بېلەت سېتىلدى) ۋە «دۇنيادا بىرىنچى قېتىم خىتاي قىيىن قىستاقلىرىنى سىزغان رەسسام»، «مەرىيەم ئانىنى سىزغان رەسسام»... بولۇپ تونۇلدى. زېمىنۇرەنىڭ سىزغان رەسىملىرىنى گېرمان ژۇرناللىرى ژۇرنالىنىڭ تېشىغا باستى.

زېمىنۇرەنىڭ شېئىرلىرى گېرمانچىغا تەرجىمە قىلىندى. گېرمانلار دىكلىماتسىيە قىلىپ ئوقۇشتى، گېرمان مۇزىكىلىرىغا قوشۇپ كاسەت ئىشلىدى.

زېمىنۇرە 2001 - 2002 - يىللىرى گېرمانىيىنىڭ مەشھۇر گىئوتى ئۇنىۋېرسىتېتىدە ئۇيغۇرچە دەرس بەردى. «بىر

كەبى «ستان» بەر دېگەنلەرنى ئېغىر جازالاشقا باشلىغان ئىدى.

زېمىنۇرە ئۇيغۇر خەلقىنىڭ تارىخى دۇشمىنى ئەجدىھانىڭ پەنجىسىگە چۈشۈپ قالغىنىنى ئۇ ئان چۈشەندى . مېنىڭ ئۇچۇن ۋەتەننى قوتقۇزماقتىن مۇھىم ھېچ ئىش بولالماس دەپ چۈشىنىپ ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ تىل ـ ئەدەبىيات كەسپىگە ئوقۇشقا كىردى.

1960 ـ يىلى ئۇرۇمچىدە ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇش باشلىغاندا پۈتۈن جۇڭگودا ئاچارچىلىق يۈز بەرگەن يىل ئىدى. ئاقسۇ بايدا 80% خەلقنىڭ ئۆلۈپ، 20% نىڭ قالغان يىللىرى ئىدى. ئۇنىۋېرسىتېتتە ئوقۇغۇچىلار بىر ھەپتىدە بىر قېتىم ئالقانىنىڭ يېرىمى قەدەر بۇغداي نېنى كۆرەتتى. باشقا ۋاقىتتا، قىزىلچىنىڭ سۇدا پىشۇرۇلغان ياپرىغى، سۇپۇرگىنىڭ ئۇرۇغى، قوناقنىڭ يامسى...

1965 ـ يىلى ئۇنىۋېرسىتېتنى پۈتتۈرۈپ، يەنە شۇ مەكتەپكە مۇئەللىم بولدى.

«توققۇز بولاق»، «بۇلبۇل نەۋاسى»، «قار لەيلىسى» قاتارلىق شېئىر كىتابلىرى نەشر قىلىندى. «ئالىي مەكتەپلەر ئۈچۇن يېزىقچىلىق بىلىمى» كىتابى چىقتى. «تۇرك تىلى بىلەن ئۇيغۇر تىلى سېلىشتۇرمىسى»، «تۇركىي تىللارغا مۇقايسە»، «يېزىقنىڭ تىلغا تەسىرى»، «تۇركى تىللاردىكى فونېتىك پەرقلەر نەدىن چىقتى»، «لوغەت فوندى يەلپازىسى» ئۇيغۇر تىلىغا كىرگەن، روسچە، ئەرەبچە، پارسچە كەلىمىلەر، (بۇلار شېئىر شەكلىدە ئوتتۇرىغا قويۇلدى) ئۇيغۇرچە مەنداش، ئاھاڭداش سۆزلەر، ئۇرغۇ سۆزلەر لۇغەتلىرى توپلىنىپ ئايرىم ـ ئايرىم كىتاب ھازىرلاندى. (تېخى بېسىلمىدى).

زېمىنۇرە باشقا ئۇستازلىرى بىلەن باراۋەر خەنزۇچە ـ ئۇيغۇرچە 2 مىڭ بەتلىك چوڭ لوغەتنى ئىشلەشكە

مۇندەرىجە

بۇ دۇنيانىڭ ئىگىسى نەدە؟ ---------- 13
مۇستەقىل دۆلەت قۇرماقچا تەشنا ---------- 13
نازىم ھېكمەتتىن بىر مىسرا ---------- 14
ۋاز كەچمەيمەن ---------- 15
ئاياقلىرىم باسىدىغان تۇپراق ئىزدەيدۇ ---------- 16
يىغلىغان گۈل ---------- 17
ئەپۇ قىلمايمىز ---------- 18
ئېيىق يەر ---------- 18
تۇق---------- 18
تۆكۈۋەتمىسلە يۈزىمىزنى ---------- 20
كۆپ ئورمانلار كۆردۇم ---------- 21
ياشىغان ئۆلۈك ---------- 23
مەن بىر ياۋاشتىم ---------- 25
دەرەخ---------- 27
ياشىسام ---------- 27
كۆڭلۈم---------- 28
ئاچ - توق ---------- 28
ئىنسانلىق ئىزدەش---------- 28
ئىككى پالۋان چېلىشتى ---------- 30
بۇلبۇلنىڭ تەقدىرى ---------- 31
كۆڭلۈمنى بەرگەن ئىنسان بۇ مىدى؟ ---------- 32
گىلاس چېچەكلەر تەكرار ئاچىدۇ ---------- 32
ۋەتەنسىز قالدىم ---------- 33

مىللەتنىڭ تەرەققىياتى بىلەن ئۇنىڭ تىلىنىڭ تەرەققىياتى پارالىلمۇ؟» دېگەن ماقالىسىدا ئىنگلىز ۋە خىتاي تىلىنى تەتقىق قىلدى.

گېرمانچە، تۇركچە بولغان ئۆزگۈر ساۋاشچىنىڭ ئىككى تىللىق لۇغىتىنى زوينۇرە ئۇيغۇرچىنى قوشۇپ ئۇچ تىللىق قىلدى.

2006 ـ يىلى «مەھمۇد كاشغەرى» ناملىق رومانىنى تۇركچىگە چۆرىدى.

بۇ توپلام زمينۇرە خانىمدىنىڭ ئۆزۈن يىللاردىن بېرى يېزىپ توپلىغان شېئىرلىرىدىن تەكىب تاپتى.

دەریا بویدا ---------- 60
یىغلا تەڭرىتاغ يىغلا! ---------- 61
بىزنىك---------- 65
ماڭا سېنىك بۇگۈنۈڭ لازىم ---------- 65
يالغۇز قۇلسەن ئۇيغۇرۇم ---------- 66
ئۆزۈم ھەر جايدىمەن، كۆڭلۈم سەندىدۇر ---------- 67
جېنىم يۇرتۇم---------- 68
كەسلەنچۈك ---------- 68
تۈركستان دېگەن قايسى ---------- 69
ئىتتىك بول دوستۇم! ---------- 70
ئۆزۈر تىلەيمەن ---------- 70
بىر يېتىم ئوغلاق ---------- 73
بىرمۇ ئۇيغۇر ---------- 73
شېھىد ئۆلمەس ---------- 74
تەشەككۈر تاشكەنت---------- 75
يالۇۇرىمەن بىزلەرنى ساتما ---------- 76
ئېسىللار تارازىسى ---------- 77
ئىتتىپاق---------- 80
گېرمانىيەدە گاچا قىز ---------- 81
كۆلۈپتىمەن---------- 83
مېنمۇ ئۇ قەپەسكە سۈلا ---------- 84
دېگىزدىكى بىر خادا تاشمەن ---------- 85
مەن مەجبۇرمۇ---------- 86
ساقايتۇالايلى---------- 88
ئانا يۇرتۇم ئاتا يۇرتۇم---------- 88
مۇز تاغلاردا يانغىن بار---------- 90
تۇرنىلار ---------- 91

مۇستەقىل بولماق ---------- 34
دۇنيا رېكورتى---------- 36
ئون ئۇچ يېگىت، ئون ئۇچ باھادىر---------- 37
مۇجاھىت---------- 38
بولسا ئىرادە ---------- 41
ئوكيانۇستا يالغۇز قۇش---------- 42
تۇركستاننىڭ باللارى ---------- 43
گۈل ۋە تىكەن ---------- 44
قولۇڭدا قولۇمدا---------- 44
پارتلا تەڭرىتاغ پارتلا---------- 45
سېپىمىزغا كەل ---------- 45
نەدەن ---------- 46
ئارىمىز ئۇزاق، كۆڭلىمىز يېقىن ---------- 47
پارچىلار---------- 47
گۈزەل قەشقەر خۇشچە قال---------- 47
ئەينى ---------- 48
بۇ قانداق ئىنسان ---------- 49
مەن بىر ئانغۇ!---------- 50
دۇنيانىڭ ئالىملىرى ---------- 51
ناخشام ---------- 52
ئوتنىڭ ئىچىدە قالدى ---------- 53
يۈرەكلەرگە سېپىلگەن سۇ---------- 54
ئالمىخان ئاھاڭدا ناخشا ---------- 54
ئۇ يەر بىزنىڭ، تۈپراق بىزنىڭ، جاي بىزنىڭ----------55
بىرلىشەيلى---------- 55
بۇنىڭ ئېتىنى ھايات دەرلەر ---------- 57
ئاتالارنىڭ يۇرت سۆيگۈسى ---------- 57

توقۇم (ئۇچۇلۇق)---------- 128
ئىچىدە---------- 128
يىغلا ---------- 129
مەن بۇ دۇنيانى ياخشى كۆرىمەن---------- 129
ئۈمىد يۇلتۇزى ---------- 130
ئىچىمدە، ۋاي ئىچىمدە---------- 131
كۆڭۈل كۆرمىسە ---------- 132
خالىساڭ قايتما ماڭا---------- 133
كۆڭلۈم بىر دوست ئىستەيدۇ ---------- 133
قارا كۈنلەر دوستۇمەن---------- 134
قار لەيلىسى ---------- 134
سالام تۈركىيە ---------- 135
ۋاپاسىزغا ---------- 136
قولى يوق---------- 136
ئاق ئەتىرگۈل ---------- 137
قىساس---------- 138
پارچىلار ---------- 140
رەسسام ئاكا، سىزىپ بەر---------- 140
تونىدى ---------- 142
ئىككى پاي ئوق ---------- 143
ئارمان چېچىكى ---------- 144
قويما بالام دوپپاڭنى ئوڭدا---------- 146
تامچە يېشىم---------- 147
سالام ئېيتتى (سالام ئەكەلدىم) ---------- 148
بەزمەن---------- 148
كىيىك ياتمىدى ---------- 149
ئۈچ تەرەپتىن ئۇرۇلدۇم (ئېتىلدىم)---------- 150

تىغ ئۇچىنى دۈشمەنگە قارات ---------- 91
خاتىرە كۈنى ---------- 92
جاۋاب بەر بېيجىڭ! ---------- 93
ھەسەل ھەرىسى بۇلۇتلىرى ---------- 93
تەڭرىتاغدا تەڭرىتاغدەك دوستۇم بار ---------- 97
مەن ئۇچ ئىنسانمەن ---------- 98
خەلقئارالىق ئادۇۋاكات ---------- 99
يېتىم - يېسىر ---------- 103
ئۇزاقتىكى يۇرتۇم ---------- 105
بۇرچۇم ---------- 106
كاشكى ---------- 107
ئەسرگە سوئال ---------- 108
تارىم قىزى ---------- 109
پەخىر ---------- 109
ئاپەت ---------- 110
دېرىزەمگە بىر قۇش قوندى ---------- 110
بىر زامانلار ---------- 111
تامچە يېشىم ---------- 111
شۇ ھايۋانات باغچىسىدا بولسام ---------- 112
تۇپراق بولۇپ كەتكەنگە قەدەر ---------- 113
كۆمۈلگەن قەلب ---------- 113
ئىچىمدە بار ئىكەن ---------- 114
ئىچىمدە ---------- 115
يىغلىغان گۈل داستان ---------- 116
سوي قىرىم ---------- 124
كۈلدۇم مەزە قىلىپ ئۆمرۈمدە بىر رەت ---------- 126
چىن سەددى ---------- 127

بۇ دۇنيانىڭ ئىگىسى نەدە؟

بىر يۇلتۇز ساقىدى،
چەكسىز بوشلۇققا شۇڭغۇپ،
بىر ۋەتەن، - ئۇنىڭ ئىسمى -
ئۇيغۇرىستان
يوق بولماقتا...
خىتاي ئەجدىھاسىنىڭ
قارنىغا سۈمۈرۈلۈپ.
بىر غالجىر ئىت
بىر بوۋاقنى يېمەكتە،
نەدە ئۇ، ئىتنىڭ ئىگىسى؟
نەدە ئۇ، بۇۋاقنىڭ ئىگىسى
قېنى؟
نەدە؟
نەدە
بۇ دۇنيانىڭ ئىگىسى؟

مۇستەقىل دۆلەت قۇرماقتا تەشنا

بارچە مىللەت ئۆز تۇپرىقىدا،
ئۆزىنىڭ بايرىقىنى لەپىلدىتىدۇ.
ئەمما ئۇيغۇرنى خىتاي جادىدا
بىدە كەسكەندەك شېھىد ئېتىدۇ.

بارچە باغچىدا ھايۋاناتلارنى
ئىنسان ئەۋلادى قەپەستە باقار،
ئەكسىچە بىزدە، خىتاي ھايۋانى

كارۋان ---------- 151
سۇلمايلى ئۇنى قەپەسكە ---------- 151
ئۇيغۇر ---------- 152
يالغۇز، يالغۇز كىزىۋاتسەن ---------- 152
ئوكيانۇستىن يار كەلدى ---------- 153
ئەسلا ---------- 153
ئۆمۇر قىسقا ---------- 154
تىكشاۋاتىمەن ---------- 154
سىكلىم ---------- 155
ئۇ دۇنياغا ---------- 156
ئال ببەگىم ساڭا ئويۇنچاق ---------- 157
ئۆز تۇپراق ---------- 158
تولۇنئاي ---------- 158
ئۇ كىشى، تۇركىيە ئەمەس ---------- 158
قۇرۇغان گۇل قۇرۇغان ئىنسان ---------- 161
ئىستانبۇل ---------- 162
كىمنىڭ يۇرتىغا ---------- 162
تاغ چوققىسىدا ---------- 163
سوۋغام ---------- 164
ئاتوم بوراندا قالدى ---------- 165
مىسقال تۆمۇر ---------- 166
ئۆمىلەيدۇ 17 ياشلىق ---------- 167
رۇبائىيلار ---------- 168

ئەقلى باشتا ھەر ئۇيغۇر ھەر جان،
مۇستەقىل دۆلەت قۇرماقتا تەشنا.
ئىلىكلىرىمىزدە سۇ ئىچكەن ياۋنى
سۇرۇمتۇقاي قوغلاشقا تەشنا.

ۋاز كەچمەيمەن

تومۇرلىرىمدىن دۇشمەن دارغا ئاسسىمۇ،
يۇرىكىمنى قاينىق ياغقا ئاتسىمۇ.
باھارىمدا ھايات قۇياشىم پاتسىمۇ،
يۇرتۇم ئۈچۈن دەۋادىن ۋاز كەچمەيمەن.

خائىن تۆلكە شىپاڭلاتسىمۇ قۇيرۇقىنى،
تۆنتۈرسىمۇ ياۋغا يۈگەندۇرۇقنى.
ئېزىتقۇلار بېيجىڭدا ئالسا ھاردۇقىنى،
يۇرتۇم ئۈچۈن دەۋادىن ۋاز كەچمەيمەن.

ئېتى تۈركىستان شۆھرىتى بار تارىختا،
ئاي، يۇلتۇز بار كۆك نۇرلۇق بايراقتا.
مىليون قەلب ھۆرلۈك ئۈچۈن پىراقتا،
يۇرتۇم ئۈچۈن دەۋادىن ۋاز كەچمەيمەن.

جىڭموما ئۈچۈن ۋىجدانىنى ساتقانلار،
خائىنلىقنىڭ پاتقىقىغا پاتقانلار.
يولۇڭدىن قايىت، ئارقاڭغا ئۇر نەيزىنى،
ۋەتەن ئۈچۈن پىدا بولسۇن بۇ جانلار.

سۆيگەن يارىم مەنپەئەت يولىدا كەتسىمۇ،

ئۇيغۇرلارنى قەپەسكە تىقار.

ئۇيغۇرلارنى قىلدى خىتايلار
بۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرقى قۇلى.
30 مىليون ئىزدەۋەرسەك
تېپىلماسمۇ ھۆرلۈكنىڭ يولى؟

قاچانغىچە دەريالىرىمىز
ئىلى، تارىم قان بولۇپ ئاقىدۇ؟
(يورۇڭقاش، زەرەپشان قان بوپ ئاقىدۇ؟)
ئۆزىمىز چاقمىساق كىم بىزنىڭكى -
پۈت - قولىمىزدىكى كىشەننى چاقىدۇ.

نازىم ھېكمەتتىن بىر مىسرا

«سەن يانماسان، مەن يانماسام
ئايدىنلىق كۈنلەرە كىم تاشىر بىزى؟!»[1]
(سەن كۆيمىسەڭ، مەن كۆيمىسەم
نۇرلۇق كۈنلەرگە كىم بىزنى ئاپىرىپ قويىدۇ؟)
نۇرلۇق كۈنلەرنى كىم بىزگە ئەكىلىپ بېرىدۇ؟)

چۆللەر سۈغا بولغاندەك تەشنا،
ئۇيغۇر خەلقى ھۆرلۈككە تەشنا.
قولغا ئالماق ئۈچۈن مۇستەقىللىقنى،
ئىتتىپاقلىق، بىرلىككە تەشنا.

---

[1] نازىم ھېكمەتتىن

ئېلىكتىرىكلارنى
ئالالامدىغاندۇ؟

دارغا ئېسىغلىقمەن
ئۆز تۇپراقلىرىمنىڭ سېغىنىش زەنجىرى،
زۇلۇم زەنجىرى بوينۇمدا.
قوربانلىق قىلىنىۋاتقان قوزىنىڭ
پۇتلىرىنىڭ تېپىرلىشىغا ئوخشاش
پۇتلىرىمنىڭ تېپىرلىشى
شۇ سەۋەبتىنكى
پۇتلىرىم باسىدىغان توپراق ئىستەيدۇ.

يىغلىغان گۈل

ئارغامچىغا ئولتۇرغۇزدى ئون ئۈچ ياش قىزنى،
ئالدى - ئارقىغا سېرىدى ياۋ ئۆلگەنگە قەدەر.
ئارغامچىدا تاش بەدىنى ئىككىگە ئايرىلىپ،
ئايرىم - ئايرىم ئىككى تەرەپكە بۇلۇنگەن قەدەر.

مەسۇم قىزنىڭ گۈناھىمىش تامدىكى شوئار،
«كەلگەن يەرگە كەتكىن خەنزۇ، بىزنى قىلدىڭ خار»
قىز نالىسىدىن
كۆكتە تەۋرەش.
قىز نالىسىدىن تەۋرىدى ئاسمان، تۆكۈلدى يۇلتۇز
ئۇ قىز ئۈچۈن بۈگۈنمۇ يىغلاپ تۇرغان چېچەك بار.

سەۋدا ئاشىق يېرىم يولدا پۈتسىمۇ.
كەمبەغەللىك پىچىقى سۆڭەككە يەتسىمۇ،
مۇستەقىللىق دەۋامدىن ۋاز كەچمەيمەن.

تەڭرىتېغىغا تىكىلگۈنچە تۇغۇلمىنى،
ئۆچۈرمەيمەن يالقۇنلۇمنى، چوغۇلمىنى.
شېئىر قىلدىم دۇشمەنگە بولغان ئوغۇلمىنى،
ھېچبىر زامان دەۋامدىن ۋاز كەچمەيمەن.

ئاياقلىرىم باسىدىغان تۇپراق ئىزدەيدۇ

ئالەم بوشلۇقىدىمەن، ئاسمان بوشلۇقىدا،
ئۆز تۇپراقلىرىمنى
دۇشمەنگە تارتقۇزۇپ قويغىنىم ئۇچۇن،
ئالەم بوشلۇقىدىمەن كۆكتە ئاساندا،
ئاسمانىڭ چەكسىزلىكى، رەڭگارەڭلىكى،
سانسىز يۇلتۇزلىرى بىلەن چاتقىم نېمە؟!
ئاياقلىرىم باسىدىغان تۇپراق ئىزدەيدۇ.
ئەجەبا ئۆز تۇپراقلىرىدا
ئۆز ئاياقلىرى بىلەن —
دەسسەپ يۈرەلىگەن ئىنسانلار
ئۆز تۇپرىقىغا دەسسەشنىڭ —
لەززەت قىممىتىنى،
ھۆزۇرى قەدرىنى،
بىلەمدىغاندۇ؟
ئىشەنمەيمەن.
ئۇلارنىڭ ئاياق تاپانلىرى
مەن ئارزۇلىغان ھېس،

ئەلنىڭ دۈشمىنىگە ئىشىكنى ئېچىپ،
جېنىنى باققان نىم جانلارغا تۈف.

ئۆزىنىڭ تۈپرىقىنى مېنىڭ دەپىلىگەن،
ئۆمرىدە بىر رەت راست كۆلەلمىگەن.
يۈرەك سۆزىنى سۆزلىيەلمىگەن،
ئاجىز قورقاق بەندىلەرگە تۈف.

يۈرت ئۈچۈن مېڭىسىنى ئىشلىتەلمىگەن،
دۈشمەنلىرىنى يەر چىشلىتەلمىگەن.
ھۆرلۈك تولپارىنى كىشنىتەلمىگەن،
بىغەم، بىپەرۋا لايغەزەلگە تۈف.

دوست ـ دۈشمەننى پەرق ئېتەلمىگەن،
ياۋنى دېڭىزغا غەرق ئېتەلمىگەن.
ھالال ـ ھارامنى پەرق ئېتەلمىگەن،
دىنسىز كالتە پەم ئىنسانلارغا تۈف.

بىر بايراق يېنىدا ئۆلمىشەلمىگەن،
نەپسىگە چوغ تارتىپ، جەملىشەلمىگەن.
قوناق يامىسىدەك يەملىشەلمىگەن،
ئۆزىنى بىلمەس كۆرەڭلەرگە تۈف.

كىمىۋالغىنى مىللەتچى قالپاق،
ھەقىقىي يۈزى خىتايغا پايپاق.
راست مىللەتچىگە قۇيىدۇ قىلتاق،
خەتەرلىك مەلئۇن ساختىكارغا تۈف.

ئەپۇ قىلمايمىز

نەسلىنى بۇزۇپ خىتايلارغا تەككەنلەرنى،
مۇسۇلمان بەشىنى توڭگۇز بەشىغا چەككەنلەرنى.
يۇرت چوڭى بوپ خىتايغا بويۇن ئەگكەنلەرنى،
ئىككى دۇنيا ئەففەتمەيمىز، جازالايمىز.

ئېيىق يەر

ئۆز مىللىتىگىدىن يۇزۇڭنى ئۆرۈپ،
تېرىلغان تېرىق دانىسى بولما.
ئايرىلغانىنى ئېيىق يەر، بۆلۈنگەننى بۆرە.
كېيىن پۇشايمان بوپ چېچىڭنى يۇلما.

تۇف

ۋەتەننى خىتايغا تارتقۇزۇپ قويۇپ،
بىر - بىرىمىزنىڭ كۆزىنى ئويۇپ.
مىللەتچىلەرنىڭ تېرىسىنى سويۇپ،
ئوينىغان ئويۇن - تانسىلارغا تۇف.

ئالتۇن، نېفىتلىرىمىز خىتايغا كەتسە،
خەلقىمىز ئاچلىقتىن پەريادلار ئەتسە.
زۇلۇم خەنجىرى سۆڭەككە يەتسە،
ئوخلىغان ئويقۇ خورەكلەرگە تۇف.

نېمە قويدى دەپ زەھىرىنى چېچىپ،
مىللەتچىلەردىن ئۇزاقتا قېچىپ.

دوقلىرى خىتايغا ئەمەس.
سوغۇقلىرى خىتايغا ئەمەس،
تۆكۈۋەتمىسلە يۈزىمىزنى.

سىلىدەكلەرنىڭ دەستىدىن،
ئۇيۇشالمىدۇق ئەسلىدىن.
ئۆزگەرسلە يېڭىدىن،
تۆكۈۋەتمىسلە يۈزىمىزنى.

كۆپ ئورمانلار كۆردۇم

كۆپ ئورمانلار كۆردۇم.
بۇلۇت سۆيگەن شەمشاتلارنىڭ
تۇۋىدىن ئۇچىغا يۇگۇرگەن
تىيىنلەر، ئاغمىخانلار بىلەن
مۇسابىقىلەشتى كۆزلىرىم.
بەزەن مەجنۇن تاللار شېخىدىن
يامغۇر تامچىلىرىغا قوشۇلۇپ
سېرىلدىم تامچىلىدىم.

كۆپ ئىنسانلار كۆردۇم
بىرلىرىنى كۆرسە
شەمشاد دەرىخىدەك تىك.
بىرلىرىنى كۆرسە
مەجنۇن تالنىڭ شاخلىرىغا ئوخشاش.
كىمدۇر بىرلىرى
قانۇنلاشتۇرىدۇ ئادالەتسىزلىكلەرنى.
- ۋاي ئەپەندىم

ۋەتەن قۇتقۇزۇش ھەممىمىز ئىشى،
جەڭگە ئاتلانسۇن ئەركەك ۋە چىشى.
زەپەر بىزگە يار، گەرچە ياۋ ۋەھشىي،
ئۇمىدسىز، روھسىز بەندىلەرگە تۇف.

تۆكۈۋەتمىسلە يۈزىمىزنى

ھۆر يۈرتلارغا كېلىپ قاللا،
تۇركىنىڭ تۇزىنى يەپ قاللا.
خىتايغا قىلىپ ھەشقاللا،
تۆكۈۋەتمىسلە يۈزىمىزنى.

چاشقان كەبى ئول كولاپ،
مۇجاھىدلارنى غاجىلاپ.
مىللىتىمىزنى پارچىلاپ،
تۆكۈۋەتمىسلە يۈزىمىزنى.

ھۇنەرلىرى غەيۋەتمۇ؟
سۇ ئىچەملا شەربەتمۇ.
سورۇن سىلىگە پۇرسەتمۇ،
تۆكۈۋەتمىسلە يۈزىمىزنى.

قاراپ بېقىپ ئەينەككە،
كاللىدىكى پەينەككە.
كۆچنى توپلاپ جەينەككە،
تۆكۈۋەتمىسلە يۈزىمىزنى.

ئوقلىرى خىتايغا ئەمەس،

ياشىغان ئۆلۈك

ئەڭ ئوبدان بىلگەن نەرسىسى قاھـ قاھلاپ كۈلمەك،
سەبسىق قاپاقتىن تۆكۈلگەن سۈدەك ۋالاقلاپ كۈلمەك.
غەرق مەست ياكى تەلۋە كېيىن مەنسىز كۈلمەك،
نېمىگە كۈلگىنىنى ھېچ بىلمەستىن ھاياسىز كۈلمەك.

ياشىغان ئۆلۈك كۈلۈشتىن باشقا كىمىنەكنى بىلۈر،
سودا ـ سېتىق پايدا قازىنىپ سۆيۈنمەكنى بىلۈر.
دوست تۇتۇشنى چۈجە ـ خورازدەك سوقۇشماقنى بىلۈر،
دوستلىرى بىلەن كاناي سىقىشىپ بوغۇشماقنى بىلۈر.

ياشىغان ئۆلۈك ئۆي تۇتۇشنى تاماقنى بىلىدۇ،
مىللەتچىسىگە قاپقان تۇزاق قارماقنى بىلىدۇ.
ھەر ماقامغا داقا ـ دۇمباق چالماقنى بىلىدۇ،
مەنسەپدارنىڭ كۆڭلىنى ئوبدان ئالماقنى بىلىدۇ.

ئاللاھتىن قورقماس، يۈرتنى باسقان خىتايدىن قورقار،
ئەل ئىشى ئۈچۈن بىر تاشپاقا، ئۆز ئىشىغا شوڭقار.
بۇگۈنكى ئىشنى ئەتىگە قۇيار، ئىشقا ياغار قار.
كۆرەلىگىنى بورنىنىڭ ئۈچى نەزىرى بەكمۇ تار.

ياشىغان ئۆلۈك تاتسىز، تۇزسىز نەقىلچى سۆزمەن،
بەزىسى تورار ئۆز يۈرتىدا بەزىسى كۆچمەن.
ئادالەتچى مىللەتچىسىگە يۈرەكتىن ئۆچمەن،
مىللەتچىنى تىرىك كۆمۈشكە ئىزدەيدۇ كەتمەن.

ياشىغان ئۆلۈك نورمال ئىنسان تېشىدىن پەرقسىز،

بۇ ئەمەلدار باشلىقتۇر
ئىگىلمەك شەرت،
بۇ قارا ئىشچىدۇر
يەنجى
ئېزىپ كەت.
بۇلار توغرا ئەمەس دەيتتى كۆڭلۈم
ئەمما بۇنىڭ توغرىسى نەدە؟
ئىزدەش بىلەن ئۆتتى ئۆمرۈم.
بۇ ئىزدەش يولىدا قالدى.
ياشلىقىم، كۆچۈم، گۈزەللىكىم.
يول ئاخىرىدا سورۇدۇم ئۆزۈمدىن
ئەجەبا
يوق نەرسىنى ئىزدەپ يۈردۈمۇ مەن؟
«ياق، ئۇنداق ئەمەس» - دېدى.
گېرمانىيەدە بىر سادا.
مېنىڭ ئىزدىگەنلىرىم بۇ يەردە ئىدى.
مەن ئىزدىگەن قەلب
ئىنسانلىقنى، ئۆلكىسىنىڭ مەنپەئىتىنى
كېسەللىرىنىڭ مېيىپلىرىنىڭ ھەققىنى
ئىشلىگەنلەرنىڭ ھەققىنى
ئۆز مەنپەئىتىدىن ئۈستۈن كۆرەتتى.
گويا پۈتۈن ئۆلكە بىر مەكتەپ
ھەر كىم ئوقۇغۇچى.
ھەر زامان ئۆگىنەتتى، ئوقۇيتتى
ئىشلەپ تالمايتتى.
گويا ھەممە ئىنسان باراۋەر،
پەقەتلا ئىش تەقسىماتى ئايرىم.

لىدەرمىنى غاجىلىماستىن نېمىشقا تۇرالمايمەن؟

ياشىغان ئۆلۈك ۋىجدان غۇرۇر نومۇستا گاداي،
قارنى توقتۇر يانچۇقتا پۇل ئۆيلىرى ساراي.
بىر قولى ئۇنىڭ ھەسەل تۇڭىدا، بىر قولىدا ماي،
ئۇنىڭ خەلقى لاي سۇ ئىچىدۇ تاپالماستىن چاي.

ياشىغان ئۆلۈكلەر جەم بولۇشسا مەسخىرىگە ئامراق،
سېتىلمىلار مۇجاھىدنى قىلىشار مازاق.
ئاق قۇچقاچتەك جىۋىلدىشار:
«قارىغىنا شېھىت
ئەنە تۇرمىدە بىزنى مۇستەقىل قىلماقچى ئەخمەق»

ئەي ئۇيغۇرۇم سەن بىر ياشىغان ئۆلۈك بوپ قالما!
خەلقئارادا غەيرىي مەخلۇق كۆلۈك بوپ قالما!
قارىغايدەك تىك تۇر ئەۋلاد سۆلۈك بوپ قالما!
رەزىل دۈشمەن قوللىنىدىغان مۇلۈك بوپ قولما!

سۇ تۇرماسمۇ سۈزۈلمەردە، گەر سەۋەب قىلساڭ،
قۇللۇق زەنجىرى يېشىلمەسمۇ ئاچقۇچنى تاپساڭ.
ئەل سەكراتتا ساقايماسمۇ دورىسىنى تاپساڭ،
ھۆر مۇستەقىل ئۇيغۇرىستان چارىسىنى تاپساڭ.

مەن بىر ياۋاشتىم

مەن ياۋاشتىم، ئەدەپلىك مۇلايىم يەتتە بۇۋام،
ئاڭلانمايتتى ئەترايقا ۋار - ۋۇر جېدەل توۋام.

ۋەتەن قوتقۇزۇش يولىغا تارتساك ماڭماس غەيرەتسىز،
ئۆزىنى بىلمەس ئۇنىڭ قەلبى دائىما ئەينەكسىز.

ياشىغان ئۆلۈك ئەيشى - ئىشرەتنى سۆيەر، ۋەتەننى سۆيمەس،
ئۆز مىللىتى، مىللەتچىسى خەلقىنى سۆيمەس.
چۈنكى ئۇنىڭ ئۆزى ھايات، روھى ئۆلگەن، بەس!
ئۆپكە، مېڭە يوقەك جىگەرنىڭ تىرىلمىكى تەس.

خۇشاللىقنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەس، كۈلۈشنى بىلمەس،
مەقسەت - نىشان نېمىلىكىنى بىلمەس مېڭىشنى بىلمەس.
ئەلگە بىر نەپ بېرىشنى بىلمەس ئېلىشنى بىلمەس،
ۋەتەن قوتقۇزۇش سېپىنى بىلمەس قېچىشنى بىلمەس،
(ئۆز ئۈيغۇرى مىللەت تۈپىدىن قېچىشنى بىلمەس).

ياشىغان ئۆلۈك ئۆز - ئۆزىدىن سوئال سورالماس،
ھايۋانلاردىن پەرقىم يوقمۇ؟ يەپ - ئىچىش، ئويناش.
ۋەتەن قورۇلسا ئىنسان كەبى ياشمامدۇق ئاداش،
ئولىمپىياتتا مېدال ئالماقتا تۇنۇگۈنكى ئاياش.

مەن نېمىشقا ئىنسان كەبى پىكىر قىلالمايمەن؟
ئىنسانى ھەق - ھوقۇقۇمنى قولغا ئالالمايمەن؟
قوللۇق تۈگىنى نەدىن يېشىلۇر، نېمىشقا تاپالمايمەن؟
نومۇسسىزنى چەيلىگەنگە مۇشت ئاتالمايمەن.

نېمىشقا ئۆلكەم ئىسمىنى توغرا ئاتىيالمايمەن؟
ئۆز تېغىمغا ئۆز تۇغۇمنى قادىيالمايمەن؟
مۇجاھىدنى تاتلىماستىن نېمىشقا تۇرالمايمەن؟

بىرسى مايمۇننىڭ ئوچۇق كۆتىنى شېئىر قەغەزدە يېپىۋاتاتتى.

مېنىڭ يۈرەك قېنىمدىن ئاپپاق قار بولدى قىزىل،
پەرىشتىلەر قارشى ئالدى، ئاياغلىرىغا تاقاپ زىل.

تىلىم كېسىك، دوستلارغا قىلالمىدىم گېپىمنى،
«ياۋاشلىقتىن قۇرالمىدىم، مەن ئوردۇمنى، سېپىمنى»

دۇشمەنگە ياۋاش بولماڭ، قاتىل، زالىم، قەيسەر بولۇڭ،
قاراڭغۇدا خەلقە چاقماق بولۇڭ، مەشئەل بولۇڭ.

يامان بولۇپ، بىشىم بولۇپ، ئىنسان ھەقلىرىنى ئىزدەڭ،
يالغان مۇساپىر راست دۇشمەن خالىمايمىز ئەسلا بىز، دەڭ.

تاغ ـ تاشلارغا كۆمۈلدۇم، ياۋاشلىقتا مەڭ پۇشايمان،
تاغنى يېرىپ پارتلىدىم، ياۋاش بولدۇم ۋۇلقان.

دەرەخ

قارا بوراندا سۇنۇپ كەتتى دەرەخ،
نە دەرەختىكى ئۇ، مېنىڭ كۆڭلۈم.
يۇلتۇزلاردىن سورايمەن بەزمن،
سۇنۇقلۇققا مەھكۇمۇ ئۆمرۇم.

ياشىسام

چاقماق بولۇپ چېقىپ ياشىسام،
يۈرەككە ئوتلار يېقىپ ياشىسام.

ياۋاشلىقتىن «مېھمانغا» كەلسە ئاچاتتىم ئىشىكىمنى،
بالىلىرىغا بەرىمەن ئۆزۈم يېتەلمەي بۆشۈكۈمنى.

بىچارىكەن ئۇنىڭ ئۇستىگە مۇسۇلمانكەن مېھمانلار،
دۇشمىنىمىز خىتاي بىلەن ئۇرۇشۇپ سوقۇشۇپ قاچقانلار.

تۆرلىرىمدىن يەر بېرىپ ئۆزۈم ئولتۇردۇم پەگاھتا،
ئالتۇن بىلەيزۈك تاقىدىم قوللىرىغا زەگادا.

مېھمان بىلەن ئەزرائىلنىڭ تىلى بىرمۇ دىلى بىر،
بىلەلمىدۇق ئاخىرىدا قايسى پاكىز، قايسى كىر.

زەنجىرسىمان سۆرىشىپ كېلىۋەردى خىتايلار،
يۈرتىمىزغا سەل كەبى ئېقىۋەردى خىتايلار.

«تۈپراق مېنىڭ كەت!» دېدىم پۈت ـ قولۇمنى باغلىدى،
كېسىپ كېچىك تىلىمنى قىزىق يېغدا داغلىدى.

ئاپپاق قارلار ياققان كۈن قىلدى مېنى سازايى،
«بۇنىڭ كەبى بولسىڭىز بىرىمىز مۇنداق جازانى»...

دېدى خىتاي ماشىنىنىڭ ئۇستىگە ئالدى مېنى،
ئىككى چىكەمدىن نەيزىلەر كوچىغا سالدى مېنى.

تىلىم كېسىك بولغىنى ئۈچۈن، سۆزلىيەلمىدىم سۆزۈمنى،
پەقەت تىكتىم ئاخىرقى رەت ۋەتەن خەلقىمگە كۆزۈمنى.

بىرسى نان، بىرسى ھاراق كەينىدە چېپىۋاتاتتى،

ئىنسانلىقنى ئىزدەشكە ھەدەپ».

سەن نېمە دېسەڭ دە
ئۇ تۇپراق بىزنىڭ
سەن نېمە دېسەڭ دە!
ئۇ بايراق بىزنىڭ.

سەن نېمە دېسەڭ دە!
چېگرالڭ چىن سەددى.
بارمۇ ئۇلكەمدە
تەتەينىڭ ھەددى.
بۇلاپ ئەكەتتىڭ؟
بايلىقلىرىمىزنى،
ئاتومدا ياقتىڭ،
يايلاقلىرىمىزنى.
كەلگەن يېرىڭگە
كېتىۋال تېزدىن
كۆرگۈلۈكۈڭنى
كۆرسەن بىزدىن،
ئاققان قانلارغا
ھېساب سورايمىز
مېيىپ جانلارغا
ھېساب سورايمىز
دۇنيا ئۇزاتتى
ياردەم قولىنى
ئۇيغۇرلار قۇردى ھۆرلۈك ئۇلىنى.
ھېساب سورايمىز
ياقاڭنى تۇتۇپ

ئانا ۋەتەن چۆللۈكلىرىڭدە
زىلال سۇ بولۇپ ئېقىپ ياشىسام.

كۆڭلۈم

ئەجنەبىي يۇرت، ئەجنەبىي ئورمان
ئەجنەبىي ئوۋچىغا ئوۋلاندى كۆڭلۈم.
ئەجنەبىي تۇپراق، ئەجنەبىي ئاياق،
ئىككىسى ئارىسىدا قىۋرانىدى كۆڭلۈم.

ئاچ - توق

بىر زامانلار توق ئىدىم،
بىلمەستىم ئاچ ھالىدىن.
ئەمدى «ئاچ» نېمە بىلگەندە
چۈشتى ياپراق تالىدىن.

ئىنسانلىق ئىزدەش

پەلەكتىن ئوغۇرلىدى يېرىم مىنۇتنى،
بېلىق دېگىزدىن ئوقچىدى ھاۋاغا.
ساقىدى ئاسماندا يېگانە يۇلتۇز،
كېچە غەمكىن باقسام ساماغا.

ئوقچىغان بېلىق، قايمىش يۇلتۇزدىن
سورىدۇمەن:
«سەپەر نەگە» - دەپ
جاۋاب بەردى: « يوقلىپ كەتكەن

ھەمىشە بۇ غەلىبە قىلسا
ئەجەبا
نېمە بۇپ كېتەر بۇ دۇنيانىڭ ھالى.
گېرمانىيە (2003)

بۇلبۇلنىڭ تەقدىرى

ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن،
ئەڭ گۈزەل ئاۋاز بېرىلگەن جانلىق
يەنى بۇلبۇل قوش،
قەپەستە ئىدى.
ئۇنىڭ ئۇستىگە قەپەس قاپ - قارا قېلىن رەخ بىلەن
يۆگەپ قويۇلغانتى.
ئۇ قاراڭغۇ قەپەس ئىچىدىن چىققان ئاجايىپ گۈزەل ئاۋاز،
تىڭشىغانلارنى مەھلىيا قىلغان ئىدى.
بۇ ئاۋازدىن،
بوستانلىقتا كاۋاپ، ھاراق ئىچىۋاتقان كىشىلەر ھۈزۈر
ئېلىۋاتاتتى.
بۇلبۇل باققۇچىسىدىن سورىدۇم:
- نېمىشقا بۇنى قاپلىتىپ قارانلىققا مەھكۇم قىلىپ
قويىدىڭىز؟
- بۇنىڭ تەقدىرى مۇشۇنداق - دېدى.
ئەجەبا، بۇ قەدەر دېگەننى
يوقمۇ ھېچ تېگىشتۇرمەك ئىمكانىمىز؟
ئەجەبا....
ئەجەبا...
2002 - يىل گېرمانىيە

ئۇخلاۋەرمەيمىز
يەنە قان يۇتۇپ
ئويغىنىپ كەتتى
ئەمدى ئۇيغۇرلار.
شانلىق تارىختا
باتۇر مەغرۇرلار
ئۇزىدۇ ئەمدى
قۇللۇق زەنجىرنى
ئاچىدۇ ئالەمگە
ھىلەنى، سىرنى.

ئىككى پالۋان چېلىشتى

ئىككى پالۋان چېلىشتى،
بىرسىنىڭ ئىسمى:
ئىنسان ھەقلىرىنىڭ قوغدىغۇچىسى
ئىككىنچىسىنىڭ ئىسمى:
شىكەرى مەنپەئەت.
مەن
بىرىنچى پالۋاننىڭ
غەلبە قىلىپ چىقىشىنى خالايتتىم.
ئىككىسى،
ئېلىشتى، چېلىشتى،
تىركەشتى
ئاخىرىسىدا
ئىككىنچى پالۋان
شىكەرى مەنپەئەت غەلبە قىلدى
بۇندىن كېيىن

بەلکی بۇ دۇنیادا ئىمكانسىز تەكرار كۆرۈشمەك
تۇيۇقسىز چىققان قارا بوران
گىلاس چېچەكلىرىنى تارقاتتى ھەر يان...

يەنە باھار كېلىدۇ،
گىلاس چېچەكلىرى تەكرار ئاچىدۇ.
گىلاس چېچەكلىرىنى يېنىدا باشلانغان
ئۇ ئاشىقمىزنىڭ
ئەپسۇسكى ئۇنداق بەختى يوق.

گىلاس چېچەكلىرى تەكرار ئېچىلىدۇ.
گېرمانىيە (2002)

ۋەتەنسىز قالدىم

ۋەتەن دېدىم ۋەتەنسىز قالدىم،
بۇرانلارغا مەن گىرە سالدىم.
ئاچچىق يۇتتۇم، زەھەرلىك ئاچچىق،
دەرتلەردىن مەن ساۋاق ئالدىم.

دوستلىرىم خېلىدىن مەندىن قېچىشتى،
دۇشمەنلىرىم سەنمۇ قاچقىنا!
يېقىنلار يۈزۈمگە يېپىۋەتتى ئىشىك،
ئاللاھىم يېكى، بىر ئىشىك ئاچساڭ!

تۇنۇگۈنكى دوست، بۈگۈنكى پاتۇرون،
يۈكسەكلەردىن باقىدۇ ماڭا.
«تۇرالمايدۇ، يىقىلدى ئۇ» دەپ،

كۆڭلۈمنى بەرگەن ئىنسان بۇ مىدى؟

كۆڭۈل بەرگىنىم ئىنسان بۇمىدى؟
مەن بۇ سوئالنى يۈلتۈزدىن سورۇدۇم.
كۆل بويىدا كېچە، شولام ھەمرادى،
سۇنىڭ ئىچىدە قۇندۇزدىن سوردۇم.

كۆڭۈل بەرگىنىم ئىنسان بۇمىدى؟
مەن بۇ سوئالنى ئۆزۈمدىن سوردۇم.
قورۇغان دەريا كەبى قوپ - قۇرۇق،
يېشى قالمىغان كۆزۈمدىن سوردۇم.
كۆڭۈل بەرگىنىم ئىنسان بۇمىدى؟
مەن بۇ سوئالنى چاقماقتىن سوردۇم.
قۇشلار تەرك ئەتمىش بوم - بوش ئۇگا
بوش قۇش ئۇگىسىدەك يۈرەكتىن سوردۇم.

گىلاس چېچەكلەر تەكرار ئاچىدۇ

گىلاس چېچەكلىرىگە پۈرگەنگەن باغچە،
چېچەكلەرنىڭ شېرىن پۈرىقى مەھلىيا قىلىۋاتاتتى.
قەدەر راسلاتتى
كۆزلىرىگە كۆزلىرىمنى.
ئارىمىزدا ئۇچقۇنلار
ئارىمىزدا ئاتەش
قولىمىزدا بولمىغان تىلسىم...
سەھرلىنىپ قالغانتۇق ئاشىقلىق دۇنياسىدا.
سۆزلەنمىگەن كۆپ سۆزلەر
ئىچىمىزدە قالدى.

«مىللىي ئارمىيە كەلدى،
ئاسماندىكى يۇلتۇزدەك.
گومبەزداك قويۇپ قاچتى،
جاڭگالدىكى توڭگۇزدەك»

جاللات - جاللاتقا سېتىۋەتتى بىزنى،
يەتتە دوزاخقا ئېتىۋەتتى بىزنى.

ستالىن ساتتى ماۋغا - خەنزۇغا،
كىيگىنىمىز كېپەن، يېگىنىمىز ئوغا.

يەنە خەلقىمىز ئەقىللىق ئىكەن،
قارچۇغىمىزغا پاتسىمۇ تىكەن.

ئىلىكلىرىمىزنى يېسىمۇ دۇشمەن،
ئەلىساقتىن بىزلەرگە ئۆچمەن.

سۆڭەكلىرىمىزنى كۆكۈم قىلسىمۇ،
تاپانلىرىمىزدىن تەتۇر ئاسسىمۇ.

تەسلىم بولمىدۇق ئېرىپ كەتمىدۇق،
تۈيۈق يوللارغا كىرىپ كەتمىدۇق.

دىنىمىزغا يېپىشتۇق مەھكەم،
بىر - بىرىمىزگە يېپىشتۇق مەھكەم.

ئىتتىپاقلىقنىڭ قەدرىگە يەتتۇق،
مۇستەقىللىقنىڭ قەدرىگە يەتتۇق.

توپلىشىپ تاشلار ئاتىدۇ ماڭا.

ۋىجدانىم راھەت، ئۇ توپلۇم ئۈچۈن،
پۈتۈن ئۆمرۈمنى مەن پىدا ئەتتىم.
ئوتتىدا كۆيۈپ، سۈيىدە ئېقىپ،
ئېقىنغا قارشى كۆرەكلەر چەكتىم.

ۋىجدانىم راھەت ۋەتەن خەلقنى،
قۇتقۇزماق ئۈچۈن ئۆمرۈمنى بەردىم.
ئورۇغانلىرىم يېڭىلىگى گەرچە،
ئەمما زەپەرنىڭ تۇخۇمىنى تەردىم.

مۇستەقىل بولماق

«ئاسماندىكى ئاي ئىدۇق،
يەرگە چۈشتۇق لاي بولىدۇ.
جاندىن ئەزىز بالىلار ئىدۇق،
سېنىڭ ئالدىڭدا خار بولدۇق»
مىللىي ئارمىيە رىزۋانگۇللەر
قاسقان شەپكە قەيسەر، دۆلدۈللار،

«بەل باغلىغان جەڭگىدە،
ئۇيغۇر قىزى رىزۋانگۇل.
سەن ئەمەسمۇ تۇزىماي،
ئېچىلىپ تۇرغان قىزىل گۈل»

ئاي يۈلتۈزلۇق تۇغ قوللاردا ئىدى،
ئۇيغۇر خەلقى ھۆر يوللاردا ئىدى.

ئالەم بۇنى
بىلىپ تۇرىدۇ

ھۆرمەتلىك ئۇستاز
ئابدۇلئەزىز مەخسۇم
خىتاي تۇرمىسىدە
ياتتى ئەللىك يىل
زىندان زولمى
چەكتى ئەللىك يىل

ۋەتەننى بىزنى
قۇتقۇزماق ئۈچۈن
قىيىن - قىستاقلار
چەكتى ئەللىك يىل
مانا بۈدۈر دۇنيا رېكورتى
بىزنى يورۇتتى ئۇ، ئىنسان نۇرى.

ئون ئۇچ يىگىت، ئون ئۇچ باھادىر

ئون ئۇچ يىگىت، ئون ئۇچ باھادىر،
خىتاي تۇرمىسىدىن قاچالىدى.
پۇت - قولىدىكى زەنجىرنى ئۈزۈپ،
قۇش ئۇچۇپ ئۆتەلمەيدىغان
يۇكسەك پامىر تاغلىرىغا
تىرماندى باتۇرلار
قارلار ئارىسىدا قالدى
بۇ ياش قەھرىمانلارنىڭ
بارماقلىرىدىن پارچە...

دۇشمەنلەرنىڭ مەيدىسىگە تەپتۇق،
ئۇلار دېدى «ئازغىنىپ كەپتۇق»

بىزنىڭ يۇرتتىكى ھەر گىياھ قىلىچ،
كېسەر خىتاينى بولالماس تىنچ.

بىزنىڭ يۇرتنىڭ يامغۇرلىرى ئوق،
دۇشمەن بېشىغا ياغىدۇ توك ـ توك...

چۈنكى ئۇيغۇرلار ئويغىنىپ كەتتى،
دۇشمەن يىلاندەك تولغىنىپ كەتتى.

ئاڭلىدى ئۇيغۇر مۇستەقىل بولماق ـ
بىردىن بىركى يول يوقتۇر ھېچ ئازماق.

دۇنيا رېكورتى

بىرى تىكتاكتا
بىرى ماكماكتا

بىرى سەكرمىشتە
بىرى ھۆكرمىشتە

بىرى ئېگىز ئاتلىمالاردا،
بىرى يوغان قاتلىمالاردا.

دۇنيا رېكورتى
قىرىپ تۇرىدۇ

ياكى
رەببىم سېنى،
ئايرىمچە بىر ماتېرىيالدىن ياراتتى،
ياكى
ئىنسانچە، ئاللاھ سۆيگۈسى،
ۋەتەن سۆيگۈسى،
ۋەتەن قوتقۇزماقتىن ئىبارەت ــ
ئۇلۇغ يولغا كىرگەنلىكىڭ،
كارامىتى
سەن توڭمىدىڭ
ھەتتا ئەتراپىڭغا
ئىسسىقلىق تاراتتىڭ.
قۇشلار ياۋا چېچەكلەر،
سېنى ئالقىشلايدۇ،
قۇشلار ساڭا،
كونسېرتلار قويۇپ بېرىدۇ،
مەرىپەتلىرىنى كۆرسىتىپ،

تاغ سۇلىرىنىڭ شاۋقۇنى
بورانلار چالغان گۇدۇك،
مەردلىكىڭگە مەردلىك قاتىدۇ
بەزمن بىر قازاق شائىرىنىڭ
شېئىرى ئېسىڭگە كېلىدۇ:
«ئۆلسەك ئەگەر
كۆككە قاراپ ياتمىز.
ئۆلمىسەكلا
دۇشمەنگە ئوق ئاتمىز.»

پاكستان - دىن قېرىندىشىمىز
تۈپرىقىغا سەجدە
قىلدى ئۇلار
ۋەتىنى ئۈچۈن ۋەتىنىدىن ئايرىلىشتى
ئۇلار
ئىنسان ھەقلىرىغا ھۆرمىتى بولغان
غەرب دۇنياسىغا دەردلىك باغرىنى
ئاچماقچىدى.
ۋەتەن خەلقىنى خىتاي زولمىدىن
ئەجدىھا ئىتتىن قوتقۇزماقچىدى.
گىلگىت پولىسى ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا سانىدى
خىتايدىن ئالغان مەينەت پۇللارنى
ئۇچۇقچە بازارلاشتى
زەنجىرىنى يېگى قوتۇلغان قول پوتلارغا تەكرار
تاقالدى زەنجىرلەر
پاكستان پولىسىنىڭ كۆزىدە ئاتتى ئۇلارنى چېگىردا
خىتاي

قوشنا پاكستان پاكلىقىڭ قېنى؟

مۇجاھىت

ئاسمان ساڭا يۇتقان بولدى،
يەر كۆرپە،
تاغلار ياستۇقۇڭ،
قار شۇرغاندا، يالاڭ كىيىم،
يالاڭ ئاياق،
ياشىيالمىدىڭ،

سەندىكى ھۆزۇر
سەندىكى پاكىز روھ
مەن - مەن دېگەن ــ
دۆلەت باشلىقلىرىدا يوق.
تاغلار،
تاشلار،
يۇلغۇنلار،
ياپراقلارمۇ ھەتتا ساڭا دۈگا قىلىدۇ:
مۇرادىڭغا يەتكەن مۇجاھىت!

بولسا ئىراده

سەن دېدىڭكى: بولسا ئىراده،
تىك چوقىدىن يوللار تاپىمىز.
مەن دېدىمكى: «دۈشمەننى قوغلاپ،
تۈپرىقىمىزغا گۈللەر ياپىمىز.»

بىز يۈگۈردۈق تاغنىڭ بېشىغا،
سەن قوغلىدىڭ قاچتىم قاھ - قاھلاپ.
تاغ شامىلى ئۆزۈن ساچىمنى،
بىر گۈزەلچە تۇراتتى شاراپ.

بىر ئان باقتىم ئارقامدا سەن يوق،
يالغۇز قالدىم تاغنىڭ بېشىدا،
يۇلتۇزلار توپ - توپ ئاي يالغۇز ئەمەس،
چولپان يۇلتۇز بار ئۇنىڭ قېشىدا،

كۆزلىرىمدىن ئاققان تامچىلار،

ياخشى كۆرگەن قىزىڭ
چېگرالارنىڭ ئۇ، تەرىپىدە.
ئوغاقتەك دۇمچەك بولۇپ قالغان—
ئاناڭ —
يالغۇز ئىدى.
باققۇچىسىز قالدى...
خاتا قىلمىدىڭىز،
ئەقىل تارازاڭدا،
ۋەتەن سۆيگۈسى
مۇستەقىللىق سۆيگۈسى
باشقا پۈتۈن سۆيگۈلەردىن—
ئۈستۈن باستى...
بۇ يولدا ئىشەنچىڭ ئۈزۈڭگە
بىر كىشىلىك تۆھپە قاتالايدىغانلىقىڭغا!

تومۇرلىرىڭدىكى ئېسىل قان،
ئەۋلادلاردىن قالغان —
قەھرىمان روھ
ئېتىلدۇردى سېنى
بۇ جاپالىق كۈرەشلەرگە.
سەن خۇشاللىقنى
بۇ يولدا تاپتىڭ.
قەلبىڭ شادلىق بىلەن
نۇر بىلەن تولغان.
بۇ يولدا ھەر نەرسە
سېنى سۆيۈندۈرىدۇ:
بىر يۈتۈم سوغۇق سۇ،
بىر يۈتۈم تالقان.

ئاللاھتىن ئۈمىد كېسىلمەس
رەھىمسىزدۇر بۇ ھايات.

تۈركستانىنىڭ بالىلارى

(«گۈزەل ئىلى باغلارى ئاھاڭىدا»)
بولبۇلى جىمىپ قالغان،
گۈللىرى قۇرۇپ قالغان.
راست يىغلاپ، كۈلگەن يالغان،
تۈركستانىنىڭ بالىلارى

پاك دىلىدا ئىمانى،
توختىتىلغان زۇۋانى.
بەختسىزلىك قۇربانى.
تۈركستانىنىڭ بالىلارى.

ئۈمىدىگىنى ئۈزۈۋەتمە،
ھەق يولدىن چېقىپ كەتمە.
خالتا كوچىغا كىرىپ كەتمە،
تۈركستانىنىڭ بالىلارى.

بىزگىمۇ ئاپتاپ بولۇر،
بىزگىمۇ مەھتاپ بولۇر.
ئاي يۈلتۈز توغ قوللاردا،
بىزگىمۇ بايرام بولۇر.

يۇمۇلاتتى قويدەك تاغنىڭ تېشىنى.
قەيەرلەردىدۇر ھۇۋلايدۇ بۆرە،
مېنى يېيىشكە بىلەپ چىشىنى

دېدى شامال: «ئاھ سېنىڭ يارىڭ
باشقىسى بىلەن كەتتى ئۇزاققا.
ۋاپاسىزغا كۆڭلۈڭنى بېرىپ،
چۈشۈپ قاپسەن چوڭ بىر تۇزاققا.»

شامال قىرغۇر يالغانچى ئىكەن.
كەلدى ياڭرىم تاغنىڭ بېشىغا.
ئېسىۋاپتۇ يولۋاس تېرىسىنى
باتۇر قامەت نوچى دولىسقا.

ئوكيانۇستا يالغۇز قۇش

ئوكيانۇستا يالغۇز قۇش،
قونىدىغان بىر تالىڭ يوق،
پۇل - پىچەكنى مالىڭ يوق.
سېنى كۈتكەن يارىڭ يوق.

ئوكيانۇستا يالغۇز قۇش
ھاردىڭ، بىتاب ھالىڭ.
ئۇپۇق يىراق، يول ئۇزۇن،
قانات قاقماسقا چارەڭ يوق.

ئوكيانۇستا يالغۇز قۇش
قېقىۋەرگىن سەن قانات،

پارتلا تەڭرىتاغ پارتلا

سەۋرىمىز تاشتى بۇگۈن،
پارتلا تەڭرىتاغ پارتلا.
يوق بولماقتا تۈركىستان،
پارتلا تەڭرىتاغ پارتلا.

قىزىل خىتاينىڭ زۇلمىنى،
پۈتۈن دۇنيا ئاڭلىسۇن.
تۈركىستان مۇجاھىدىنى،
پۈتۈن ئالەم داڭلىسۇن.

تۈركىستان تۈپرىقىدىن،
خىتايلارنى قوغلايلى.
مۇستەقىل ھۆر تۈركىستان،
كەل، باراۋەر قۇرايلى.

سېپىمىزغا كەل

كىم بولساڭ بول، سېپىمىزغا كەل
چىلىۋاتقان، دېپىمىزغا كەل.
چۆلدە سۇ، كېچىدە گۈلخان،
ئاقىلانە گېپىمىزگە كەل.

ئار ـ نومۇس بىلمەس ئىپلاس دۇشمەننىڭ
ئايىغىدا قۇل بوپ ياتماقتىن.
بارمۇ سەت ئىش تۈپراق، ھۆرلۈكىنى،

گۈل ۋە تىكەن

بىرلىرى دەيدۇ، ھەر بىر ئىنساننىڭ
«ئالدى گۈلدۇر، ئارقىسى تىكەن»
بۇ پەتۋا غەيۋەتچىلەرنىڭ
كۆتۈرۈۋالغان بايرىقى بويتىكەن.

مەن ئېيتىمەن ئىنسان ئىككى خىل
بەزىسى گۈلدۇر، بەزىسى تىكەن.
مەيلى ئۇلار قەيەرلىك بولسۇن
ئالتاي، پىچان، پەيزىۋات، يەركەن،

ۋەتەن خەلق ئۈچۈن ياشىغان ئىنسان
مەڭگۈ توزۇماس، خۇشپۇراق گۈلدۇر.
شەخسى مەنپەئەتىگە كۆزلىگەن ئىنسان
سېسىق تىكەندۇر، ئەخلەتتە كۆلدۇر.

قولۇڭدا قولۇمدا

ئاللاھ مېنى ئىنسان ياراتتى،
ئىنسان بولماق مېنىڭ قولۇمدا.
نومۇس، ۋىجدان غۇرۇرلىرىمغا،
ئىگە چىقماق مېنىڭ قولۇمدا.

ئەزىز جاننى بەرگەنكەن خۇدا،
جاننى ئالماق ئاللاھ قولىدا.
مەن كۆڭلۈمنى بەرىمغۇ ساڭا،
كۆڭلۈمنى ئالماق سېنىڭ قولۇڭدا.

ئارىمىز ئۇزاق، كۆڭلىمىز يېقىن

قۇملار چېچەكلەيتتى ئۇزاقلاردا قومسالاردا
ئىنسانلارنىڭ كۆڭلى ئەمەس،
ئالتۇنلار يۇيۇپ ئاقاردى تاغ سۇلىرى،
ئۇ، دەريالار قۇرۇپ قاپتۇ، بەس.

مۇساپىرلىق يامغۇرلىرى دەرىزەمنى چەككەندە،
خىيالىم كېتىدۇ، ئىسسىق قۇملۇقلارغا يالاڭ ئاياق.
ئۇ تاشلار ياقۇت، تۇپراقى گۈھەر يۇرتۇم.
ھەر گىياھ ھەر تاغ مازارلارغا ئاچىمەن قۇچاق.

چۈشلەر شەرىن، ئارزۇلارنىڭ قانائەتلىق ئاتلىرى
ئاپىرىدۇ مېنى يۇرتۇمغا زامان - زامان.
ئارىمىز بەك ئۇزاق كۆڭلىمىز يېقىن
كۆرۈشمەك قۇرۇق خىيال رەڭگىم سامان.

پارچىلار

زالىم پەلەك جۈڭاز بولدى،
مەن بىر زىغىر
دەرد - ئەلەمنىڭ ئوقى تېگىپ،
جىگەرىم غەلۋىر....
(1985 - يىلى ئۇرۇمچى)

ۆەتەننىڭ پۈلغا ساتماقتىن.
بارمۇ سەت ئىش قۇللۇق تامغىسىنى
نەۋرىلىرىگە مىراس قويماقتىن.
بارمۇ سەت ئىش دۈشمەنگە غالچا،
دوستىنىڭ پوستىنى تەتۈر سويماقتىن

قۇتۇلايلى بۇ سەتچىلىكتىن،
سېپىمىزغا كەل كۆرەش قىلايلى.
نەسلىمىزنى قۇرۇتقان ياۋنىڭ —
يۇرىكىدىن تاسما قىلايلى.

نەدەن

يالغۇز بېشىمغا قار ياغار ئەتراپ باھار يازلار نەدەن؟
چوڭ ئىدى يۈرەك يارام سەپتىم ئاڭا تۇزلار نەدەن؟

ماڭا ماتەم كۆيلىرىگە ياۋغا شادلىق پەدىگە،
چېلىنار دۇتار، راۋاب دۇمباق نەي سازلار نەدەن؟

ئېتىزغا كېۋەز تېرىپ كۆزۈم نۇرىدا سۇ بېرىپ،
مول ھوسۇل دەپ ئالقىنىم بىر تۇتام مازلار نەدەن؟

شاتلىقىم دېگىزىغا سالسام ئۈمىدىم پارخوتى،
چۆلدىكى زەمزەم بولۇپ، دېگىز سۆيى ئازلار نەدەن؟

يىغلىما زىنۇرەسەن، بۇ پەلەك بىر جادىگەر،
مەن ئويۇنچۇق ئاۋجۇندىكى ئۇنىڭ ئۇچۇن «ئاھ ۋاھ» لار نەدەن؟

ئەينى

قول تۇتۇشۇپ سەيلە قىلغان دېڭىز بۇيى،
مەھتاپ[1] ئايىنى، تۇلۇنئاي ئەينى.
كۆپ كۆك دېڭىز يېشىل ياپراقلار،
گۈل چىمەن ئەينى كەڭرى ساي ئەينى.

قارلىق تاغلار ئۆيناق قوزىلار،
جۇپ - جۇپ ئۇچۇشقان قۇشلارمۇ ئەينى.
بىرلا ئۇزگەرگەن سېنىڭ قەلبىڭ يار،
يەر كۆك ئەينى، كۆز ياشلار ئەينى.

بۇ قانداق ئىنسان

ھۆر ئۆلكىدە ياشاپ تۇرۇپ خىتايغا ئىشلەيسەن،
دۈشمەن بار ئىكەن سەن دوستلارنىڭ پۈتىنى چىشلەيسەن.
ئاتلار كىشنە ھۆرلۈك ئۈچۈن، قۇللۇقتا كىشنەيسەن،
كۆزۈڭ ئۇچۇق ھۆر دۇنيانىڭ نۇرىنى كۆرمەيسەن.

تۇغقىنىڭغا قىزىل خىتاي ئۇيغۇر نەسلىنى،
زىمىستانغا چۆرۈمەكتە باھار پەسلىنى.
ئالەم بىلدى خىتايلارنىڭ ياۋۇز قەستىنى،
پەقەت سەنلا، خاتا ھېساب قىلدىڭ ئەتىنى.

ۋەتىنى ئۇچۇن جەڭ قىلماقتا ئۇيغۇر مەردلىرى،
كۆكنى تەۋرىتىپ، يۇلتۇزنى تۆكەر ئۇلارنىڭ دەرتلىرى.
كۇندىن - كۇنگە كۆپەيمەكتە باھادىر سەپلىرى،

---

[1] مەھتاپ ــ ئايدىڭ كېچە.

گۈزەل قەشقەر خۇشچە قال

ئايروپىلاننىڭ دەرىزىسىدىن ئاخىرقى رەت،
تامام ۋەسلىم كۆز ئەيلىدىم باقتىم ساڭا.
مۇھەببەتتە ئېرىپ سۇغا ئايلاندى تەن،
يۈكسەك كۆكتىن يامغۇر بولۇپ ياغدىم ساڭا.

ھەر گۈل - گىياھ تاشلىرىڭغا سېلىپ گىرە،
پىچىرلىدىم مېنى كۈتكىن ئامرىقىم دەپ.
پىچىرلىدى ئۇلار ماڭا «چوڭ يۇرۇشتە -
ھېچكىمدىن زادى كېيىن قالمىغىن» دەپ.

ئانار گۈلى تۈتتى ماڭا سانسىز قەدەھ
ئەنجۇر گۈزەل گاچا قىزدەك قىينىلاتتى.
نېمىشقا مەن يارالدىمكى تىلسىز بولۇپ،
بىلىپ كەلگىن، دېگەندەكمۇ تۇيۇلاتتى.

نۇزۇك قىزىڭ «گۈزەل قەشقەر سەن خۇشچە قال،
دېگىنىچە كۆرەلمىدى تەكرار سېنى.
شاتلاندۇردى روھىنى بىراق سەندە ئېتىلغان،
جۇمھۇرىيەت قۇرۇلغانلىقى توپىنىڭ ئۈنى.

مەن قايتىمەن گۈزەل قەشقەر سەن خۇشچە قال
ئېلىپ ھۆرلۈك گۈللىرىنى قۇچاق - قۇچاق.
سەن ئانام بوپ كۈتۈۋالغىن ئۇ چاغ مېنى،
كىيىنىپ ھۆرلۈك تاجىسىدىن سۆسەر تۇماق.

ئاچ ئىتلارغا يېدۈردى دۈشمەن،
تىڭشا جاھان، مېنىڭ نالەمنى.

كۆز ئالدىمدا قاپشىپ پارچىلاپ،
ئاچ ئىتلارغا يېدۈردى نۇرۇمنى.
جىگەرىمدىن ئاق سۈتلەر بېرىپ،
باقمىش بىر تال نۆۋە گۈلۈمنى.

بالامنى ئەمەس، يۈرىكىم باغرىم،
ئىلىكلىرىمنى يېدى ئاچ ئىتلار.
ئىتلار ئەمەس ئۇگىسىغا سىغمىغان،
خەنزۇ ئىسىملىك ئاچ سېسىق پىتلەر.

دۇنيانىڭ ئالىملىرى

دۇنيانىڭ ئالىملىرى
ئەتتى كۆپ نەرسە ئىجات.
ئۇ ئىجادلار سايىسىدە،
ئىنسانلار تاپتى نىجات.

قۇياش ئەنەرجىسى تۈگەمدۇ؟
مايمۇن ناخشا سۆزلەمدۇ؟
ئىت، بېلىقلار ھاۋلامدۇ؟
ئاراشتۇردى ئالىملار.

ئەمما پۈتۈن ئالىملار،
تېخى بىلمىگەن بىر سىر بار.
خىتايدىن كېلىپ چىققان،

ئۇيغۇرىستان ھۆرلۈكىدىن باشقا يۇقتۇر نەپلىرى.

ئوق ئاتىسەنغۇ، ئالدىنقى سەپ جەڭچىسى دۇمبىسىگە،
كۆلكە قاتىسەن خىتايلارنىڭ ئاچچىق كۈلكىسىگە.
ئاشقىمۇسەن چاڭچىلەكەشنىڭ تەتەي تۈلكىسىگە،
قانداق مەخلۇقلار قىلار خائىنلىق ئۆزىنىڭ ئۆلكىسىگە.

بۇ قانداق يۇز، بۇ قانداق كۆز، بۇ قانداق ۋىجدان؟!
دوست - دۇشمەننى تۇنۇمىغان بۇ قانداق ئىنسان؟!

مەن بىر ئانىغۇ!

(1997- يىلى چىن زالىملىرى، مۇجاھىت ئۇيغۇر ياشلىرىنى، ئانا ۋە دادىلىرىنىڭ كۆزىدە، ئاچ ئىتلارغا يېدۈردى)

كۆز دېمەڭلار، قەلبىم كۆرىدۇ،
كۆز يېشىمدا كىمە يۈرىدۇ.
يۈلتۇزلارغا ۋارقىراپ سورايمەن،
نېمىشقا خىتايلار ھۆكۈم سۈرىيدۇ؟

مەن ئانامەن كۆز يېشىم قاندىن،
پەرزەنتىمنى ئايرىدى مەندىن.
پۈت - قولۇمنى ئاغزىمنى باغلاپ،
يېدۈردى بالامنى ئاچ ئىتقا بىردىن.

كۆز ئالدىمدا ئايدەك بالامنى،
كۆز قارچۇغۇم يۈرەك پارەمنى.

ھەممە تۇتسا ئىككى قوللاپ مۇجاھىتقا،
نان، سۇ شەپقەت بارى - يوقىنى.
ۋەتەنىنىڭ مۇستەقىللىقى ئۈچۈن،
ئەتسە دۈئا، ئاتسا ئوقىنى.

مېنىڭ سۆزلىگەن ناخشىلىرىم يەتسە
ھەر يۈرەكنىڭ بېغىشلىرىغا
ھەركىم يېڭىچە بىر روھ بەرسە.
پىكىر، مۇددىئا مېڭىشلىرىغا.

ئوتنىڭ ئىچىدە قالدى

ئاتومنىڭ ئوتىدا قالدى،
ئۇيغۇرستان باغلىرى.
كۆيمەكتە ئالتاي، پامىر
ئەزىمەت تەڭرىتاغلىرى.

ئاتوم ئوتىدا قىپ قالدى،
قارلىق تاغدا بوۋاقلار.
ئانىسىنىڭ قارىندا،
ئۆلتۈرۈلگەن ئۇماقلار.

«قۇتقاز» دەيدۇ يۇلتۇزنى،
ئات، قۇزۇ، ئىنەكلەر.
ئېچىلماي تۇرۇپ قۇرىغان.
غۇنچە گۈللەر، پەلەكلەر.

ئەقىل ئالماس زۇلۇمدا،

يېشىلمىگەن بىر سىر بار:

يەتتە قىتئەگە خىتايلار،
مىليونلاپ خىتاي ئەۋەتتى.
خىتاي ئۇزۇنىڭ نەسلىنى،
مىكروب كەبى كۆپەيتتى.

بۇ دۇنيانى نە زامان،
قىزىل ئەجدىها يۇتىدۇ؟
تۇگىتىپ ئىنسان نەسلىنى
يىلان مۇرادىغا يېتىدۇ؟

ناخشام

ئولتۇرغان بولساڭ قوپ، قوپقان بولساڭ يۈگەر-
ھېسىنى بېرەلىسىدى ئوقۇغان ناخشام.
خىيال دېڭىزىدا ئۇزدىرەلىسە،
ئۈيقۇسىز قالغىنىڭدا مەھتاپلىق ئاخشام.

ئۇرۇشۇپ قالغان ئىككى مۇجاھىت،
قۇچاقلاشسا، ناخشامنى ئاڭلاپ،
ئوقۇسا ناخشامنى، تال چۈشىقلارنى،
ئات ئېتىپ ئويىنىغان بالىلار يۈگۈرۈپ،
رېمونت قىلسا قەھرىمان غازى،
دات باسمىش قورالىنى، مىلتىقلىرىنى.
ئاتسا بالىلار دۈشمەن دەپ بىسىگە
تاش، چالما، كىسەك قىلتاقلىرىنى.

جان چېكىشىدۇ تۇركىستان.
ئەسكى تۇركى ماكانى،
ئۇيغۇرىستان - گۈلبوستان.

يۈرەكلەرگە سېپىلگەن سۇ

ئوت بىلە زىخ ئارىسىدا كۆيۈۋاتاتتى كاۋاپ،
نە كاۋاپكى،
ئادالەتسىزلىك بىلەن مۇساپىرلىق ئارىسىدا
كۆيەتتى يۈرەك.
ئۇ يۈرەككە سوغۇق سۇ سېپىلدى.
سېپىلگەن سۇ، مۇزتاغدىن كەپتۇ.
ئون مىڭ يىلدىن قۇم تېگىدە،
قۇم باسقان شەھەر، —
تەكلىماكان - تەكتى ماكان
چۆللەردىن كەپتۇ.
يۈكسەك ئېگىز تاغ بېشىدا،
بۇغدا كۆلى بار،
يۈرەكلەرگە سېپىلگەن سۇ،
ئۇ كۆلدىن كەپتۇ.

ھەممە ئۇيغۇر بىر نىيەت
يېگى زېھنىيەت،
يا ئىستىقلال — يا ئۆلۈم،
ناخشىمىز پەقەت.

ئالمىخان ئاھانىدا ناخشا

ئاھ جانىما تۇركىستانىم
بىلمىگەنلەر سوراۋاتىدۇ «تۇركىستان قانداق بىر يەر؟»
«تۇپرىقى ئالتۇن، دەريالىرى نېفىت تەڭدىشى يوق گۈزەل يەر.»
تۇركىستاندا جىن - شەيتانلار ئىنسان ھەققىنى چەينىدى،
دۇنيا خەلقى خىتايلارغا لەنەت ئېيتىپ قاينىدى.
ھەر يەر كەبى تۇركىستانىڭ ھۆر بولۇشقا ھەققى بار.
ئۆز تۇپرىقى، بايرىقىغا ئىگە بولما ھەققى بار.
ئاھ جانىما تۇركىستانىم
پىدا سانا ئەزىز جانىم.

ئۇ يەر بىزنىڭ، تۇپراق بىزنىڭ، جاي بىزنىڭ

ئۆزلۈكىدىن بەش يۈز مېتىر ئېگىزگە،
ۋۇلقان كەبى ئېتىلىپ چىقىدۇ پېترولىلار،
يايلاقلىرىغا سىغمايۋاتىدۇ، قوي، قوزا،
قايماق ئىنەك، ئۆچار ئاتلار دۇلدۇللار.

ئۇ يەر بىزنىڭ، تۇپراق بىزنىڭ، جاي بىزنىڭ
كۆپ - كۆڭ بايراق نۇرلۇق ھىلال ئاي بىزنىڭ.

ئىلى، تارىم، زەرەپشانلار دەريالار،
ئالتۇن چاپقاپ، ئۇنچە چېچىپ ئاقىدۇ.
تاغلىرىنىڭ ئىچى ياقۇت، بىرلىيانتتىن.
قار لەيلىسى يۈكسەكلەردىن باقىدۇ.

ئۇ يەر بىزنىڭ، تۇپراق بىزنىڭ، جاي بىزنىڭ

جان چېكىشىدۇ تۇركىستان.
ئەسكى تۇركى ماكانى،
ئۇيغۇرىستان - گۈلبوستان.

يۈرەكلەرگە سېپىلگەن سۇ

ئوت بىلە زىخ ئارىسىدا كۆيۈۋاتاتتى كاۋاپ،
نە كاۋاپكى،
ئادالەتسىزلىك بىلەن مۇساپىرلىق ئارىسىدا
كۆيەتتى يۈرەك.
ئۇ يۈرەككە سوغۇق سۇ سېپىلدى.
سېپىلگەن سۇ، مۇزتاغدىن كەپتۇ.
ئون مىڭ يىلدىن قۇم تېگىدە،
قۇم باسقان شەھەر، —
تەكلىماكان - تەكتى ماكان
چۆللەردىن كەپتۇ.
يۈكسەك ئېگىز تاغ بېشىدا،
بۇغدا كۆلى بار،
يۈرەكلەرگە سېپىلگەن سۇ،
ئۇ كۆلدىن كەپتۇ.

ھەممە ئۇيغۇر بىر نىيەت
يېگى زېھنىيەت،
يا ئىستىقلال — يا ئۆلۈم،
ناخشىمىز پەقەت.

ئالمىخان ئاھانىدا ناخشا

ئاھ جانىما تۇركىستانىم
بىلمىگەنلەر سوراۋاتىدۇ «تۇركىستان قانداق بىر يەر؟»
«تۇپرىقى ئالتۇن، دەريالىرى نېفىت تەڭدىشى يوق گۈزەل يەر.»
تۇركىستاندا جىن - شەيتانلار ئىنسان ھەققىنى چەينىدى،
دۇنيا خەلقى خىتايلارغا لەنەت ئېيتىپ قاينىدى.
ھەر يەر كەبى تۇركىستانىڭ ھۆر بولۇشقا ھەققى بار.
ئۆز تۇپرىقى، بايرىقىغا ئىگە بولما ھەققى بار.
ئاھ جانىما تۇركىستانىم
پىدا سانا ئەزىز جانىم.

ئۇ يەر بىزنىڭ، تۇپراق بىزنىڭ، جاي بىزنىڭ

ئۆزلۈكىدىن بەش يۈز مېتىر ئېگىزگە،
ۋۇلقان كەبى ئېتىلىپ چىقىدۇ پېترولىلار،
يايلاقلىرىغا سىغمايۋاتىدۇ، قوي، قوزا،
قايماق ئىنەك، ئۆچار ئاتلار دۇلدۇللار.

ئۇ يەر بىزنىڭ، تۇپراق بىزنىڭ، جاي بىزنىڭ
كۆپ - كۆڭ بايراق نۇرلۇق ھىلال ئاي بىزنىڭ.

ئىلى، تارىم، زەرەپشانلار دەريالار،
ئالتۇن چاپقاپ، ئۇنچە چېچىپ ئاقىدۇ.
تاغلىرىنىڭ ئىچى ياقۇت، بىرلىيانتتىن.
قار لەيلىسى يۈكسەكلەردىن باقىدۇ.

ئۇ يەر بىزنىڭ، تۇپراق بىزنىڭ، جاي بىزنىڭ

ئالتۇن - كۆموش مەدەنگە باي تاغ تۆپراقىمىز.

دۇشمەن باستى باشىمىزنى يېتەر ئەللىك يىل،
توشۇپ كەتتى ئاشىمىزنى يېتەر ئەللىك يىل.

ۋەتىنىمىزنى قوتقۇزۇش ئۈچۈن تەييار ھەممىمىز،
ئىنسانى ھەق، ھوقۇق ئۈچۈن تەييار ھەممىمىز.

بۇنىڭ ئېتىنى ھايات دەرلەر

يىغلاپ كېلىمىز بۇ دۇنياغا
ئۇندىن كېيىن
يىغلىماسلىق ئۈچۈن
ھەرىكەتلەر قىلىمىز
تىرىشىپ، تىرمىشىمىز
كىملىرىمىز ئۆزىنىڭ ئەمەس
ئائىلىلىرىمىز ئەمەس
پۈتۈن ئۆلكىنى
يىغلاتماسلىق ئۈچۈن
ھەرىكەت قىلىمىز
بۇنىڭ ئېتىنى ھايات دەرلەر.
كېيىن ئارقىمىزدا يىغلىغانلىرىمىزنى قويۇپ
دۇنيادىن كېتىمىز
كەلمەك - كەتمەك بىر قولىمىزدا ئەمەس
ئەما يىغلىماق
يىغلاتماق
بىزنىڭ قولىمىزدا.
(2002- يىلى گېرمانىيە)

كۆپ - كۆك بايراق، نۇرلۇق ھىلال ئاي بىزنىڭ.

تاغلار تاغلار ئېگىز تاغلار

تاغلار تاغلار ئېگىز تاغلار،
بىزلەرمۇ ئىنسان.
ۋەتەن ئۈچۈن ۋەتەنسىز بىز
ھەر يەردە سەرسان.

بىزمۇ ئىنسان، ئىنسان كەبى
ياشىماق ئىستەيمىز.
بايرىقىمىزنى ئەۋلادلارغا
تاشماق ئىستەيمىز.

نەدە بىزنىڭ ئىنسان ھەققى
ھۇقۇقلارىمىز
نەدە بىزنىڭ ئالتۇن، نېفىت
قۇدۇقلارىمىز.

بىرلىشەيلى

ۋەتەن ئۈچۈن ۋەتىنىمدىن ئايرىلغان ئۇيغۇر،
تېرىلىپ ھەريان قانىتىمدىن قايرىلغان ئۇيغۇر.

بىرلىشەيلى بايراقىمىز يېنىدا بارمىز،
ۋەتەن قۇتقۇزۇش يولىدا پىدا جانۇ مالىمىز.

قۇل بولمىغان باتۇرلاردىن ئاتا بوۋىمىز،

ئاتچىلارنىڭ بېشىدا
قوراللىق خىتاي ئەسكەرلىرى
- «قاچىلا ئاتنى» تېپىپ تۇرىدۇ،
ئىچىگە ھاۋا تولدۇرۇلغان
پاقىغا ئوخشاش كۆپىيىپ تۇرىدۇ،

ئاتچى باشلىدى سۆيگەن ئاتلىرىنى،
كالتەكلەپ ئۇرۇپ قاچىلىغىلى.
ئاتلار باشلىدى تۇغۇلغان تۇپراق -
توپىسىنى پۇراپ غاجىلىغىلى.

بەزى ئاتلار ئاخىرقى قېتىم
ئۆز تۇپرىقىدا ئىغىنىۋالماقچى
«بۇ يەردە بىر سىر» دېگەندەك ئاتلار
تۇپراقىدا يەر قېزىپ تىپىنىۋالماقچى.

ئىنسانلاردىن كۆچلۈكمۇ قانداق،
ئاتلارنىڭكى ئۆز يۇرت سۆيگۈسى.
ئات كۆزلىرىدىن ئېقىتىدۇ ياشلار،
مالچىلارنىڭ يىغلىدى ھەممىسى...

ئاھ تۇركىستان خەلقىنىڭ ئەمەس،
مالىلىرىنىمۇ يىغلاتتى خىتاي.
يېشىل يايلاقتا يايلىغان ئاتنى
بىردىن «كالتەكلەپ» ھەيدەتتى خىتاي.

(ئىككى يىل كېيىن)

ئاتلارنىڭ يۈرت سۆيگۈسى

غۇلجىنىڭ تىك باشلىق ئارغىماقلىرىنى،
قارا شەھەرنىڭ نازۇك يۈگۈرەك ئاتلىرىنى
(بەلكى ئىسكەندەر زۇلقەرنەيىن ئاتىنىڭ نەسلى)
مىڭلاپ - مىڭلاپ
پويىزغا بېسىپ
خىتاي ئۆزىنىڭ يۈرتىغا،
بېيجىڭگە كۆتۈرمەك بولدى
پاقا، توڭگۇز، توخۇدىن باشقا
چارۋىسى يوق خىتاي -
يۈرتىغا ئەكىتەر بولدى.

ئاتلارنى خىتايىنىڭ ئەسكەرلىرى
ئېتىپمۇ،
كالتەكلەپمۇ
پويىزغا قاچىلالمىدى.
تا ... مەملىكىتىدىن
بۇ ئاتلارنى بېقىپ يېتىشتۇرگەن
ئاتچىلارنى ئەكەلدى.
- بۇيرۇق، بۇ ئاتلارنى قاچىلا پويىزغا!
ئاتلار ئىككى پۇتىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ
يۇلتۇزغا قاراپ چىقىراپ كەتتى.
بەلكى ئاللاھقا يالۋۇردى ئاتلار،
- تۇغۇلغان تۇپراقلاردىن ئايرىما بىزنى!
تۇغۇلغان يۇرتتىن ئايرىساڭ ئايرى
خىتاي قولىغا چۈشۈرمە بىزنى.

كۆچلۈك ئېقىم قويدەك، قوزىدەك
قۇرام تاشلارنى ئېقىتىپ تۇرىدۇ.
چۆرىسىدىكى ياۋا گۈللەرگە
ئۇنچە ـ مارجان چېچىپ تۇرىدۇ.

بىردىن ئەقلىمگە كەلدى بىر پىكىر
دەريا سۈيىگە سالسامكەن يۈگەن
تىلسىم يۈگەن كۆچىدىن دەريا
ئارقىسىغا قاراپ ئاقسىكەن.

مۇمكىنمۇ دوستلار دەريا سۈيىنى
ئارقىسىغا قاراپ ئاقتۇرماق
بۇ بولمىغۇر قۇرۇق خىيالغۇ،
مەن ئۇنچىلا بولامدىم ئەخمەق.

ئەما دوستلار دەريا سۈيىنى
ئوخشىتىمەن ياريم قەلبىگە
ئۆزگىگە قاراپ ئېقىپ كەتتى ئۇ،
قانداق قايتۇراي ئۇنى كەينىگە.

يىغلا تەڭرىتاغ يىغلا!

ئىچىڭ ئالتۇن گۈمبەزگە لىق تولسىمۇ گەرچە،
تاغلار ئىچىدە ئەڭ باي تاغ دەپ بىلسىمۇ بارچە.

كۆكتىن بارچە تاغ بېشىغا بەخت نۇر ياققان،
تاشتىن تاشقا زۇمرەت سۈيى شوخ ئەركىن ئاققان.

ھېچكىم ئىشەنمەس ئاتتىن ئىككىسى
كەلدى بېيجىڭدىن نىلقىغا قېچىپ،
قارشىلىدى يۇرتداشلار ئۇنى
قۇچاقلىرىنى ئىنسانچە ئېچىپ.

ئات باقارلار ئاتنىڭ يۈزىگە -
ياقتى يۈزىنى، كۆزلىرىدە ياش.
ئات كۆزىمۇ ياش، ئۇرۇق ۋە قوتۇر
ئانا تۈپراققا قويالىدى باش.

- جىرىڭ، جىرىڭ، ۋەي ۋەي مەن بېيجىڭ!
ئىككى ئاتنى ئەۋەتىۋەت دەرھال!!
غەزىپىدىن دەرەخنى مۇشتلاپ
لەنەت بولسۇن دەۋەتتى بىر چال.

مالچى ئامالسىز باشقا ئىككى ئات
ئەۋەتىپ بەردى بېيجىڭ خىتايغا
خەلق يۇرت سۈيەر بۇ ئىككى ئاتنى
تېگىشمەيدۇ كۆكتىكى ئايغا.

دەريا بويىدا

سايى بىلەن كەمەردۇر دەريا
تۇرىمەن ئۇنىڭ بويىدا تەنھا
زۇمرەت دەريا، ئۇيناق دولقۇنلار
تۇيغۇلىرىمنى قىلغاچ مەھلىيا.

ئېقىپ كەلگەن خىتايلارنىڭ جېنىنى چىقارتسا.

تاتسىز، تۇزسىز مەست ئالجىغان ناخشىسى ئەمەس،
ياڭراپ تۇرسا شوخ جەڭگىۋار مارشلار پەۋەس.

«تومۇرىمىزدا قەھرىمان ئۇيغۇر قېنى بار،
قول بولۇش نومۇس غەلىبە بىزگە يار.»

تۇپراق ئۈچۈن تۇپراقلاردا شېھىد بولسا بالىلار،
شېھىد ئانىسى بوپ كۆكسىنى كىرىپ يۇرسە ئانىلار.

كۆز قارچۇغى بىلىسە بارچە ئۆز تۇپراقىنى،
پىدا قىلسا ۋەتىنى ئۈچۈن مال، جانى، قانىنى،

«ياخشى ئاتىنىڭ تېرىسى قېيىش بولۇر، كۆن بولماس،
ياخشى ئاتىنىڭ بالىسى غېرىب بولۇر، قول بولماس»

ئەلىمىساقتىن ئۇيغۇر بالىسى قول بولغان ئەمەس،
تارىخقا باق، قەھرىمانلىق شەرەپشان پەۋەس.

ئەمما بۇرھان، سەيپەك چىقتى يېقىن بىر ئارا،
ئەقلى ئۇستىگە نەپسى مىنگەن ئۇ كۆڭلى قارا.

ئىت جېنىنىڭ نەپسى ئۈچۈن ۋەتەننى ساتتى،
ئىت ئەمگەنلەر ئۆز قىزىنى نومۇسنى ساتتى.

ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگەشكەنلەر ئويغاندى بۇگۈن،
ئەللىك يىلدىن دانغا ئىشلەپ نېنى يوق پۇتۇن.

تەڭرىتېغى ساڭا ياغدى خىتاي چايانى،
ئىنسانلىقتىن بەكمۇ ئۇزاق پاتقاق قاۋانى.

بىلەلمىدىڭ يىپەككە ئوراپ قىزىنى ئۇزاتسا،
بىلەلمىدىڭ تويۇڭ بولدى دەپ سېنى قوشاتسا.

مىليون چايان سانجىپ تۇرار ساڭا زەھىرىنى،
پويىز بىلەن توشۇپ تۇرار بېجىڭگە بارىنى.

تۈپراقىڭنى مېنىڭ دەيدۇ خىتاي داپ يۈزلەر،
پاقا تىرىپ يەپ تويالمىغان ئۇ گازىر كۆزلەر.

قۇرۇتماقچى ئۇيغۇرلارنىڭ نەسلى - ۋەسلىنى.
ئەمدى بىلدىڭ خىتايلارنىڭ رەزىل قەستىنى،

پۇشمىنىڭ چوڭ دەردىڭ بۇيۇك، يىغلا تەڭرىتاغ!
بولامدۇ باتۇر تىمساقلا قول؟ يۈرەكلەردە داغ!

پۇشايمان قىلىسەن ئاچسىدىم دەپ ئەسكىرى مەكتەپ،
تەربىيلىسىدىم گاڭ مەيدىلىك گېنېرالىلار ھە دەپ.

كەسسە ئۇلار دۇشمەن بېشىنى چامغۇر كەسكەندەك.
ياراسا ئۇلار ياۋ قارنىنى دۇردۇن بوسكەندەك،

بولسا پۇتۇن ئۇيغۇر بالىسى قەھرىمان ئەسكەر.
قۇرقۇش نېمە ھېچ بىلمىگەن باھادىر قەيسەر.

ۋەتىنگە كۆز تىككەنلىك كۆزىنى چىقارتسا،

ئەللىك يىلدىن ئېغىزدا ئېمىزگە بوۋاق بولمىساق،
قازانغا سېلىپ قورۇۋېرىدۇ قورداق بولمىساق.

بىز ئىنسانمىز بىزگە كېرەك مۇستەقىل ھۆرلۈك،
گۈلىستاننى خىتاي قىلدى بىر ئاندا گۆرلۈك.

ئۇيغۇرىستان ئۇيغۇرنىڭدۇر خىتاينىڭ ھەققى يوق،
سەددىچىننىڭ بىرىسىدە ئانىسىنىڭ ھەققى يوق.

سەددىچىننىڭ ئىچىگە قاچسۇن خىتاي توڭگۈزەك،
سانسىز ئۇيغۇر قايتىپ كېلىدۇ يۇرتقا يۈلتۈزەك.

بىزنىڭ

يەر بىزنىڭ، تۇركىستان بىزنىڭ،
تاغلار بىزنىڭ، ئۇ تۇپراق بىزنىڭ.
ئەۋلادلاردىن ئۆز مىراسىمىز،
ئاي يۈلتۈزلۇق كۆك بايراق بىزنىڭ.

ۋەتەن بىزنىڭ ھەقىقەت بىزنىڭ،
دەريا ۋىجدان پەزىلەت بىزنىڭ.
خىتايلارنى يوق ئەتكەن باتۇر،
قەھرىمان ئوغۇل - قىز ئەزىمەت بىزنىڭ.

يەر بىزنىڭ، تۇركىستان بىزنىڭ،
تاغلار بىزنىڭ، ئۇ تۇپراق بىزنىڭ.
ئۇيغۇرىستان مۇجاھىتلىرى،
ئېرىشىسۇن مۇرادىغا ياشىسۇن يۇز مىڭ.

ئۇ سەيپەكلەر ئۆلۈۋاتىدۇ كۈندە مىڭ قېتىم،
باتۇر ئۆلۈر بىرلا قېتىم، قورققان مىڭ قېتىم.

باتۇرلارنىڭ ئىزىدىن يۈردى ئۇيغۇر بالىلىرى،
تومۇرىدا دولقۇنلايدۇ ھۆرلۈك قانلىرى.

كەچ بولسىمۇ ئۇيغىنالىدى ئۇيغۇر گۈزىلى،
باقتىكى يەم ئەجدىھانىڭ بوغۇزىدا ئېلى.

ئۇيغۇر تاپتى تارىختىكى ھۇشيارلىقىنى،
ئۇيغۇر تاپتى يوقتىپ قويغان گۈلزارلىقىنى.

ئۇيغۇر كۆردى ئۆزىگە يۇققان ئىللەت كېسەلنى،
چۆرۈۋەتتى ئالدار كۆرسا نەي نەيى مەسەلنى.

خىتاينىڭكى زىتخور ھىلىگەر، بۇزۇقچىلىقىنى،
ئورۇسنىڭكى ھاراق تۇڭلىقى قۇزۇقچىلىقىنى.

ئۆزىمىزدىكى قويغا ئوخشاش ياۋاشلىق خىسلەت،
«ئىگىلگەن باشنى قىلىچ كەسمەس» دەپ بىلمۇۋالغان غەپلەت.

مىللەتچىدىن قاچقانلىقىمىز ساتقىنغا ئېگىلىپ،
پىكىر قىلماي ئىشلىگەنلىكىمىز ئوغاقتەك پۈكۈلۈپ.

بىزمۇ ئىنسان ئىنسانغا خاس ھەقلىرىم نەدە؟
قاچانغىچە ئالداۋىرىدۇ «دۆڭفاڭخۇڭ» پەدە؟

دۇشمەن سانى قۇم كەبى، سېنىڭ سانىڭ تاش،
سەن يەنىلا مۇشكىلاتقا ببرەلدىڭ بەرداش.
ئاينىڭ ئون بەشى قاراڭغۇ، ئون بەشى ئايدىڭ،
دۇنيا خەلقى بولدى بىردىن ئۈيغۇرغا قولداش.

بىز بىرلىشىپ قۇللۇق قەپىزىنى چېقىپ تاشلايلى،
چاڭچىلە كەشنىڭ سىر پەردىسىنى ئېچىپ تاشلايلى.
ئەللىك يىلدىن بىزنى ئەزگەن سەنمىدىڭ زالىم؟
ياقىسىدىن تۇتۇپ ئۇ، چايانىنى يەنچىپ تاشلايلى.

ئۇزۇم ھەر جايدىمەن، كۆڭلۈم سەندىدۇر

ئۇزۇم ھەر جايدىمەن، كۆڭلۈم سەندىدۇر،
ئۇيغۇرىستان، ئەزىز ئۇلكەم ئۇمىدىڭ مەندىدۇر.
ساڭا باسقان شۇم ئاياقنى تامامەن قوغلايمەن،
ھۆر مۇستەقىل ئۇلكەم قۇرۇپ ناخشا توۋلايمەن.

مەن ئىنسانمەن ئىنسان كەبى ياشىمام لازىم،
بايرىقىمنى ئەۋلادىمغا تاشلىشىم لازىم.
خىتايلارنىڭ تۈپراقىمدا ھەققى يوق ئەسلا،
زالىم خىتاي ئۇلكەڭگە كەت كەشكىنى توغرىلا.

نەدىن كەلدىڭ، كەلگەن يېرىڭگە كېتىۋال خىتاي،
ئىككى ئاياقلىق مەخلۇقاتىسەن ئۇلۇۋال خىتاي.
ئەللىك يىلدۇر سۇ ئورنىغا قېنىمىزنى ئېچتىڭ،
جەننەت يۇرتقا يەتتە دوزاخ ئوتىنى ياقتىڭ.

ماڭا سېنىڭ بۇگۈنۈڭ لازىم

«تۈنۈگۈن، تۈنۈگۈنتى، بۈگۈن، بۈگۈندۇ»
ماڭا سېنىڭ بۇگۈنۈڭ لازىم.
يۈرتىمىزدىن ياۋنى قوغلىغان،
گۈزەل ئەتە ئۈگۈنۈڭ لازىم.

ئۆلكىمىزنى قوتقۇزماق ئۈچۈن،
باسقان قەدەم ھەربىتىڭ لازىم.
بۈركۈت بولۇپ تۈلكە كۆزىگە،
پاتۇرغان تىرناق ھەربىتىڭ لازىم.

ياۋا توڭگۈزنى قوغلىغان ئوۋچى،
ماھارىتىڭ، سەنئىتىڭ لازىم.
يېرى كەلگەندە ناتىق تارىخچى،
شائىرانە سەپسەتەڭ لازىم.

يالغۇز قۇلسەن ئۇيغۇرۇم

سەندىن باشقا يەر يۈزىدە ھېچ قۇل قالمىدى،
باشقا قوللار ئازات بولۇپ يولىنى تاپتى.
ئاھ ئۇيغۇرۇم ئىستىمەسمىدىڭ ھۆرلۈككە چىقماق،
ھۆرلۈك دېسەڭ جاللات خىتاي بېشىڭنى چاپتى.
ئاتىلاردىن مىراس قالغان يېرىڭنى ئالدى،
تۆپرىقىڭنىڭ ئاستى - ئۈستى بايلىقىڭنى چالدى،
كۆز ياشلىرىڭ، قانىڭ، تېرىڭ نەھرىدە ئۆزۈپ،
سېنى ئەرۋاھ نامرات، پېقىر كۈنلەرگە سالدى.

كەسلەنچۈك

قەزى خىتايغا بارغاندا،
قەزىل رەڭلىك كەسلەنچۈك.
يېشىل چىمەن ئارىسىدا،
يېشىل رەڭلىك كەسلەنچۈك.

بىزنى بىلمەس دېمىگىن،
خەلق كۆرمىدى دېمىگىن.
يېدىڭ يېتەرلىك مەينەتلىك،
ئەمدى بولسىمۇ يېمىگىن.

كەچ كۈزدە ئالتۇن رەڭ،
سېرىق رەڭلىك كەسلەنچۈك.
ئارپا، تېرىق ئىچىدە،
تېرىق رەڭلىك كەسلەنچۈك.

ھېچمۇ ھېچ يوق مەۋقىيىڭ،
مەيدانىڭ يا مىللىتىڭ.
باشقىلارغا يوقمىسۇن،
شۇ كېسەللىك ئىللىتىڭ.

تۈركىستان دېگەن قايسى[1]

تۈركىستان دېگەن قايسى،
ئىككى تاغنىڭ ئارىسى.
تۈركىستانىم دەپ يىغلاپ،

---

[1] ناخشا بولسۇن دەپ خەلق ناخشىلىرى بىلەن خېمىر يۇغۇردۇم.

ئەللىك يىلدۇر ئىلىكىمىزنى سۈمۈردۈڭ يېدىڭ،
نوموس قىلماي ئۇيغۇرستان مېنىڭكى دېدىڭ.
دۇنيا خەلقى يالغىنىڭغا گول بولمايدىكەن،
شېھىد بولسا بولۇر ئۇيغۇر قۇل بولمايدىكەن.

جېنىم يۇرتۇم

تۇركىستان جېنىم يۇرتۇم،
سېغىنىمەن سېنى ھەرئان.
قۇلاقىمدا پەريادىڭ،
ئىلى، تارىم، زەرەپشان.

خانتەڭرى، تارىم، ئالتاي،
ئەزىمەت تاغلار يۇرىكىم.
سېنى ئازات قىلالمىسام،
مېنىڭ نېمە كېرىكىم؟!

ئۇمىدىمنى ئۇزمەيمەن،
قارلەيلىسىنى ئۇزىمەن.
تەكلىماكان چۆلىنىڭ،
توپىسىنى كۆزگە سۈرىمەن.

«بېغىڭغا كىرگەن بىلەن،
بىر گۈلۈڭنى ئۇزمىدىم.
سەن ئۇمىدنى ئۇزگەن بىلەن،
مەن ئۇمىدنى ئۇزمىدىم».

خىتايدىن باشقا
پۈتۈن دۇنيا ئىنسانلىرىنى.

ئۆزۈڑ تىلەيمەن

ھۆرمەتلىك يول باشچىم،
قەھرىمان ئاتا
جاھانگىر غۇجام!
ئەپۇ قىلارسىزمۇ مېنى،
سىزدىن ئۆزۈڑ تىلەيمەن.
سىزنى خىتايلار تۆمۈر قەپەسكە سولاپ،
ئېلىپ ماڭغاندا بېيجىڭگە،
خەلقىمنى قوزغىتىپ،
تاش پىچاقلار، تىرناقلار بىلەن،
دۈشمەن ئەسكەرلىرىگە ھۇجۇم قىلىپ،
سىزنى قوتقۇزۇپ قالالمىغىنىم
ئۈچۈن ئۆزۈڑ تىلەيمەن
سىز لىدېرلىك، رەھبەرلىك ۋەزىپىڭىزنى
تاغ سۈپەت غۇرۇر بىلەن ئۆتىدىڭىز...
مەن پەرزەنتلىك، ئەۋلادلىق
ۋەتەنداشلىق بۇرجۇمنى ئۆتىيەلمىدىم.
ئەسىرلەر يىللار كارۋانلىرىنى
ئېلىپ كەتكەندىن كېيىن
كەچ ئەللەندىم
پۈشمانلىقتىن ئۆز يۈزۈمنى
ئۆزۈم كاچاتلىدىم.
كەچ قالغان ئۆزۈرۈمنى كۆز ياشلىرىم بىلەن
سۈنمەن سىزگە!

ئاقتى كۆزنىڭ قارىسى.

هەققى يوقتۇر خىتاينىڭ،
تەڭرىتاغدا، گۈل باغدا.
تۈركىستاندا كۈرىشىمىز،
كاككۇك سايرىغان چاغدا.

ئىتتىك بول دوستۇم!

پۈرسەت قولدىن كەتمىسۇن،
زامان بوشقا ئۆتمىسۇن.
ئىتتىك بول دوستۇم،
تۆمۈرلەر سوقۇلسۇن قىزىقدا.

سەددىچىندىن چىقىپ،
ئۆلكىمىزگە ئۇنگەن.
شۇم بويا، سېسىق تىكەنلەرنى،
يىلتىزىدىن قۇمۇرايلى.

بېيجىڭدىن كەلگەن، ئۇ مەينەتچىلىك -
ئەخلەتلەرنى سۈپۈرەيلى.
مىكروب ھاشارەتلىرىگە دورا چاچايلى،
ھەممىسى يوقالغانغا قەدەر...

ئۆز تۈپرىقىمىزدا ئۆز گۈللىرىمىز ئېچىلسۇن،
ئىپار كىيىكلىرى ئويناقلاپ
ئىپار - ئەتىرلىرىنى چاچسۇن...
ئۆلكىمىزدە گۈلزاردا مېھمان قىلايلى.

بولغاندىن كېيىن، بەك كەچ بولسىمۇ
ئەقىللەندىم،
كەچۈرۈڭ تۆرەم!
«دەردىم كۆپتۇر، دەردىم كۆپتۇر
باشىمدىكى ساچىمدەك
دەرد تارتماي ئۆلۈپ كەتسەم
ئاسماندىكى لاچىندەك».

بىر يېتىم ئوغلاق

ئۆز توپىدىن ئايرىم قاپتۇ، بىر يېتىم ئوغلاق،
مەرەپ يىغىنى ساپتۇ بىر يېتىم ئوغلاق.
قارا ئاغۇ جاڭگالدا دىر - دىر تىترەيدۇ،
يولىدىن ئېزىپ قاپتۇ بۇ يېتىم ئوغلاق.

بۇ ئوغلاق توپىنى تاپالارمۇ قانداق؟
ھەر ياندىن چىلبۆرە تىكەن ۋە يانتاق.
يېتىم ئوغلاق كۈنىگە قويما خۇدايىم،
يېتىمگە ناكەسلەر قويىدۇ قىلتاق.

«ئۆملەشكەن ئىتلارنىڭ قۇيرىقى ئۆرە»
بىز نېمىشقا ئۆم جەم بولالمايمىز؟
ئۆملۈكتىن كۈچ تۇغۇلار، كۈچىمىزنى توپلاپ،
تارىخى يېرىمىزنى تېپىپ ئالالمايمىز؟

ئەپۇ قىلىڭ مەن بىخۇتنى!
ئەپۇ سورايمەن
ھۆرمەتلىك يولباشچى
رەھبەر ئاتا
ئەسىرلەر كېيىن بولىدىغان ئىشلارنى
كۆرەلمىگەن ئالىم!
ئەلىخان تۆرەم!
ماۋۇ ئاي يۈلتۈزلۇق توغمىز قوللاردا،
سىز باشلىغان يولغا مېڭىپ،
ۋەتەننىڭ قاغىجىرىغان باغچىسىغا
بەخت - سائادەت سۈيى ئەكەلمەكچىتۇق.
ۋە مۇستەقىللىق ھۆرلۈك نۇرى.

ئورۇس تۈيۈقسىز تۆتۈپ كونسۇلخانىسىدا،
ئۇچ كۈن ساقلىدى سىزنى.
«بۇ قوي گۆشى يېگەن ياۋاشلار، بۇ ئادەم ئۇچۇن
ئىنسان چىقىرامدۇ قانداق؟... ئەھۋالغا كۆرە...»
مەن خەلقىمنى قوزغىتىپ:
- ھەي ئورۇس، بىزنىڭ رەھبىرىمىزدە
سېنىڭ نېمە ھەققىڭ بار؟!
دېيەلمىدىم.
كونسۇلخانىنىڭ تاش - كىسەكلىرىنى قومۇرۇپ
ئورۇسنىڭ كاللىسىغا ئاتالمىدىم...

كەچۈرەرسىزمۇ ئەزىز تۆرەم.
يېرىم ئەسىر، يېگىنىم زەھەر،
كەيگىنىم كېپەن بولغاندىن كېيىن
دەردلىرىم باشمدىكى چېچىمدىن تولا

قىينىدى دۇشمەن ئابدۇلخېلىلنى،
ئۈچ يىل قاراڭغۇ زىندان ئىچىدە.
مىقلىق ساندۇق ئىچى، يىلان، چايانلار،
دۇشمەن قەھقەھەسى زىندان ئىچىدە.
زىخ تىقىلمىغان يېرىمۇ قالمىدى،
ئەجەل ئىچى ئاغرىپ قوينىغا ئالدى...

يولۋاستەك يىگىتلىرىمىز، ئاي قىزلارىمىز،
خىتاينىڭ تۇرمىسىدە نېمىلەر كۆرمىدى.
كۆزلىرى ئويۇلدى، يارىلىرىغا تۇز...
قۇلاق، بورنىغا زەھەر قويۇلدى...
سانى بارمۇ كېسىلگەن باشنىڭ؟!
سانى بارمۇ تۆكۈلگەن ياشنىڭ؟!
ئىلى، زەرەپشان قان بولۇپ ئاقتى،
ئىرتىش، يۇرۇڭقاش قان بولۇپ ئاقتى
قۇشلار باغرىنى تاغ - تاشقا ياقتى.

باتۇر شېھىدلەر ئاتىڭىزغا رەھمەت.
مەسۇمە گۈدەك بالىڭىزغا رەھمەت.
ئوچىقى ئۆچكەن خانىڭىزغا رەھمەت.
كۆزلىرى قان - ياش ئانىڭىزغا رەھمەت.

شېھىد روھىنى شاد ئەيلە ئاللاھ!
ساباھ شامىلىدا يات ئەيلە بالا!
شېھىد روھىنى شاد ئەيلە ئاللاھ!
ئاقشام شەپىقىدە يات ئەيلە بالا!
گېرمانىيە (2000 - يىل)

بىرمۇ ئۇيغۇر

«ئۆزۈم قويدۇم شاتۇتقا
بىز مۇساپىر بۇ يۇرتقا
مۇساپىر دەپ خار كۆرمەڭ،
بىزمۇ كېتەرمىز ئۆز يۇرتقا»

بىرمۇ ئۇيغۇر مۇساپىر يۇرتتا،
قالمىسۇن غېرىپ يېگانە يېتىم.
بىرمۇ ئۇيغۇر زاۋالدا بۇلۇڭدا،
بويۇن قىسىپ قالمىسۇن يېتىم.

بىرمۇ ئۇيغۇر قولىنى ئۇزارتىپ،
مۇساپىر يۇرتتا تىلەپ يۈرمىسۇن.
دۇشمەنگە ئىشلەپ ھۆرلۈك چىرىقىنى،
ئۆچۈرۈمەن دەپ پۈۋلەپ يۈرمىسۇن.

مۇجادىلە سېپىمىزگە كەلسۇن،
باراۋەر بىرلىك گېپىمىزگە كەلسۇن.
مەقسىتىمىز ۋەتەن قۇتقۇزماق،
ئوينىسا ئۇسسۇل دېپىمىزغا كەلسۇن.

شېھىد ئۆلمەس

ئارسلاندەك ئوغۇللىرىمىز ئايدەك قىزلىرىمىز،
خىتاينىڭ تۇرمىسىدە شېھىد بوپكەتتى.
خىتاينىڭ زۇلۇمى - زومىرلىك پېچاق،
گۆشلەردىن ئۆتۈپ سۆڭەككە يەتتى.

تىلىمىز بىر،
دىلىمىز بىر.
سەن ھۆرسەن قېرىنداش،
بىز جەھەننەمدە ئەسىر،
ئۇ جەھەننەمدە ئەسىر،
ئۇ جەھەننەمدىن قېچىپ چىققان،
پەرىيادىلىرىمىزنى دۇنياغا ئاڭلىتىشقا تىرىشقان،
ئۇيغۇر بالىسىنى
تۇتۇپ بەرمە خىتايغا!
قېرىندىشىڭنىڭ ئىسىق قېنىنى
خىتاينىڭ مەينەت پۇلىغا تېگىشمەك،
ساتماق
ساڭا، ئىنسانلىقىڭغا، ۋىجدانىڭغا يارىشامدۇ.
ئاللاھ راۋا كۆرەمدۇ؟
بۇگۈن ماڭا، ئەتە ساڭا بوپ قېلىشتىن
خۇدا ساقلىسۇن!

ئېسىللار تارازىسى

ئەسلى ئىنسانلار،
تارازىنىڭ بىر بېشىغا
ئىنسان ھاكلىرىنى قويدى.
تارازىنىڭ ئىككىنچى بېشىغا
كويزا سانچىلغان
خىتاينىڭ ئىسىق ئېشىنى قويدى،
ئىشەنمەي قېلىشىڭىز مۇمكىن، —
ئىسىق ئاش كويزا بىلەن ئېغىر باستى.

تەشەككۇر تاشكەنت

پالاكەت چۈشتى بېشىمغا تاغ قەدەر،
سىنىدىم دوست قېرىنداش نې قەدەر؟

تەشەككۇر تاشكەنت سەن ساتمىدىڭ،
ئۈيغۇرنى باغلاپ خىتايغا ئاتمىدىڭ.

تەشەككۇر ئوڭ قولۇم كۆكسۈمدىدۇر،
مىننەتدار كۆز ياشلىرىم قەلبىمدىدۇر.

كېلور پۇرسەت تۆكەرىم كۆز ياشلىرىم،
كېلۇر پۇرسەت قۇچاقلاپ سۆيەرىم.

يالۇۇرىمەن بىزلەرنى ساتما

بىر يىلتىز، بىر ئۇرۇقتىن چىققان بىر چىنارنىڭ
شاخ - پۇتاقلىرى ئەمەسمىدۇق بىز.
بىر قولنىڭ ئۇزۇن قىسقا بەش بارمىقى،
بارماقلىرى ئەمەسمىدۇق بىز.
بىر ئاتا
ئالپ ئەرتۇڭانىڭ بالىلىرى،
ئەمەسمىدۇق بىز
«ئالىپ ئەرتوڭا ئۆلدىمۇ،
ۋاپاسىز دۇنيا قالدىمۇ.
پەلەك ئۆچىنى ئالدىمۇ
ياقا يىرتىپ يىغلاشۇر»

ئۇ سېنىڭ ۋىجدانىڭ شەخسى تەبىئىتىگە قالمىش.

ئەمما سەن
كىم بولىسەنكى
بىزنىڭ تۇپراقنى خىتايغا بەرگىلى قويۇڭ،
قايسى قاپاق پادىشاھ تەختىدە ئولتۇرۇپ،
ئىككىنچى بىر ئۆلكىنىڭ زېمىنىنى
ئۆچىنچى بىر ئۆلكىگە ساتالايتۇ.
قايسى ئالجىغان؟!
ئاللاھتىن باشقا يارەمچىمىز يوق گەرچە
«يىقىلغانلىنىڭ دوستى يوق» دەرلەر
قېرىندىشى ھەم يوقمىش
ئەقەللىيسى
راست گەپ قىلىدىغان گۇۋاھچىسى ھەم يوق،
ئاللاھ شاھىدىمىزدۇر
ئۇ تۇپراق بىزنىڭ،
بەندىلەرنىڭ شاھىتلىقىغا ئېھتىياجىمىز يوق.
تەڭرىتاغلىرى
ئاق باش ئانام
سەن يىغلىما.
بۇ كۈنلەر كېتەر.
بەزى قېرىنداشلارنىڭ غەيرىي قېلىقلىرىغا
ئاتىلىرىمىزنىڭ سۆڭگى سىزلاۋاتىدۇ.
ئەمما ئۇ سۆزنى قىلغان
قېرىنداشلىرىمىزنىڭ تەمسىلچىسى ئەمەس!!!
مەسئۇت يىلماز تۈركىيە ئەمەس.
تۈركىيە تۈركىيەدۇر.
دۇنيا دۇنيا بولۇپ،

بىزگە تارازىغا بېقىپ
ئاغزىمىزنى ئېچىپ قالماق،
ئەقلىمىزنى يوقاتماق چۈشتى.

ئۇ كىشى، تۈركىيە ئەمەس،
ئولتۇرسىمۇ باش مىنىستىرلىك تەختىدە.
ھەتتا ۋەكىل بولالماس...
شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئىككى دۈشمىنى باردى:
بىرى ستالىن، بىرى ماۋزېدۇڭ.
بۇلار جەنىدا كاكىرىيالمىغان:
«شەرقىي تۈركىستان تۈپراقلىرى چىننىڭ» دەپ.
مەسئۇت كاكىرىيالىدى جۆيلۇپ.
خىتاينىڭ گۇلقەقەلىرى ئېچىلىپ كەتتى.
ئاۋۇچىدىكى گازىر - پۇرچاق چېچىلىپ كەتتى.
ھەر كۈنى ساباھتىن ئاخشامغا قەدەر
مەسئۇتنىڭ ئۈستۈن چىشىنىڭ ئۈستىگە
ئاستىن چىشلىرىنى چىشلىۋالغان تەلەتى...
سۆزلىرى...
ساتقىنلارغا قارىمىز توق ئىدى.
بۇنى ئاز دەپ سەن نەدىن چىقتىڭ؟
داداڭدىن قالغان شەخسى زېمىنىڭنى، —
بەرگىنە خىتايلارغا - خەنزۇغا.
خالىساڭ قۇدا بول،
نەسلىڭنى قوش،
پاقا تىرىپ يەيدىغان خىتايلارغا
ئۆزۈڭ كېتىپ ئېرىپ كەت
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا
يۇندىگە چۈشكەن بىر چاقماق قەندەك،

ئەسكەرلىرىمىزنىڭ
ئات ئۈستىدە
يانغا، ئارقىغا ــ
ھەر تەرەپكە ئوق ئېتىشىغا!
بۇلار،
ئىداربجى، باتۇر، چالىشقان،
ئىنسانلار ئىكەن دەپ
قۇل قويغانتى ئۇيغۇرلارغا.

خىتاي دېدىكى:
«ئۆزىنىڭ قۇلى بىلەن ئۆز كۆزىنى ئويدۇرىمىز»
پىتنە تېرىدى خىتاي:
پەقەت ئىتتىپاق ــ
بولالىساقلا،
قۇتۇلىمىز بويىنىمىزغا مىنگەن
رودۇپاي خىتايدىن.

گېرمانىيەدە گاچا قىز

ئاجايىپ ئۆلكە
ئاجايىپ ئىنسانلار
پۈتۈن ئۆلكە خۇددى بىر مەكتەپ.
پويىزدا، باغچىدا
كىچىك ـ چوڭ
ئوقۇشۇر كىتاب،
تېز كومپيۇتېرلىرى،
ئوقۇشنى، ئىشلەشنى
بەك سۆيگەن،

ھەچبىر ئىنسان ئوغۇللىرىنىڭ قىلالمىغان ئىشىنى
تۇركىيە قىلالىدى.
ئۇچ قىتئەدە ئىمپېراتۇرلۇق قۇرالىدى.
مىڭلاپ - مىڭلاپ ئوغلانلىرىنى شېھىد بەردى.
باكۇدىكى قېرىنداشلىرىنىڭ ھۆرلۈكى ئۈچۈن.
ئون مىڭلارچە ئانا يۈرىكىگە تاش باستى
جانىدىن ئەزىز ئوغۇللىرىنى
قېرىنداشلىرى ئۈچۈن شېھىد بېرىپ،

تاشكەنت تاغلىرىنى قىزىل ياقۇتقا
چۆمۈردى ئەنۋەر پاشالارنىڭ
ئېسىل قانلىرى
يەتتە ياشتىن يەتمىشكىچە
تۇركىيەدىكى ھەر ئىنسان
قېرىنداشلىرى ئۈچۈن
دۈشمەنگە ئېتىلىشقا
تەييار تۇرغان يولۋاس!
بۇ يولۋاسلارنى نە ئۆلۈم
ھەچبىر نەرسە قورقۇتالماس!

ئىتتىپاق

مىڭ يىل بۇرۇن بىز ئۆگەتتۇق،
«قۇتادغۇبىلىگ» لىرىمىز ئىلە
دۇنياغا
دۆلەتنى قانداق ئىداره قىلىش كېرەكلىكىنى —
بىز ئۆگەتتۇق.
ئىسكەندەر زۇلقەنەين ھەم ھەيران قالدى.

ھېچكىمدىن ھەقسىزلىككە
ئۇچرامەنمۇ دېگەن غەم يوق.

ئون توققۇز ياشلىق گۈزەل گاچا قىز،
ئۇيغۇر قىزى،
نېمىسىنىڭ شاھزادە ئوغلىغا،
ئاشىق بوپ قالدى.
ئاشىقىنىڭ سېھرىلىك ھېكمىتىدىن،
قىز بىرىنچى قېتىم
سۆزلىيەلىدى:
- سىزنى ياخشى كۆرۈپ قالدىم
- يوقال كۆزۈمدىن ئەجنەبىي! جەھەننەمگە كەت!
يىقىلدى قىز،
ئىزا تارتقان جان،
گۈزەل بەدەننى تەركەتتى.
ئەمما كۆزلىرى ئوچۇقتى.
سەكرات ۋاقتىدا دېدىكى:
سۆيدۈم گېرمانىيە!
كاشكى ئۆز ۋاقتىدا
بىزمۇ ياتلاردىن نەپرەت
ئېتەلىگەن بولساق....

پەسكەش خىتاينىڭ ــ
يىپەككە يۆگەپ ئۆز قولى بىلەن
ھەدىيە قىلغان قىزلىرىغا
ۋاقتىدا،
غۇرۇر پەشۋاسىنى ئاتقان بولساق...

ئېسىل ئىنسانلار ئەدەپلىك،
قايسى باي، قايسى گاداي
ئايرىيالمايسەن،
ھەممىسى پاكىز ۋە ئاددىي كىيىنىدۇ.
ئىش كىيىملىرى
ئىشسىزلارغا پۇل بېرىلمىدۇ.
ئەمما ئۇلار،
ئىشلىمەستىن دۆلەت پۇلىنى يېيىشنى
نومۇس بىلمىدۇ.
خۇددى پۈتۈن ئۆلكە بىر ئائىلە
بىر - بىرىگە يارەملىشىشنى
بەك ياخشى كۆرىدۇ.
ئىنسانلار بىر - بىرىنىڭ مەنپەئەتىگە
ھۆرمەت قىلار،
ۋە ئۆز نەپسىگە چوغ تارتماسلار.
ئېشىپ قالغان نانلىرىنى ئەخلەتكە ئاتماس
قورۇتۇپ ئاتلارغا بېرىدۇ.
بىر بىنادا بىر دانە كىر ئالغۇ.
ئىشلىتىدۇ.
ھەر مېيىپنىڭ ئەھۋالىغا كۆرە،
ماشىنىلار ئىجات قىپتۇ،
مەجرۇھلارنى —
پادىشاھىدەك، كۆز قارچۇغىدەك
باقىدۇ.
ئەڭ يۇكسەك مائاش مەجرۇھلارنىڭدۇر
ھېچكىم - ھېچكىمنى ئەزمەيدۇ.
ھەر كىم ئىشىنى سۆيۈپ
مۇكەممەل قىلىدۇ.

تاسادىپەن
ھايانتتا قالغان ئۈيغۇرمەن.

باغچىگىزدا
«نەسلى تۈگىمەكتە بولغان، ئۇ ھايۋانلار قاتاردىن
يەر ئايرىقى ماڭا،
مېنىمۇ سۈلاپ قويۇڭ ئۇ قەپەسنىڭ بىرىگە،
ئىنسانلار كۆرسۇن،
نەسلى قۇرۇماقتا بولغان
ئىنسانىنى، ئۈيغۇرنى.

دېڭىزدىكى بىر خادا تاشمەن

ۋەتىنىمنى خەلقىمنى،
دۈشمەننىڭ دەپسەندە قىلىشىدىن قوتقۇزىمەن
دېگىنىم ئۈچۈن
دۈشمەن خىتايلار بىلەن خائىنلار،
بىر كېچىدە ئۆلتۈرۈپ مېنى
تاغارغا سولاپ دەريا غا ئاتتى.

دەريا ئېقىتىپ ئوكيانۇسقا ئاتتى.
ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بىلەن
دېڭىزدا بىر ئەزىمەت تاققا ئايلاندىم.
دېڭىز ئۈتتۈرىسىدا بىر خادا تاش بولۇپ -
كۆرۈنۈۋاتىمەن.

قۇياش ئالتۇن نورلىرىنى سېخىچە چاچىدۇ ماڭا
دېڭىز شامالىرى سۆيۈپ تۇرىدۇ.

كۆلۈپتىمەن

مەن سېنى سەندىنمۇ چوڭ بىلىپتىمەن،
سەن مېنى مەندىنمۇ كىچىك چۈشۈردۈڭ.
ئالما قەدەر يۈرىكىمدە ئالەمچە سۆيگۈ يالقۇنى بار ئىدى
ساڭا.
ئۇنى كۆز يېشىم يامغۇرىدا ئۆچۈردۈڭ.

سەن مېنى مەندىنمۇ كىچىك چۈشۈردۈڭ،
مەن سېنى سەندىنمۇ بۈيۈك بىلىپتىمەن.
ئىشەنگەن تاغلاردا ياتمىدى كىيىك،
يىغلايدىغان ھالىم بار ئىكەن، بىلمەي كۆلۈپتىمەن.

مېنىمۇ ئۇ قەپەسكە سۈلا

مۈشۈك ئېيىق ۋاكا كازانى،
«نەسلى تۆكەنمەكتە بولغان ھايۋان» دەپ
باغچىلاردا
قەپەزلەردە باقاركەن
ئەتىۋارلاپ
تەرەققىي قىلغان ئۆلكىلەردە،

زالىم خىتاي
ئانا قارىندىكى تۆرەلمىسىدىن تۈتۈپ -
توقسان يېشىدىكى ئۈيغۇرنىمۇ
ئۆلتۈرمەكتە
ۋەھشىيچە، خونخارچە،
ئۈيغۇر نەسلى تۈگىمەكتە.

مەن مەجبۇرمۇ
(دۇنيا بىلەن سۆھبەت)

- ھەي دۇنيا
مەن سېنى
تىلىدىن زەھەر چاشقان، يىلان، چايانلار بىلەن
ئورتاقلىشىشقا مەجبۇرمۇ؟
- ھەئە، شۇنداق، چىداملىق، سەبىرلىك بولۇپ...

- ھەي دۇنيا
مەن سېنى،
مېنى چىش - تىرناقلىرى بىلەن مېنى پارچىلاشقا
تەييار تۇرغان
ئېيىقلار بىلەن ئورتاقلىشىشقا مەجبۇرمۇ؟
- ھەئە، ھۇشيار بولۇپ...

- ھەي دۇنيا
مەن سېنى،
ئالدىمدا ماڭا قۇيرۇق شىپاڭشىتىپ، ئارقامدىن مېنى
خەنجەرلەشكە ئۇرۇنغان
تۈلكىلەر بىلەن ئورتاقلىشىشقا مەجبۇرمۇ؟
- ھەئە، دىققەت قىلىپ...

- ھەي دۇنيا
مەن سېنى،
يولۇمغا چىققان ھەقسىزلىك، ئادالەتسىزلىكنىڭ
چاققان ئوتلىرى بىلەن
ئورتاقلىشىشقا مەجبۇرمۇ؟

ئالتۇن بېلىقلار ئۇسسۇل ئويناپدۇ ناخشىلىرىمغا

ياشىدىم ۋەتىنىمنى قوتقۇزماق ئۈچۈن،
ئۆلدۈم ۋەتىنىمنىڭ ھۆرلۈكى ئۈچۈن.
كۆكسۈمنى كىرىپ ناخشا تۇۋلايمەن،
بۇندىن ئەلا شەرەپ بارمۇ ئىنسان ئۈچۈن.

يۇنۇسلار قاھ - قاھ ئاتىدۇ،
چاۋاك چالىدۇ.
بەزمن مېڭىسى كىچىك دېگىز قۇشلىرى،
باشلىرىمنى مەينەت قىلىدۇ...
زۇمرەت دولقۇنلار يۇيىدۇ ئۇنى،
شامالار يىپەك كەبى قۇلىدا سۈرتىدۇ.

ئۇمىد بىلەن تىك تۇرىمەن ئىگىلمەي سونماي،
بىر كۈنى مېنىڭ بىلەن ئەينى پىكىرلىك.
ئۇ ھۆرلۈك ئىزدىگەن ۋەتەنداشلىرىم،
مۇستەقىللىقنى قۇلغا ئالغاندا،
زەپەرنى قۇتلاپ سازلار چالغاندا،
مېنىڭ يېنىمغا كېلىدۇ ئۇلار،
بايرىقىمىزنى تىكىدۇ ئۇلار.
بىرلىكتە ئېيتىمىز
ھۆرلۈك مارشلىرى...

ئۇ تۆكمەكتە ئىسسىق قېنىنى.

هوشىنى يوقاتقان قېرىنداشلارغا،
شىپا تارقىتىپ ساقايتىۋالايلى.
بىلىم ئۈپۈقى ئېچىلسۇن ئۇلارنىڭ،
قارايغان دىلىنى ئاقارتىۋالايلى.

ئانا يۈرتۇم ئاتا يۈرتۇم

ئانا يۈرتۇم ئانا يۈرتۇم بەكمۇ ئېسىل جاي ئىدىڭ،
باشقا يۈرتلار يۇلتۇز بولسا سەن يېگانە ئاي ئىدىڭ.

«ئاسماندىكى ئاي ئىدۇق، يەرگە چۈشتۇق لاي بولدۇق.
جاندىن ئەزىز باللا ئىدۇق. خىتاي ئالدىدا خار بولدۇق»

زۇمرەت دەريا ئالتۇنلارنى چايقاپ ـ چايقاپ ئاقار ئىدى،
ياۋا گۈللەر ئارىسىدىن ئىپار كىيىكلەر باقار ئىدى.

بۇلۇتلارنى بەللىرىگە كەمەر قىلغان نوچى تاغ،
تاغ ئۈستىدە قار لەيلىسى دەپ قالىسەن نوچى باغ.

ئاتىلىرىمىز ئۇ تاغلاردا يولۋاس بىلەن چېلىشقان،
قىزلار «گۈل» دەپ چىكىسىگە تۇلۇنئايىنى قىستىقان.

جېنىكەش قىزىنى ھەدىيە ئېتىپ پىتنە سالدى خىتايلار،
ئەجدادلارنىڭ ھالال ئېشىغا زەھەر سالدى خىتايلار.

خۇددى توپان بالاسىدەك ئېقىپ كەلدى خىتايلار،

- ياق!!!

- هەي دۇنيا
مەن سېنى،
ۋەتىنىمنى، خەلقىمنى ئاياق ئاستى قىلغان، دۇشمەن
خىتاي بىلەن
ئورتاقلىششقا مەجبۇرمۇ؟
- بۇ سوئالنى سوراشقا نومۇس قىلمامسەن؟
ۋىجدانسىز؟!
ئولتۇرغان بولساڭ قوپ!
قوپقان بولساڭ يۈگۈر!
قۇتقۇز ۋەتىنىڭنى خەلقىڭنى!!!

ساقايتىۋالايلى

هوشىنى يوقاتقان قېرىنداشلار بار،
پەرق ئېتەلمەيدۇ دوستنى، دۇشمەننى.
نومۇس قىلماي خىتاينى ماختار،
ئەلمىساقتىن بىزگە ئۆچمەننى.

ۋەتەن قايسى؟ چېگرىمىز نەدە؟
پۈتۈن بىلگىنى بۇرنىڭ ئاستى.
خىتاي بەرگەن پۇلغا ئالدىنىدۇ،
مىللەتچىنى ئۆلتۈرمەك قەستى.

ئۇ مىللەتچى سېنىڭ ئىنسانچە،
ياشىشىڭ ئۈچۈن تىكمىش جېنىنى.
ئىنسانى ھەق، ھوقۇقۇڭ ئۈچۈن،

كۆزىمىزنىڭ ياشىدىن.

مۇز تاغلاردا سىزلايدۇ،
ئەجدادلىرىمىز سۆڭىكى.
مۇز تاغلارغا يېپىشقان،
پەسكەشلەرنىڭ تىپىكى.

قۇتقۇزايلى مۇز تاغنى،
خىتايلاردىن دۇشمەندىن.
يىلمىكلىرىمىزنى سۈمۈرگەن،
ئەجدىھادىن ئۆچمەندىن.

تۇرنىلار

ئىستانبۇلدىن قەشقەرگە ئۇچقان تۇرنىلار،
ئانام مېنى سورىسا ئۇ ھايات دەڭلار.
بېشىدا غەم كۆزىدە نەم، قانىتى سۇنۇق،
ئۇچماقچى ئۇ، ئاشۇ سۇنۇق قاناتتا دەڭلار.

ئىستانبۇلدىن ئۇرۇمچىگە ئۇچقان تۇرنىلار،
قىزىم مېنى سورىسا «ئۇلمىدى» دەڭلار.
ئانا يۇرتتىن ئايرىلغانغا بوپتۇ يىگىرمە يىل،
تا ئۇ كۈندىن بۇ كۈنگە ھېچ كۈلمىدى دەڭلار.

تىغ ئۇچىنى دۇشمەنگە قارات

زادى ياردار بىز دۇشمەن ئوقۇدىن،
ۋۇجۇدتا يارىلار يېتىپ ئاشىدۇ.

پولۇنى يەپ چىنەلىگەننى چىقىپ كەلدى خىتايلار.

دەريادا سۇ ئورنىغا قېنىنمىزنى ئاققۇزدى،
مەسجىدلەرگە تولدۇرۇپ ئۇ، توڭگۇزلارنى باققۇزدى.

ھەقىقەتنى سۆزلىگەنلەرنىڭ كېچىك تىلىنى كەستىلەر،
خىتايلارغا ئالايغانلارنىڭ كۆزلىرىنى تەشتىلەر.

شېھىدلەرنىڭ سۆڭەكلىرى دۇۋىلەندى تاغ بولدى،
ئۇيغۇر بولۇپ تۇغۇلغانلارنىڭ يۈرەك باغرى داغ بولدى.

چىداش تاقەت سەبىر دېگەن چېكىگە يەتتى تۈگىدى،
ئىككى ئايىغلىق ھايۋان خىتاي، ئىنسانلىقنى بىلمىدى.

بىزنىڭ ئالتۇن، نېفىت بىلەن قارنىلىرىنى تويدۇردى،
مەدەنىيىتىمىزدىن پىچاق ياساپ كۆزلىرىمىزنى ئويدۇردى.

ئۇنى ئاز دەپ نەسلىمىزنى قۇرۇتماقچا يەڭ تۈردى،
جاللات ئىت ئۇ خىتايلار بىزنى «جاللات» دەپ ئويدۇردى.

خىتاينىڭكى ھەقىقىي يۈزىنى دۇنيا خەلقى تونۇدى،
ھېسابلىرىنى ھەركىم ئەمدى باشقىلاردىن سانىدى.

مۇز تاغلاردا يانغىن بار

مۇز تاغلاردا يانغىن بار،
ئاھىمىز ئاتەشىدىن.
ئەسلىدە مۇز قاتقان بۇ تاغ،

باغلىرىم - بوستانلىرىم!
گۈناھسىز، ئىشچان ئاق كۆڭۈل مۆمىن
مىسكىن، مەرد - سېخى،
ئىنسانلىرىم! جىگەرلىرىم!
بىر زامانلار دۇنيا مەدەنىيەت ئاسمىنىدا
ئۆزىنى كۆرسەتكەن
قۇرغۇيلىرىم!
ئۇيغۇرلىرىم!
سىزنىڭ ئۆلۈك تىرىكىڭىز بىلەن كىمنىڭ نېمە
ئىشى؟!
ھەر كىمنىڭ پەرۋايى پەلەك،
ئۆزىڭىز بىرلىشىپ بىر ئىشلەر بۇشۇكىنى
تەۋرەتمىگىچە.
خاتىرە كۈنلەرنىمۇ بېكىتەلمەمسىز؟

جاۋاب بەر بېيجىڭ!

ئىككى دۇنيا
مېنىڭ قىزىل تىرناقلىرىم سېنىڭ ياقاڭدا!
نېفىتلىرىمنى دەريا قىلىپ ئۆلكەڭگە ئاققۇزغىنىڭ ئاز
كەلگەنمۇ؟
مىڭلارچە ئالتۇن كانىدىن ئالتۇن چىقىرىپ
تۇشۇغىنىڭ ئاز كەلگەنمۇ؟
باشقا پۇتۇن قوراللار بىلەن خەلقىمنى ئۆلتۈرگىنىڭ
ئاز كەلگەنمۇ؟
ئاتوم ئاتتىڭ يا - ئۇيغۇر بېشىغا
تۇمانغا، ئىسقا ئايلىنىپ تارىختىن سىلىنىدى
بىر كېچىدە، قانچە قىشلاق؟ قانچە يېزا؟

دەرد - ئەلەملەر ئاچچىق پەريادلار،
ھەر يەردە سەل بوپ تاشىدۇ.

شۇنداق تۇرۇقلۇق بىر - بىرىمىزگە،
نېمىشقا تىغنىڭ ئۇچىنى قارىتىمىز.
قوچقار سوقۇشتۇرۇپ تاغ بېشىدا كۈلگەن،
نېمىشقا دۇشمەنگە پۇرسەت يارىتىمىز؟

تىغ ئۇچىنى بىزنى خورلىغان،
ياۋۇز دۇشمەنگە توغرىلايلى بىز.
ئىتتىپاقلىق قېرىنداشلىقتىن،
ئالەم ئالدىدا پەخىرلىنەيلى بىز.

خاتىرە كۈنى

خىروشىمادا ئاتومدا ئۆلگەنلەرنى،
دۇنيانىڭ ئاق كۆڭۈل ئىنسانلىرى خاتىرلەيدۇ.
مەجلىسلەر ئېچىپ، دۇئالار بىلەن خاتىرلەيدۇ،
ھەر يىل!

ئۇيغۇرستاندا خىتاينىڭ ئاتوم سىنىقىدا ئۆلگەنلەر
خىروشىمادىن 10 ھەسسە كۆپتۇر.
تۆمۈردىن پەردە!
(تۆمۈر پەردە!)
خىتاينىڭ ھېيلىسى...
سىزلەرنى جانابى ئاللاھ خاتىرلىسۇن،
كۈلكە ئايلانغان
كۆيلىرىم!

يەر ئاستىدىكى زىندانلارغا تېزدىن تىقىلسۇن.

- زىندانلاردا ھاشاراتلار ئاز ئەمەس تەقسىر،
پۇشۇرۇپ يەمسىز ياكى خام بېيجىڭلىك تەقسىر؟
***
ھەسەل ھەرىلىرى ئاسماندا بەك يوغان بۇلۇت،
خىتاي زالىم ھەسەل يېمەك ھەۋىسىنى ئۇنۇت!
***
ھەرىلەردە ئەقىل بار ئىكەن،
ئىلىغا قاچتى.
گۈل يېپىنغان تەلكى تاغ
بېغىغا قاچتى.

تەڭرىتاغدا تەڭرىتاغدەك دوستۇم بار

ۋەتەن قۇتقۇزۇش ئېسىل پىكرى، زىكرى،
ئۇنى شۇنداق تاغ سۈپەت قىلغان.

ئەسكى چاپان، بەزىبىر تاكتىك،
ئۇنىڭ شۇئان قولىدا قالقان.

ئون مىڭ كىلومېتىرده ئارىمىز ئۇزاق،
يا سالام خەت، يا تېلېفون،
ئالاقىمىز يوق.
ئەمما
ئۇنىڭ ئۈمىدى مەندە،
مېنىڭ ئىشەنچىم ئۇنىڭدا
ھۈزۈر دېگەن مانا بۇ يەردە!

بالنى قوشۇپ ئىچمەك ئۈچۈن
چاي راسلىغانتى.
ھەۋەسلىرى قورسىقىدا
كىندىكىدە قالدى.
شۆلگەيلىرى ئاققان يېرى -
ئىڭىكىدە قالدى.
ئاسمانلىرىنى بىردىن ھەرە بۇلۇنى باستى،
بېيىجىڭنى تاشلاپ ھەربىلەر كەڭسايغا قاچتى.
قاچتى ھەربىلەر ئۆزىنىڭ تۇغۇلۇپ ئۆسكەن تېغىغا
ئۇيغۇرستان گۈل گۈلىستان جەننەت بېغىغا

قانچە خىتاي بىر - بىرىگە تەستەكلەر ئاتتى،
ھەربىلەرگە كۈچى يەتمەي باشلىرى قاتتى.

بىرى دېدىكى پىلىموت بىلەن ئېتىپ باقايلى،
بىرى دېدى ئايروپىلان بىلەن قوغلاپ باقايلى.

ھەرە توپى ئايروپىلانىنىڭ دەرىزىسىنى توستى.
زالىم خىتاي ئايروپلانىنىڭ كۈلىنى ئۈستى.

- ۋەي ۋەي دېدى:
- مەن بېيجىڭ ھەربىلەر قاچتى

ھەسىلىنى يېمەكچىدىم قورسىقىمۇ ئاچتى.
- ھەرىدىن باشقا ھاشارات جىق ئەۋەتەي سىزگە.

- ۋەي ۋەي - دېدى.
مەن بېيجىڭ ھەربىلەر تۈتۈلسۇن،

تۇرتىشكە تىرىشقان
«نېمە ئۈچۈن!»
سوئالنى كۆپ سوربغان مەن.
بۇ مەن يەنى بۇ ئىنسان
تاغ تاشلار بىلەن كانايى بوغۇشىدۇ،
كۆككە باش ئاتار،
تارىخ دەمسەن، جۇغراپىيەمۇ
ياكى پەلسەپە ئۇلارنى ياقىدىن ئالار
گېلىنى سقىپ ھېساب سورار،
ھەقسىزلىق، ناھەقچىلىك، ئادالەتسىزلىكلەرنى،
ئىنسانلىقتىن چىققانلارنى قۇرت - قوڭغۇز بىلىپ،
ۋە ئىستىگەن يولىدا ھېچبىر توسالغۇ تونىماس.
(ئاللاھقا شۈكۈر بۇ ئىنسان مېنىڭ ئىچىمدە دۇر.
يەتتە قات پوستۇم بولغىنى ئۈچۈن ئۇ تېشىغا چىقالماس،
ئۈچىنچى مەن:
ئۇ ھەم ئىچىمنىڭ ئىچىدىدۇر،
ئۇ ئىنسانىيەت دۇنياسى ئۈچۈن.
ئىنسانلىق ئۈچۈن،
تا ھازىرغىچە تېخى كەشپ ــ
ئېتىلمىگەن بۈيۈك بىر ــ
يېڭىلىقنى كەشپ ئەتمەك ئىستەر،
ھەركەتلىنۇر.
قورقمەن:
بۇ مەن يەنى بۇ ئىنسان
مېنىڭ بىلەن باراۋەر ئولۇرمۇ؟ دەپ.

ئەما، كۈن كېلىدۇ،
ئىككىمىز
بىر باھادىرنىڭ ئىككى ئالىقىنى بولىمىز،
دۈشمەن بىر كومۇتا پاشا،
ئورۇلغان ئىككى ئالقانىنىڭ ئارىسىدىكى
رەزىل قان شورىغۇچى
پاشىنىڭ ھالىغا ۋاي!
تەڭرىتاغدا، تەڭرىتاغدەك دوستۇم بار
كۆڭلى جەننەت چەكسىز باغدەك دوستۇم بار.
مېنىڭ بىلەن ھەم پىكىرلەر جان دوستۇم،
زەپەر بىلەن ئەتە قۇچىمىز شان دوستۇم.

مەن ئۈچ ئىنسانمەن

بىر ئىنسان بولۇش نىيىتىم بار ئىدى،
ئەما دوستلار
ئەپسۇسكى ئۈچ ئىنسانمەن،
بىرىنچى مەن:
زامانىنىڭ بەيگىگە چۈشكەن تۇلپار ئاتلىرى بىلەن
بەسلەشكەن،
بۇ دۇنيانى گۈزەللەشتۈرۈشكە تىرىشقان،
قارشى پىكىردىكى ئىنسانلار بىلەن ھەم
ئىتتىپاقلىشىشقا
تىرىشقان،
ھاياتىنىڭ مىڭ بىر خىل رامكا - قەپەزلىرىگە
چىداشقا تىرىشقان - مەن
ئىككىنچى مەن:
ئالدىغا چىققان ھەر ئەگرىنى

تۇرتتىشكە تىرىشقان
«نېمە ئۈچۈن!»
سوئالنى كۆپ سورىغان مەن.
بۇ مەن يەنى بۇ ئىنسان
تاغ تاشلار بىلەن كانايى بوغۇشىدۇ،
كۆككە باش ئاتار،
تارىخ دەمسەن، جۇغراپىيەمۇ
ياكى پەلسەپە ئۇلارنى ياقىدىن ئالار
گېلىنى سىقىپ ھېساب سورار،
ھەقسىزلىق، ناھەقچىلىك، ئادالەتسىزلىكلەرنى،
ئىنسانلىقتىن چىققانلارنى قۇرت - قوڭغۇز بىلىپ،
ۋە ئىستىگەن يولىدا ھېچبىر توسالغۇ تونىماس.
(ئاللاھقا شۈكۈر بۇ ئىنسان مېنىڭ ئىچىمدە دۇر.
يەتتە قات پوستۇم بولغىنى ئۈچۈن ئۇ تېشىغا چىقالماس،
ئۇچىنچى مەن:
ئۇ ھەم ئىچىمنىڭ ئىچىدىدۇر،
ئۇ ئىنسانىيەت دۇنياسى ئۈچۈن.
ئىنسانلىق ئۈچۈن،
تا ھازىرغىچە تېخى كەشپ ــ
ئېتىلمىگەن بۇيۇك بىر ــ
يېڭىلىقنى كەشپ ئەتمەك ئىستەر،
ھەركەتلىنۇر.
قورقمەن:
بۇ مەن يەنى بۇ ئىنسان
مېنىڭ بىلەن باراۋەر ئولۇرمۇ؟ دەپ.

ئەمما، كۈن كېلىدۇ،
ئىككىمىز
بىر باھادىرنىڭ ئىككى ئالىقىنى بولىمىز،
دۈشمەن بىر كومۇتا پاشا،
ئورۇلغان ئىككى ئالقانىنىڭ ئارىسىدىكى
رەزىل قان شورىغۇچى
پاشىنىڭ ھالىغا ۋاي!
تەڭرىتاغدا، تەڭرىتاغدەك دوستۇم بار
كۆڭلى جەننەت چەكسىز باغدەك دوستۇم بار.
مېنىڭ بىلەن ھەم پىكىرلەر جان دوستۇم،
زەپەر بىلەن ئەتە قۇچىمىز شان دوستۇم.

مەن ئۇچ ئىنسانمەن

بىر ئىنسان بولۇش نىيىتىم بار ئىدى،
ئەمما دوستلار
ئەپسۇسكى ئۇچ ئىنسانمەن،
بىرىنچى مەن:
زامانىنىڭ بەيگىگە چۈشكەن تۇلپار ئاتلىرى بىلەن
بەسلەشكەن،
بۇ دۇنيانى گۈزەللەشتۈرۈشكە تىرىشقان،
قارشى پىكىردىكى ئىنسانلار بىلەن ھەم
ئىتتىپاقلىشىشقا
تىرىشقان،
ھاياتىنىڭ مىڭ بىر خىل رامكا - قەپەزلىرىگە
چىداشقا تىرىشقان - مەن
ئىككىنچى مەن:
ئالدىغا چىققان ھەر ئەگرىنى

قۇلىدا تۆمۈرنىڭ پارچىسى يوق ئىنسانلار،
كالاشنىكوف، گاز بومبىلىرى، لازېر...
زامانىۋى قوراللار بىلەن قوراللانغان مىليونلارچە خىتاي
ئەسكەرلىرى بىلەن قارىمۇ قارشى كەلدى.
خىتايلار بۇ ۋاقىتنىڭ سىناريىسىنى بېيجىڭدە
پىلانلىغانتى
ئايلار يىللار بۇرۇن،
مىليونلارچە ئەسكىرنى يەرلەشتۈرگەنتى
شەھەرنىڭ ئىچى ۋە سىرتىغا
ئىلىنىڭ بىر زامانلار قىزىل گۈل پۈراپ تۇرغان
كوچىلىرى،
مىللىي ئۇيغۇر ئەسكەرلىرىنىڭ غالىبىيەت مارشى
ياڭراتقان
ئىلى خەلقى بىلەن ئۇرۇشتىن غەلىبە بىلەن قايتىپ
كەلگەن
ئەسكەرلەرنىڭ ئۆز خەلقى بىلەن قۇچاقلاشقان
ئۇ گۈزەل كوچىلىرىدا
بىگۇناھ ئۇيغۇر خەلقىنىڭ قېنى دەريا بولۇپ ئاقتى دەريا.
ئۇ كوچىلاردا،
بىر زامانلار ئاي يۈلتۈزلۇق بايراقلار
ئارغىماق ئاتلار
ئۇيغۇر، قازاق، قىرغىز، ئۆزبېك، تاتار قەھرىمان
ئوغلانلىرى
پاگۇنلۇق ئوپىتسىر، قاسقان شەپكىلەر
گۈللەر چېچەكلەر، بادام دوپپا، تاشكەنت دوپپىلار
دەريا كەبى (ئايرۇپىلاندىن باقساڭ) ئاققان كوچىلاردا...
ئەمدى قان ئېقىۋاتاتتى.
مىنۇس 30 گرادۇس

خەلقئارالىق ئادۇۋكات

ئۈچ كۈن بۇرۇن خىتايلار،
غۇلجىدا
مەيدانغا ۋە مەيدان ئەتراپىدىكى كوچىلارغا،
ئىلىنىڭ سومباتلىق، غۇرۇرلۇق تىك
ئاق تەرەك، كۆك تەرەكلەرنگە،
مەخپىي كامىرالار يەرلەشتۈردى...

قەستەن تۇنەك كېچىسىدە
قۇرئان ئوقۇپ توپلىنىپ ئىبادەتنىڭ سۈردۈرمەك بولغان،
كىچىك بەش ياشلىق قىزلار بوۋاقتىن تۇتۇق
90 ياشلىق مومايلارغا قەدەر ھەممىسىنى
ئۇرۇپ تېپىپ سۆرەپ كۆتۈرۈپ تۇرمىگە تاشلىدى.
ئۇ كۈن تۇتۇلغان 19 ياشلىق قىزنىڭ ئۇلۇكىنى ئەتىسى
چىقارتىپ بەردى ئائىلىسىگە.
نومۇسى خىتايلار تەرىپىدىن دەپسەندە قىلىنغان
ئىلى خەلقى
سادىر پالۋان كەبى باتۇر قەھرىمان.
ھېچبىر زامان ھېچبىرى دۈشمەنگە تەسلىم بولۇپ كۆرمىگەن
ئىلى خەلقى قەھرىمانلار نەسلى، قورقماس باھادىرلار ئەسلى.
نوزۇگوملار كەبى قەھرىمان قىزلارنى يېتىشتۈرگەن
غۇرۇرلۇق شەھەر
غۇرۇرلۇق، شان - شەرەپلىك خەلق
كوچىلارغا تۆكۈلدى.
قىزلىرىنى، ئانىلىرىنى، قېرىنداشلىرىنى قۇتقۇزماق
ئۈچۈن
نېمىلەر بولۇۋاتقىنى بىلمەك ئۈچۈن

ئىككىنچى تەرەپتە
قۇلىدا تۆمۈر سۇنۇقى يوق، ھەتتا بىر پارچە رەسىم
چەكمەك
ھوقۇقى ئىمكانى يوق ئېزىلگەن بىچارە خەلق،
دانغا ئىشلەپ نانسىز قالغان خەلق

خەلقئارالىق ئادۇۋكاتلاردىمۇ نېمە چارە
ئالدىغا كەلگەن ماتېرىياللارغا، رەسىملەرگە، فىلىملەرگە
قاراپ ھۆكۈم چىقارماق زوروندا،
ئۇنىڭ ۋەزىپىسى ئۇدۇر.
ئالدىغا كەلگەن رەسىملەردە
بىرمۇ گۇناھكار خىتاي يوق.
«سېغىزخاندىن ساق، توخۇمدىن ئاق»
ھۆكۈم «ئۇيغۇر تېررورىست!»

چىن سەددىدىن ھالقىپ چىقىپ
ئۇيغۇرنىڭ يەر ئاستى بايلىقى بىلەن
پىتىلانغان خىتايلار
ئۇيغۇرنىڭ نەسلى ۋەسلىنى
تامامەن يوقىتىپ خاتىرجەم بولماقچى.

بۇ يولدا خەلقئارالىق ئادۇۋكات
ئادۇۋكاتلارنىمۇ ئالداپ،
«قاپاقباش»
ھالىغا چۈشۈرمەكچى.
ئەمما «ھەقىقەت ئىگىلىدۇ سۇنمايدۇ»
«ئىتنىڭ تەلىپى ئىجابەت بولسىدى. ئاسماندىن يامغۇر
ئورنىغا

بىر ياندا زەھەر سوغۇق سۇ بىلەن قان چىقارماي قاتۇرۇپ
- قاتۇرۇپ ئۆلتۈرىدۇر گۇناھسىز جانلارنى...
ئۇ كۈن ئۆلۈكلەر كەنتى بولدى
بۇ ئەزىمەت شەھەر
سىلىندى تاريختىن جانلىق يەرلىك ئىنسان قالمىدى.
پەقەت - پەقەت
خىتاي جاللاتلىرى، گوداڭلىق ئىتلىرى كەبى
قان يالاپ يۈرۈشەتتى.
ئىش بۇنىڭ بىلەن پۈتمىدى.
مەخپىي كامىرادىن
غەزەپكە كەلگەن بىرەر ئۇيغۇرنىڭ
بىر خىتايغا مۇشت كۆتۈرگەن كۆرۈنۈشى،
ئۇنىڭ قۇلىغا پىچاق تۇتقان كەبى
ئۇستىلىق بىلەن ياسالدى.
پۈتۈن خىتاي فىلىم ئۇستىلىرى ئىشقا چۈشتى.
ھىيلە بىلەن ياسالدى كاستىلەر.
ئۆلمەكتە بولغان بىلەن ئۆلتۈرمەكتە بولغانلار
كاللىلىرى
تېگىشتىرىلدى.
خەلقئارالىق ئادۇۋكاتلار ئالدىغا
ئۇيغۇرلارنى «جاللات، تېررورىست» قىلىپ كۆرسەتكەن.
رەسىملەر، فىلىملەر قويۇلدى.

تەك بولمىغان ئىككى كۈچ
بىر تەرەپتە بىر يېرىم مىليار خىتاي
مىليونلاپ زامانىۋى قورال، ئاتوم، كامېرا،
ھەممە نەرسىنى بولغان ھۆكۈمەت، ھوقۇق ساقچى.
تامغا ھەممە نېمىسى بولغان خىتايلار

«بارچە گۈناھ ئۆزۈمدە تۇرۇپ
قاپ كۆتۈرۈپ نەگە باراي»
«ئوغرى - ئوغرىنى تۇت» دەپ ۋارقىرايدىكەن
جاللاتلىقتا، تېررورىدا بۇ قەدەر ئۇچىغا چىققان خىتايلار
ھېچ ئەيمەنمەستىن،
(نومۇستىن سۆز ئېچىش كېرەكمەس)
قولىدا تۆمۈرنىڭ پارچىسى يوق
ئۇيغۇر پەرزەنتلىرىنى -
«تېررورىست» دەپ ۋارقىراشقا جۈرئەت قىلىدۇ،
يۈزىنى داپتەك قىلىپ،

يېتىم - يېسىر

مەن ئۆزۈم يېتىم يېسىر
تۇغۇلدۇغۇم تۇپراق ئەسىر،
تەڭرىتاغ تەكلىماكان،
يۇرۇڭقاش، ئىرتىش ئەسىر،
(ئاي يۈلتۇز بايراق ئەسىر)

زەنجىرلەنمىش تىلىكىم
كىشەنلەنمىش بىلىگىم.
قۇتۇلدۇرالمىسام يۇرتۇمنى،
مېنىڭ نېمە كېرىكىم؟!

ئۇزاقتىكى يۇرتۇم

ساقمۇغان يۈلتۇزدەك يوق بولۇپ كەتسۇنمۇ؟
ئەجدىھا قارنىدا ئېرىپ كەتسۇنمۇ؟

سۆڭەك ياغاردى»
خىتاي دۇنيادىكى ھەق - ئادالەتنىڭ ئادىللىقىنىڭ،
تامامەن،
يوق بولىشىنى تىلەيدۇ. ئۆز مىكىر - نەيرەڭلىرىنىڭ
ئالدامچىلىقىنىڭ
ئويدۇرمىلىرىنىڭ پۈت - تىرەپ تۆرۈشىنى ئىستەيدۇ.
قىڭغىر ئىش 40 يىلدىن كېيىن بولسىمۇ بىلىنىدۇ»
خىتاينى دۇنيا خەلقى بىلىپ قېلىۋاتىدۇ.
خەلقئارالىق ئادۋۇكاتلار ھەم....

باشقىسىغا نېمە قىلماسكى
خىتاي ئۆزىنىڭ
ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسىدىن
تۆت مىڭنى تىيەنئەنمىندىن
تانكا بىلەن ئېزىپ قىيما ياپتى.
(ئوقۇغۇچىلارنىڭ گۇناھى
دېموكراتىيە ئىستىمەك)
قىيمىلار
گۈرجەكلەر بىلەن
كامىيونلارغا يۈكلىنىپ
تاشلىدى مازارلىق
گوداڭلىققا ۋە
باشقا يەرلەرگە...
ئۆز پەرزەنتلىرىگە
بۇ ئىشنى قىلغان خىتايلار
تارىخى دۈشمەنلىرى -
ئۇيغۇرلارغا نېمە قىلماسكى!؟

تۈركىستاندا بۈلبۈللارنىڭ تىلى كېسىلگەن،
ئۇ بۈلبۈللار تىلى بولۇپ سايرىماق بۇرچۇم.

ئېتىكى بىلەن ئايىنى ياپماق بولماقتا دۈشمەن،
دۈشمەنلەرنىڭ ھېيلىسىنى پاش ئەتمەك بۇرچۇم.

چۆلدە مەردلەر قەبرىسىزدۇر يۇرىكىدە سۆزى،
ئەسلى شېھىدلەر يۈرەك سۆزىنى سۆيلىمەك بۇرچۇم.

بىزنىڭ يۈرتتا بۈلبۈللارنىڭ تىلى كېسىلگەن،
شۇ بۈلبۈللار تىلى بىلەن سايرىماق بۇرچۇم.

بىزنىڭ يۈرتتا شۇڭقارلارنىڭ كۆزى ئۆيۈلغان،
شۇ شۇڭقارلار كۆزى بىلەن قارىماق بۇرچۇم.

ئېتىكى بىلەن ئايىنى ياپماق بولماقتا دۈشمەن،
شۇ دۈشمەننىڭ نەيرەڭنى پاش قىلىش بۇرچۇم.

ئەۋلادىمنىڭ يۈرىكىگە قۇللۇق تامغىسى،
ئورغان ياۋنىڭ كۆزىنى قانلىق ياش قىلىش بۇرچۇم.

ئاي يۈلتۈزلۇق تۇغ سۆيۈشچۇن ئۆلدى مىليونلار،
شۇلار لىۋىدە ئۆز تۇغۇمنى سۆيمەكلىك بۇرچۇم.

چۆلدە باتۇر قەبرىسىدۇر يۇرىكىدە سۆزى،
شۇ شېھىدلەر يۈرەك سۆزىنى سۆزلىمەك بۇرچۇم.
1986 ـ يىل ئىستانبۇل

لوپوشخەي تاپىندا چۈرۈپ كەتسۇنمۇ؟
ئالتۇن چايقاپ ئاققان دەريا قۇرۇپ كەتسۇنمۇ؟

مەدەنىيەت بۆشۈكى بولغان ئۇ گۈزەل تۈپراق،
ئۇ تۈپراقتا بەك ياراشقان ئاي يۈلتۈز بايراق.

تاماشا قىلىپ تۇرايلىمۇ يۇرتىنىڭ ئۆلۈشىنى،
يىلىكىمىزدىن شوراپ ئىچكەن خىتاينىڭ كۈلۈشىنى.

خۇش پۇراقلىق گۈللىرىمىزنى ياۋنىڭ يۇلىشىنى،
شېكەر سۈيى قوغۇنلۇقتا توڭگۇزنىڭ تولىشىنى.

ئەگەر تەندە جان بار ئىكەن قۇتقۇزايلى يۇرتىنى،
تومۇرلاردا بولسا ئەگەر قان قۇتقۇزايلى يۇرتىنى.

خىتاي ئاتقان ئاتومدا ياندى گۈل باغلىرىمىز،
ئاھىمىزدىن ياندى قارلار مۇز تاغلىرىمىز.

جاللات خىتاي قۇل تەگمىگەن بىرمۇ ئائىلە يوق،
ئالەم تارىخ ھېچ كۆرمەپتۇ بۇ قەدەر يارا دۇق.

قانداق يۇرەك يۇرتى ئۈچۈن بولماسكى پىدا؟!
يۇرتۇمنى مۇستەقىل قىل! قۇدرىتى ئۇلۇغ خۇدا!

بۇرچۇم

تۇركىستاندا بۇركۈتلەرنىڭ كۆزى ئويۇلغان،
ئۇ بۇركۈتلەر كۆزى بولۇپ قارىماق بۇرچۇم.

دۇنيا خەلقى كەلدى ئىشكىگە،
كىرمەك ئۈچۈن باغچاڭغا سېنىڭ.
نېمە بولىدۇ جاۋاب بېرىپ باق
بىر تال غىنا سوئالىمغا مېنىڭ.

شىزاڭ، موڭغۇل، شەرقىي تۈركىستان
ئۈچى گويا ئۈچ گەۋھەر ئىدى.
قىزىل ئەجدىها ـ خىتاي چەمبىگە ـ
چاپلىدى ئۇنى، مېنىڭكى... دېدى.

بۇ قېتىمۇ بوسۇغاڭنى سېنىڭ
ئۈچى كۆز ياشتا نەمدەپ ئۆتەمدۇ؟
يەنىلا بۇلارنى خىتاي تىرنىقى
نەسلى قۇرۇتۇش كېسىلى كۆتەمدۇ؟

×××

سۆزلە ئەسىر بوسۇغاڭدىن سېنىڭ
قانچە دۆلەت كۈلۈپ ئۆتىدۇ.
مۇستەقىللىق يىلىدا يەلپۈنگەن
ئۆز تۇغىنى سۆيۈپ ئۆتىدۇ.

تارىم قىزى

ۋولقان دېمەك ئۇ ئېتىلغانىنى،
تارىم قىزى يۈرەك ئاھىدۇر.
لەختە ـ لەختە ئۇنىڭ جىگىرى
گۈل بەرگىدىن چۈشكەن لالىدۇر.

كاشكى

تۇغۇلۇپلا كاشكى مەن كۆرسەم،
ئۆز ـ ئۆزىگە خوجا بۇ ئەلنى.
ۋەيا كۆرمەي ئۆلۈپلا كەتسەم،
ھۆرلۈك ئەرككە سازاۋەر ئەلنى.

كىسلاتاغا چىلانغان كەبى
ئېچىشمايتتى يۈرىكىم مېنىڭ.
(ئىلىمگە ھۆرىيەت كەلتۈرەلمىدىم
دوستلار بارمۇ كىرىكىم مېنىڭ)

تۈرك بالىلىرى سۆيۈپ كۆرۈشسە،
ھۆرمەتلەشسە، ئۇيناپ كۈلۈشسە.
يۈرەك سۆزىنى بىر ـ بىرىگە ئېيتىپ
ئەركىن بىمالال يايراپ يۈرۈشسە.

ھەر بىرى بېشىغا ئوتتۇزچە خىتاي
دەسسەپ تۇرغان خەلقىمنى ئەسلىدىم.
ئالەم يۈزىدە بارچە مەخلۇقتىن،
بەك كەم بېرىلگەن بەختىمنى ئەسلىدىم.

ئەسىرگە سوئال

يىگىرمە بىرىنچى ئەسىر سېنىڭدىن،
سورىۋالاي بىر سوئالىمنى.
بېشىم پۈتۈن ئىچىم تۈتۈندۇر
ئەلگە يايما مېنىڭ زارىمنى.

دېرىزەمگە بىر قۇش قوندى

دېرىزەمگە بىر قۇش قوندى،
قاچمىستى.
مېنى مىسكىن قاتارغا،
قاتمىستى.

ئۇ بولسىدى ھاياتىمنىڭ،
جان يولدىشى.
قۇرۇق قالغان كۆڭۈل بېغىم،
پادىشاھى.

بىر زامانلار

بىر زامانلار توق ئىدىم،
بىلمەستىم ئاچ غېمىدىن.
ئەمدى ئاچتىن ئاڭلىدىم،
(ئەمدى ئاچلىقنى چۈشەندىم)
چۈشتى ياپراق شېخىدىن.

تامچە يېشىم

ئاسان ئەمەس يۈرەك قېتىدىن،
ئوخچىغان ياشنى توختىتىپ ئالماق.
ئاسان ئەمەس يۈرەكتە ماتەم
بارماقتا توي سازىنى چالماق.

گۈشتىن ئۆتۈپ سۆڭەكلىرىگە

چاقماق دېمەكۇ ئۇ چېقىلغانىنى
ئاشۇ قىزنىڭ غەزەپ قەھرىدۇر.
گۈلدۇرماما بولۇپ ئاڭلانغان
ياۋۇغا قارشى تارتقان نەرىدۇر.
1986 ـ يىل ئىستانبۇل

پەخىر

پەخىرلەنسە ئەرزىيدۇ ئىنسان،
تۈرك نەسلىدىن تۇغۇلغىنىغا.
ئەقىل، بىلىم، مەردلىك جاسارەت،
ھەم گۈزەللىكتىن يۇغۇرۇلغىنىغا.

ئەخمەق ئەمەس تۈرك باللىرى،
بىر ـ بىرىگە ئاتمايدۇ ساداق.
دوستىنى يىغلىتىپ، ياۋنى كۈلدۈرۈپ،
دۈشمەن ئالدىدا بولمايدۇ مازاق.

ئاپەت

ئاپەت كۆپتۈر جاھاندا ھەرخىل،
تەۋرەيدۇ يەر كۆچىدۇ تاغلار.
سەلەپ كېلەر گاھىدا ئوتتىڭ
بورانىدا ئۆرتىنىپ باغلار.

لېكىن بارچە ئاپەت يېتەلمەس،
ئادەم سانى ئاپىتىگە ئەسلا.
مىڭلاپ قومرىسقا يېمەكتە بىزنى،
ھوشيار بول تۇغەپ كەتمەيلى دوستلار.

قىرغىنچىلىقىدىن تۇغەي دېدۇق بىز.
خىتاي كەلكۈنى ئىپلاس ئايىغىدا
يوقىلىۋاتىدۇ ئۇيغۇر ماكانى ئىز.

مۇشۇكئىبىيىق قاتاردىكى
تۇمۇر قەپەسكە مەنمۇ سىغىناي.
ئارزۇيۇم شۇ!
دۇنيا مەردلىرى
مەنمۇ ھېسداشلىق نەزىرىگگە ئىلىناي.

تۇپراق بولۇپ كەتكەنگە قەدەر

تۇپراق بولۇپ كەتكەنگە قەدەر،
كىلىك يۈرتداشلار توپلىشايلى.
يۈرەك سۆزلىرىمىزنى سۆزلىشەيلى،
ئاتالاردىن مىراس كۆيلەر كۆيلىشەيلى.

تۇپراق بولۇپ كەتكەنگە قەدەر،
كىلىك ۋەتەنداشلار بىر يول تاپايلى.
بەختىمىز غۇنچىسىغا يۆگىشۋالغان،
تىكەنلىك يۆگىمەچنىك يىلتىزىنى چاپايلى.

تۇپراق بولۇپ كەتكەنگە قەدەر،
كىلىك چىش تىرناقلىرىمىز بىلەن "ستان" قۇرايلى.
قولىمىزغا نېمە چىقسا تاش، كالتەك، يىگنە،
نومۇسىمىزنى دەسسىگەن ياۋنى ئۇرايلى.
2006 ـ يىل ئىستانبۇل

پاتقاندىمۇ ياۋنىڭ خەنجىرى.
35 يىل زەي بىر زىنداندا
چىرمىسىمۇ ياۋنىڭ زەنجىرى.

ياۋ ئالدىدا تۆكمەي يېشىمنى
ئى ئاق دېڭىز ئەپكەلدىم ساڭا.
ئاچچىق يېشىم بولسۇن بىر قەترەڭ
يېشىم تۆگەي رۇخسەت قىل ماڭا.

دولقۇنۇڭغا قوشۇلۇپ يېشىم
ئۇ كىرسۇن زۇلۇمغا قارشى.
دولقۇنۇڭدىن ئاڭلانسۇن ماڭا
مۇستەقىللىق ھۆرلۈكنىڭ مارشى.
1985 ـ يىل ئىستانبۇل

شۇ ھايۋانات باغچىسىدا بولسام...

تۆگە بىلەن مۇشۇكئېيىقنى،
"نەسلى قۇرۇش ئالدىدادۇر دەپ.
نى ئالىملار ـ ئەقىللىق ئىنسان،
ئاسرار ئۇنى باغچىدا ھەدەپ.

ھەتتا ئاسراش رايونلىرىدا،
ئاسرىلىدىكەن شۇ خىل ھايۋانلار.
ئاق كۆڭۈل ئىنسان شەپقىتى بىلەن
ھايات قالاركەن ئازىيىۋاتقانلار.

قىزىل پالتا، قىزىل نەيزىنىڭ

ئۇزاتتىم قولۇمنى ھېچ تۇتالمىدىم.

ئۆلكىلەر ئاربىسىدا چېگرالار بار ئىكەن،
كىشى دۇنيا بەزمىدە قەپەستىن تار ئىكەن.
بۇلبۇلنىڭ گۈل ئۈچۈن چەككەن پەريادى، -
نەئەيلەيىن
قانداق قىلاي
قەلبىمنىڭ ئېچىدە بار ئىكەن.

جاۋابىم قوشاق بولدى
"گېرمانىيەگە تەكرار،
بارامسىز؟" دېدى بىرسى.
"ئەگەر يەنە بارسىڭىز، -
قالامسىز" دېدى بىرسى.

جاۋابىم قوشاق بولدى:
(گېپىم بىر ئاز ئوششاق بولدى.
بېشىمنى تولا قاشلاپ
بېشىم بىرئاز قۇماق بولدى).

"كېتىمەن ئېلىڭىزدىن،
يۇتىمەن كۆزىڭىزدىن
يېشىل باش ئۆردەك بولسام،
سۇ ئىچمەم كۆلۈڭىزدىن"
تۈرك خەلق قوشاقلىرى

كۆمۈلگەن قەلب

بىز تۈپراققا كۆمۈلگەنگە قەدەر،
قەلبىمىز كۆمۈلۈپ، كۆمۈلۈپ تۈگەيدىكەن.
بارغانچە ئىچىگىدە "روزا" تېشىگىدا "ھېيت"
ھايات جىلۋىسى يۈزىگە ئەگىلىك سۈركەيدىكەن.

ئۆلگەن شېھىتلىرىم يېقىنلىرىم بىلەن، -
مەنمۇ ئۆلگەن،
ياشىغان ئۆلۈكمەن.
دۈشمەننى خۇشال قىلماسلىق ئۈچۈن،
مىڭ قېتىم ئۆلسەممۇ يەنە تىرىكمەن.

كۆمۈلگەن قەلبلەر روھى كۆمۈلمەس،
بىز خۇشال قىلمىساق ئۇ روھلار كۈلمەس.
بىرلىشىپ سۈغارساق پەرۋىش قىلساق،
تەكلىماكاندا بوستانلار سولماس.

ئىچىمدە بار ئىكەن

ئانامنىڭ جىنازىسى ئىچىمدە قالدى،
ئۆمرۈم بويى كۆتۈرۈپ يۈرىمەن.
چۈنكى مەن سۈرگۈندە يۈرتۇمدىن ئۈزاق، -
ئوتنىڭ تېشىدا كۆيۈپ يۈرىمەن.

ئەۋلادلىق بۇرچۇمنى ھېچ ئۆتەلمىدىم،
قانىتىم يوق تاغلاردىن ئۇچۇپ كېتەلمىدىم.
ئۆز يۈرتۇم بولدى ماڭا كۆكتىكى يۇلتۇز،

يىغلىغان گۆل
داستان

ئون ئۈچ ياشلار... يەتتە قىز،
دەريا بويىدا توپلاشتى.
كىچىك دەردلىك يۈرەكلەر
كۆز ياش بىلەن دەرتلەشتى.

- نېمىشقا بىزنىڭ تۇپراقلارنى
خىتاي زالىمى باسىدۇ ؟!
- ئاتىلىرىمىزنىڭ ئاياغ بارمىقىدىن،
نېمىشقا دارغا ئاسىدۇ ؟!

قۇرايلى بىز مەخپىي تەشكىلات،
ۋەتەن ئۈچۈن جانىمىز پىدا.
ھۆر مۇستەقىل تۇپراقىمىزدا
خىتاي زالىمىدىن بولايلى جۇدا.

نېمە ھەققى بار، بىزنىڭ تۇپراقتا،
نېمىشقا بۇلايدۇ، ئالتۇن پىتروليى.
سەددىچىننىڭ ئىچىگە كەتسۇن، -
كۆرسىتەيلى ئۇلارغا يولنى.

قەسەم ئىچىشتى كىچىك يۈرەكلەر،
يۇقىرى كۆتۈرۈلدى كىچىك بىلەكلەر.
ماۋى ئاسماندا خۇددى ئاق كەپتەر،
پەرۋاز قىلدى ئىستەك تىلەكلەر.

ئىچىمدە

ئىچىمدە ئېغىر ھەسرەت،
ئارمان قالدى ئىچىمدە.
ۋاقىتسىز قارلار باسقان،
خامان قالدى ئىچىمدە.

ئەلنى ياۋدىن قوتقۇزماق،
بۇرچۇم قالدى ئىچىمدە.
تاشتىن سۇلار چىقارغان،
ئاۋجۇم قالدى ئىچىمدە.

چېكەلمىگەن تاماكامنىڭ،
تۈمانى قالدى ئىچىمدە.
خىتاي تۇرمىسىدە قىيىن ـ قىستاق ـ
زۇۋانى قالدى ئىچىمدە.

خەلقنى ئىنسانچە ياشاتماق،
خىرىس قالدى ئىچىمدە.
دۇشمەن ئاتقان ئاتومنىڭ ـ
بىرسى قالدى ئىچىمدە.

تۇغۇلمايلا ئۆلگەن مىليون ـ
بوۋاق يىغىسى ئىچىمدە.
ئەلمىساقتىن بۇيانقى ـ
دۇنيا كېچىسى ئىچىمدە.
(قاراڭغۇ كېچىلەر ئىچىمدە)

ساقا مۇكاپات،
خۇشال قىل بىزنى،

كىچىك قىزنىڭ پۈت قولىدا كىشەن،
بازار مەيدانى توپلاندى ئىنسان.
قىزنىڭ يۈزىدە تاماكا ئۈچۈردى،
ئۇيغۇر شەكلىدە، سېتىلمىش ھايۋان.

شېرىنئاينىڭ سوراقتىكى جاۋابى:

- سەبداشلىرىم يوق، يالغۇز جەڭچىمەن،
جانابى ئاللاھتىن ئالىمەن ئەمر.
نېمە ھەققىڭ بار، مېنىڭ ئۆلكەمدە،
ئەكەتكىنىڭ ئالتۇن،
ئەكەلگىنىڭ كىر...

نېمىشقا بىزنىڭ بايلىقلىرىمىزنى،
بۇلاپ - تالاپ توشۇپ كېتىسەن؟
نېمىشقا مىللىتىم قېنىنى ئىچىسەن؟
نېمىشقا ھەددىدىن ئېشىپ كېتىسەن؟

قوتىنىڭ ئىچىدىكى قۇتۇلار كىبى،
سوراقخانىنىڭ ئەتراپى تاملار.
خىتاي زالىمى ۋارقىراپ كەتسە،
چۆرىسىدە تەڭكەش ئىتلىرى ھاۋلار،

يۈڭ ئارغامچىنى ئىككى دەرەخكە،
قاتتىق تارتىپ باغلىدى جاللات.

تەشكىلاتنىڭ پرىنسىپلىرى،
قانۇنلىرى، تۈزۈمى بار ئىدى.
ئەزالارنىڭ سىر ساقلىشى ئۈچۈن،
ۋاپادارلىق ساداقەت يار ئىدى.

تولۇنئاي يوشۇرۇندى بۇلۇت ئارىسىغا،
شېرىنئاي چىقتى ئاستا كوچىغا.
يەتتە قىزنىڭ بىرسى ئىدى ئۇ،
ئىش باشلىدى، ئىشىنىپ كوچىغا.

سومكىسىدا يېزىلغان شوئار
تامغا، دەرەخكە چاپلاۋاتاتتى.
كېچە قاراڭغۇ ئاممىا خىتايلار
چاشقان كۆزىدە ماراۋاتاتتى.

ساباھ مىللەت كۆردى تاملاردا
"يوقال! كەت خىتاي" شوئارلىرىنى
ئۇيغۇرلارنىڭ يۈزىدە تەبەسسۇم،
كۆرسەڭ خىتايلار تاتارغىنىنى...

ئايلار ئۆتتى باتۇر شېرىنئاي،
چاپلاۋەردى تاملارغا شوئار.
قىسىق كۆزلەردىن پىشقىردى زەھەر،
ئۇيغۇرلارنىڭ دىلىدا باھار...

تۇتۇۋالدى خىتاي زالىملار،
ماراپ يۈرۈپ شېرىنئاي قىزنى.
دېدى: تېز سۆزلە شېرىكىلىرىڭنى،

ھەنىم بولسا بىز يەرگە چۈشمەپتۇق.

دېدى بىر يۇلتۇز:
خەنزۇ ئەھلىنى، -
ئىنسان قاتىرىغا قاتماقلىق خاتا.
بولسىمۇ گەرچە ئىككى ئايىغى، -
قاۋان توڭگۇزدىن تۆرەلگەن پادا...

ياپرىقى چوڭ، ئورتا بوي بىر گۈل،
ۋەھشىي ۋەقەگە گۇۋاھچى بولۇپ قالدى.
ياپراقلىرىنىڭ تومۇرلىرىدىن
تامچە، تامچە كۆز يېشى ئاقتى.

شامال ئۇ گۈلنىڭ ئۇرۇقلىرىنى،
يايدى دۇنيانىڭ تۆت بىر يېنىغا.
شېرىنئاي چەككەن ئاچچىق ئىزتىراپ،
كىردى ئۇ گۈلنىڭ، تۇيغۇ، قېنىغا.

ساباھ - ئاخشام ياپراقلىرىدىن،
تامچە - تامچە كۆز ياشلار تۆكەر.
ئۇيغۇر قىزىنىڭ ھالىنى سورىساڭ،
يېتىم بالىدەك بوينىنى پۈكەر.

يوغان تەشتەكتە بۇ "يىغلىغان گۈل"
كۆپ ئىنسانلار بۇنى سۆيىدۇ.
داستانىمىزنى ئوقۇپ كۆرمىگەن،
نېمىشقا يىغلىدى، قانداق بىلىدۇ؟!

مەسۇم گۈدەكنى، ئارغامچا ئۈستىگە،
مىنىدۇرۇپ جاللات،
سىرىدى، ۋايدات.

قىزنى مىنىدۇرۇپ ئارغامچا ئۈستىگە
ئالدىغا، ئارقىغا سىرىپ تۇراتتى.
ئەنئەنىۋى زوق خىتايلار ئۈچۈن
قاھ قاھلار ئېتىپ كۈلۈپ تۇراتتى.

ئالدى ئارقىغا سىرىدى قىزنى
ئىككى پارچە بولۇپ ئۆلگەنگە قەدەر.
خۇددى ئارغامچا ئۇزۇن بىر ھەرە،
قىزنى ئىككىگە بۆلگەنگە قەدەر.

ئاسمان چىدىيالماي تەۋرەپ كەتتى
پۈتۈن يۇلتۇزلار تۆكۈلدى غايىپ.
گۈلدۇرماما ۋارقىراپ كەتتى:
"ئىنسانلىق ئۈچۈن بۇ بۇيۇك ئەيىب !!!"

ھاراققا قوشۇپ ئىچتى جاللاتلار،
تامچا ـ تامچا قىزنىڭ قېنىنى.
"گوشۇڭ"،"گوشۇڭ" ئېتىشتى تەبرىك،
ئالغىنى ئۈچۈن قىزنىڭ جېنىنى.

يۇلتۇزلار دەيدۇ:
مىليون يىل ياشاپ، ـ
مۇنداق زۇلۇمنى كۆرۈپ باقمايتۇق.
ھەتتا بولسا بىز ئىنساندىن ئۇزاق،

سوپىيەم ئانىنىڭ يېرىلدىمۇ يۈرىكى،
كاككۇك قۇش كىبى قانلار قۇساتتى.
نەپرەت بىلەن بېقىپ ئالەمگە،
ھەيكەل بوپ قاتتى،
چىمەنگە يىقىلدى.

يىغلىغان گۈل، ئۇنىڭ ئاغزىغا،
كۆز ياشلىرىدىن تامچە سۇ بەردى.
شامال ئۇنىڭ ئوچۇق كۆزلىرى،
چۈگۈلغان ئۇزۇن چېچىنى تارىدى.

ئاخىرقى نەپىسىدە دېدىكى ئانا:
ئاللاھىم بىزنى نېمىشقا ياراتتىڭ؟!؟
ئۇزۇڭ يارىتىپ نېمىشقا مۇنچىلا ـ
پەسكەش خىتايلار قولىغا قاراتتىڭ؟!؟!؟

جاللاتلار يېدى داۋۇت قەلبىنى،
نەق مەيداندا، قورۇپ، كاۋاپ قىپ.
قورقماس ئىنسان يۈرىكىنى يېسەڭ،ـ
قورقماس بولىسەن دەرمىش چىن تېۋىپ.

ئەمدى كېلەيلى، گۈلسۈمئاي قىزغا،
ئۇ ئولايدا تۇنۇلدى تىلى.
ھەتتا كىرپىكى ھەربىرىدە قىلمايدۇ،
ھېچنەرسىنى سەزمەيدۇ تېنى.

خىتاي مۇنەججىم گۈلسۈمئاي قىزغا،
تىڭشاتتى ئۇيغۇر بەك گۈزەل سازى.

تۇغمىدى تېخى ئېچىنىشلىق داستان،
قوشماق قىزلار ئىدى بىزنىڭ شەرىنئاي.
ئونبەش مىنۇت كېيىن تۇغۇلغان ـ
بىر سىڭلىسى بار ئىسمى گۈلسۈمئاي.

پارچىلىغاندا شەرىنئايىنى جاللات،
گۈلسۈمئايلارغا كۆرسەتتى باغلاپ...
ئاتا ـ ئانىسى ئەكەلگەن ئۇ يەرگە،
يۈرەك باغرىنى زەھەردە داغلاپ.

دادا داۋۇت خۇددى بىر ئارسلان، ـ
غېنى[1]، سادىر،[2] زەنجىرنى ئۈزدى.
بىر جاللاتقا باش، بىرىگە مۇشت، پەشۋا،
يىگىرمە جاللاتنىڭ ئۈلۈكىنى تىزدى.

چاپراس ئوقلار ئېچىدە داۋۇت،
جاللات كاللىسىنى جاللاتقا ئۇردى.
خىيالىدا داۋۇت جاللات ئۈلۈكىدىن،
سەددىچىن كىبى بىر سېپىل قۇردى.

سەزمەيتتى ئۇ بەدەنلىرىنىڭ،
ھەر تەرىپىدىن كىرگەن قوغۇشۇننى.
جاللات بېشىغا ئېتىلىپ بىردىن
چاچرىتىپ چىقاردى ئىككى كۆزىنى.

---

[1] غېنى ـ غېنى باتۇر.
[2] سادىر ـ سادىر پالۋان.

يوقمۇ دوختۇر گۈلسۈمئاي كىبى،
هوشى يوقلارغا دورا بېرىدىغان.
يوقمۇ دۇنيانىڭ بىر جۈملە سۆزى
خىتاي زالىمنى "توختا!" دەيدىغان.

سوي قىرىم

خوجا نەسىردىن ئىككى كىلو گۆشنى،
"تاماق قىلغىن" دەپ خوتۇنىغا بېرىپتۇ.
ئىشتىن قايتىپ ئەتىسى نەسىردىن،
قارنى ئېچىپ ئۆيىگە كەپتۇ.

دەپتۇ خوتۇن " تاماق قىلالمىدىم،-
چۈنكى ئۇ گۆشنى مۇشۇك يەپ قاپتۇ"
كىچىككىنە مۇشۇك... ئىككى كىلو گۆش ـ ھە!
نەسىردىن خوجا بەك ھەيران قاپتۇ.

ئاپتۇ قولىغا بىر تارازىنى،
مۇشۇك دەلمۇدەل ئىككى كىلو كەپتۇ.
"بۇ مۇشۇك بولسا گۆش نەگە كەتتى؟
ئەگەر گۆش بولسا، مۇشۇك نەدە؟" دەپتۇ.

ئەگەر ئەرمەنىنىڭ قىرىلمىشسا سويى
"ئەرمەنىستانى" نەدىن چىقتى؟
قىرىلمامىشكەن ئۇنىڭكى سۇيى
"سويقىرىم" غەۋغا نەدىن چىقتى؟
قەيەردىن چىقتى؟

قىزنىڭ ئايىغى كەلدى ھەربىرىگە،
چىقتى ئاستا ـ ئاستا ھاياتلىق نازى.

ئۇ كۈندىن تارتىپ بىزنىڭ گۈلسۈمئاي،
ئۇيغۇر مۇزىكىغا ئۇسسۇل ئويناپدۇ.
"بىر قاش بىلەن بىر قانچە قوش ئۇردۇق" ـ
دەپىشىپ خىتاي خۇشال قاينايدۇ.

مەيلى باشقا ئىنسان، مەيلى خىتايلار،
تاماشىبىنلار ھېچ پەرق ئەتمەيدۇ.
ئۇسسۇل ئويناشقا 24 سائەت،
گۈلسۈمئايغا ئەسلا يەتمەيدۇ.

خۇشال كۈلۈپ ئويىنىسا قىز،
خىتاي باشلىقى ئۇنى ئۇرىدۇ.
نى قەدەر يالغان ھىجىيىپ ئويىنىسا
خىتاي ئۇنىڭغا مۇكاپات بېرىدۇ.

ئوينار گۈلسۈمئاي كۈلكە تارقىتىپ،
ئۇيغۇرنىڭ گۈزەل لىرىك سازىغا.
ئويناپدۇ گۈلسۇم بەزەن بۇلبۇلنىڭ ـ
بەزەن قاغىنىڭ شۇم ئاۋازىغا.

يابانجى ھەيئەت كەلسە جۇڭگوغا،
خىتاي ئوينىتار گۈلسۈمنى دەرھال.
"ئۇيغۇر ئېزىلدى دەيىشىۋاتاتتى
ئۇيغۇر بەك خۇشال، باشقىچە ئەھۋال"

خىتاي دەيدۇ: "ھەي ئورۇس چېگرا ـ
موسكۇانىڭ بىقىنى خالاس.
ئۇندىن بىرىكى پۈتۈن تۈپراقنىڭ،
باشقا مىللەتنىڭ بولغانلىقى راست". ..

ئورۇس ئېتىدۇ: "قارا يۈز خىتاي،
سېنىڭ چېگرا سەددىچىن سېپىل.
ئۇنىڭدىن تېشىپ كىشىنىڭ يۈرتىدا،
ئۇلارنى يەۋاتىسەن بولۇپ قوتۇرچىل"
.....

باتۇر بىر قېتىم ئۆلۈر،
قورقاق مىڭ قېتىم

يۈرتنى ساتقان ئۇ مەخلۇقتىن سوراڭلا،
بىلەمدۇ قانچە رەت ئۆلگەنلىكىنىڭ ھېسابىنى.
قۇلىقى تۈۋىدە شىرىلدامدۇ شېھىتلەر قېنى....
كۆتۈرەلەمدۇ پۈتۈن يۈرتنىڭ ۋابالىنى ؟!؟؟

چىن سەددى

سەددىچىننى ئۆزۈڭ سوقتۇڭ بىزلەردىن قورقۇپ،
ئەمدى نېمىشقا چېقىپ كەلدىڭ ئۇنىڭدىن ھالقىپ.

ساڭا پۇشۇرۇپ سوۋۇتۇپ قويغان ئېشىمىز بارمىدى؟
ياكى قىزىڭغا ئېتىپ قويغان قېشىمىز بارمىدى؟

نىيىتىڭ يامان نەسلىمىزنى يوقىتىش پىلانىڭ،

بۇ كۈنلەردە خىتاي، ئۇيغۇر نەسلىنى،
سوي قىرىم بىلەن تۇغەتمەكتە قىرىپ.
تارىختىكى ئۇيغۇرىستاندىن،
قالدىمۇ بۇگۈن 32 ھەرپ...

يوقمۇ دۇنيادا خىتاي زالىمنى،
"تور!" دەيدىغان بىرەر ئەزىمەت.
يوقمۇ ئادىل سۆزلىگەن ئورگان،
يوقمۇ ئادىل سۆزلىگەن دۆلەت.
2006 ـ يىل ئىستانبۇل

كۈلدۈم مەزە قىلىپ ئۆمرۈمدە بىر رەت

يىغلاپ تۇغۇلدۇم يورۇق دۇنياغا،
بەلكى يىغلاپ ئۆلۈپ كېتەرمەن.
ئېچىلماي توزۇغان گۈلدەك.
بەلكى قورۇپ سولۇپ كېتەرمەن.

شۇنداقتىمۇ پەقەت بىر قېتىم،
كۈلدۈم دوستلار كۆكسۈمنى كېرىپ.
كۈلمەك ماڭا بولۇپتۇ نېسىپ،
يىللاردىن قانچە ئونلارنى بېسىپ.

58 دىن 80 گە قەدەر،
خىتاي بىلەن تىللاشتى ئورۇس.
رادىئو، گېزىت ئىت تالىشى،
ھەر ئىككىسى دەر "مېنىڭكى دۇرۇس"

هایاتىم زىندان ئىچىدە،
باھارىم زىمىستان ئىچىدە.

ئۈمىدىم تۈماق ئىچىدە،
ۋەتىنىم توفان1 «توفان ـ توفان بالاسى» ئىچىدە

قۇتقۇزغىن بىزنى

ئاتلار بوينىغا سالايلى سالغا،
قانداق بولدى چۈشۈپ قالدۇق بۇ ھالغا.

يۇرتىمىزغا مىكروب كەلدى، بىرى مىڭ بولدى،
يىگىنىمىز ئاش زەھەر زوقۇم، چېيىمىز كىن بولدى.

جانابى ھەق خىتاي مىكروبىنى قۇتقۇزغىن بىزنى،
بىزلەر كۆرگەن كۈنگە قويما ھېچ ئوغۇل ـ قىزنى.

يىغلا

يىغلا، مۇساپىرلەر يىغلا،
يىغلا، ۋەتىنى ئەسىر، يىغلا.
ۋەتەن ئانىنى قۇتقۇزالمىدۇق،
يىغلا يۇرەك، سۆڭەكلەر يىغلا!

يىغلا تەڭرىتاغ يىغلا،
تاغ ـ تاشلار يىرىلىپ يىغلا.
دۈشمەننىڭ ئايىغى ئاستىدا،
ئاتا مازارى، گۈل باغلار.

ئەجدىها بولۇپ ئىنسانلارنى سۈمۈرمەك خىيالىدۇ.

نېفىتىمىزنى ئېچىۋاتىسەن "كولا" ئورنىغا،
قېنىمىزنى ئېچىۋاتىسەن سۈنىدۇ ئورنىغا.

بىر كۈن يېتەر ئاھ ـ زارىمىز جانابى ئاللاھقا،
سەن خىتاينىڭ كۇلىنى سورار شامال ساماغا.

سېنىڭ چېگرالىڭ چىن سەددىدۇر باشقا چېگرالىڭ يوق،
چىن سەددىگە قاراپ قاچماقتىن باشقا چارەڭ يوق.

توقۇم (ئۇچۇلۇق)

ۋەتىنىڭنى باسقان شۇ دۇشمەن،
سېنىڭ ئۇستۇڭگە توقۇم توقۇيتۇ.
ئىنسان كۆرمەي، پەس كۆرۈپ سېنى،
ۋەزىپە بېرىپ قوشقا قېتىپتۇ.

سەن ئىنسانسەن، سۆڭىكىڭ ئېسىل،
ئۇ توقۇمنى تاشلا، چۆرۈپ ئات.
دۇشمەن قەلبىگە ئۇرغىن زەربەڭنى،
دېگىن "يېتەر قىلغىنىڭ جاللات!"

ئىچىدە

ئاش نېنىم تاش ئىچىدە،
يۇرىكىم ياش ئىچىدە.

ئۇمىد يۇلتۇزى

ۋەتىنىم ئەسىر مەن بىر سەرگەردان،
ماڭدىم ئاۋارە مەن يالاڭ ئاياغ.
يوللىرىم تىكەن ئورمان قاراڭغۇ،
كېتىۋاتىمەن مەن يالاڭ ئاياغ.

يامغۇر دېمەڭلار مېنىڭ كۆز يېشىم،
دەرتسىز بىر مىنۇت ئۆتمەيدۇ بېشىم.
مەردلەر زىندانىدا ئادىللار شېھىت،
زەھەر بولدى ئىچكەن ھەر ئېشىم.

قارا بورانلار چېچىمنى يۇلدى،
چۆل يىلانلىرى ئىسقىرىق چالدى.
قاراڭغۇ تۈن،
نەدە چىقىلغان؟
ئۇمىد يۇلتۇزى نەلەردە قالدى؟

دۇڭ ـ دۇڭ ئاتتى ئۇ ئان يۈرىكىم،
ئۇمىد يۇلتۇزى بۇ يەردىمەن دېدى.
بىر ئان باقتىم كۆك سانسىز يۇلتۇز ـ
ئۇمىد نۇرى ساچتى، دە گۈلدى.

ئىچىمدە، ۋاي ئىچىمدە

قاراڭغۇدا يوقاپ كەتكەن،
بىر ئەۋلاد بار ئىچىمدە.
مېنى ھەر كۈن ئۆلتۈرگەن،

يىغلا دەرتمەنلەر يىغلا،
تۇغۇلمىغان بوۋاقلار يىغلا.
"نەمىشقا مۇراتسىز تۇغۇلدۇق " دەپ،
يۈرەكتە يارىلار يىغلار.

مەن بۇ دۇنيانى ياخشى كۆرىمەن

مەن بۇ دۇنيانى ياخشى كۆرىمەن،
چۈنكى بۇ دۇنيادا تۈرك دۇنياسى بار.
بۇ شۇنداق بىر دۇنياكى،
بىر تەن،
بىر ۋۇجۇد،
بىر يىلتىزدىن چىققان ئەبەدى سولماس چىنار.

مەن بۇ دۇنيانى ياخشى كۆرىمەن،
چۈنكى بۇ دۇنيادا تۈركلۈك بار.
بىرلىك بار،
مۇھەببەت بار،
شەپقەت بار،
مەردلىك بار، يىگىتلىك بار.
تومۇرلاردا ئاسىل قانىنىڭ جۇشقۇنى بار.

ئىستىقبالىنىڭ،
ئىستىقلالىنىڭ ـ
مېۋىسى، غۇنچىسى، ئەرتىسى بار.

ئاھ تۈرك بىرلىكى،
دۇشمەنىنىڭ ئۈيقۇسىنى قاچۇرغان قورقۇ!

كۆڭۈل كۆرمىسە

ھەركىم "قارا" دەر،
ئاللاھقا ئاقمەن.
دوختۇر خەستە دەر،
ئاللاھقا ساقمەن.

ھەركىمنى دېمەس،
ئىچىم نې بىلمەس.
كۆڭۈل كۆرمىسە،
كۆز ئەسلا كۆرمەس.

خالىساڭ قايتما ماڭا

سەن مېنىڭ تاغلىرىمنىڭ كىرالى ئاسلان،
سەن مېنىڭ يايلىقىمدا سەكرىگەن پاقلان.
سەن مېنىڭ قۇياشىمسەن خالىساڭ نۇر چاچ،
خالىساڭ بۇلۇتلارنىڭ ئارقىسىغا ساقلان.

مەن ئۇچۇن جۇر شاھىنسەن ئۇچ ئۇزاقلارغا،
خالىساڭ قايتما ماڭا باق كۆڭۈل كەيپىم.
قويالمايمەن قەپەزلەرگە ھېچ زامان سېنى،
نىقەدەر سۆيگىنىمنى يالغۇز بىلۇر رەببىم،

كۆڭلۇم بىر دوست ئىستەيدۇ

كۆكتە ئۇچىدۇ جۇپ - جۇپ قۇشلار،
ئېرىمەكتە تاغدا مۇزلار.

مىڭ جاللات بار ئىچىمدە.

چۆلدە كېچە يېقىلغان،
گۈلخانلار بار ئىچىمدە.
قارلىق تاغدا پارتلىغان -
ۋولقانلار بار ئىچىمدە.

ئەجدادلارنىڭ مىراسى
جەڭھەرلەر بار ئىچىمدە.
ئۆلگىنىمدە ئاشكارا
گەۋھەرلەر بار ئىچىمدە.

لەيلا بىلەن مەجنۇننىڭ،
ھىجرانى بار ئىچىمدە.
مەزلۇملارنىڭ كۆز يېشى -
توفانى بار ئىچىمدە.

تۆلكىلەرگە ئېتىلغان،
شاھىنلار بار ئىچىمدە.
ھەقسىزلىككە پارتلىغان
ماينىلەر بار ئىچىمدە.
(مىنا)

دەردىمەن پادىچى چالغان نەي،
مۇڭ زارى بار ئىچىمدە.
بېشىڭنى يېگۈر ھاياتنىڭ
سۆيگۈسى بار ئىچىمدە.
2006 - يىل ئىستانبۇل

قار لەيلىسى

نىلۇپەر دەپ ئاتىشىدۇ سۇ لەيلىسىنى،
باغ لەيلىسى باغ گۈللىرى سەركىسى.
قار ئېرىمەس يۈكسەك چوققىدا ئېچىلار،
قارلەيلىسى قارلىق تاغنىڭ سۆيگىسى.

ئۇنىڭ خۇشبۇي پۇرىغىنى شامالىلار،
ئېلىپ كېتىدۇ يىپەك يولىدىن ئۇزاقتا.
ئۇ سۆزلەيدۇ شامالىلارغا زارىنى،
ئەۋلادلىرىم چۈشۈپ قالدى دەپ دوزاختا.

ئۇ ئىستەيدۇ ئاسماندىكى يۇلتۇزدىن،
سۇ تېگىدە قۇندۇزلاردىن ياخشىلىق
ئىككى سۆپەر مېنىڭ ئىككى يېنىمدا
بەرمەيۋاتىدۇ ماڭا ھېچبىر ئامانلىق.

ئۇ تىلەيدۇ سويدىشىدىن، يانداشتىن
ئۇلۇغ ئاللاھتىن، ئىنسانلاردىن بىر يارىدەم.
ئۇنىڭ پەرزەنتى ئىلىكىنى شورىماقتا.
خىتاي دېگەن مەخلۇقاتلار ھەر قەدەم.

سالام تۈركىيە

قارىغاي بىلەن گۈل يېپىنغان ئالتاي تېغىدىن،
مۇڭلۇق راۋاب جارانلىغان قەشقەر بېغىدىن.

سالام سىزگە باتۇرلارنىڭ يۇرتى تۈركىيە،

تانسا ئويىنىدى ئوغۇل ـ قىزلار،
كۆڭلۈم بىر دوست ئىستەيدۇ.

بۇلۇت كەتتى كۆرۈندى ئاي،
مەن يالغۇزمەن ئالدىمدا چاي.
يېشىل يايلاق، يۇگۈرەيدۇ تاي،
كۆڭلۈم بىر دوست ئىستەيدۇ.

قارا كۈنلەر دوستىمەن

ياغسا يامغۇر، چىقسا بوران،
ئالەم بولسا ساڭا زىندان.
بولمىسا ھېچ يېنىڭدا بىر جان،
كۆتكىن مېنى يېنىڭدا مەن.

بارچە دوستۇڭ دۈشمەن بولسا،
پارا مۈلكۈڭ ھەم كۈل بولسا.
كۆز ياشلىرىڭ بىر سەل بولسا،
كۆتكىن مېنى يېنىڭدىمەن.

گۈزەل كۈندە دوستۇڭ جىقتۇر،
يىپەك كىيىم، قارنىڭ توقتۇر.
كەيپىڭ كەيىپ غېمىڭ يوقتۇر،
دەيدىغىنىمەن يېنىڭدىمەن.

قولی یوق

بادام دوپپیلىق قاۋۇل بىر يىگىت
ئەمما ئىككى قولى يوق ئىدى.
كۆرگەنلا كىشى "ئى! قاۋۇل يىگىت
قوللىرىڭغا نېمە بولدى؟" دېدى.

قوللىرىم بار دېدى ئۇ يىگىت،
ئەمما مېنىڭ تېنىمدە ئەمەس.
بىرى ئورۇس، بىرى خىتاينىڭ
ياقىسىدا تۇرار دېدى بەس.

ئاق ئەتىرگۈل

كەچمىشلەردىن قىرو قونغان چېچى سۈت رەڭگى،
بىر جۈپ ئاشىق بۇ كوچىدىن ئۆتۈپ قېلىشتى.
گويا بىر جۈپ ئاققۇ نەپىس كۆللەردە ئۈزۈپ،
گويا بىر جۈپ ئاق ئەتىرگۈل پۇراق چېچىشتى.

ئىلگىرى بۇلار بۇ كوچىدىن چۈپ ئۆتكەن ئەمەس
يىگىت كەتكەن توي مەرىكىسىدە تۇرمە ئىچىگە.
شۇندىن بۇيان مەشۇقىنىڭ كۆتكەن تاڭلىرى
بەند بولغان قاپ ـ قاراڭغۇ زۇلمەت كېچىگە.

مەشۇقى ئۆتكەن بۇ كوچىدىن زاغرا غاجىلاپ،
ئاق توقاچنى تۇرمىدىكى يايىرىغا تۇگۈپ.
شۇ كوچىدا توزىسىمۇ ئۇنىڭ ياشلىق غۇنچىسى
شۇ كوچىدا ئىگەلمىدى جوت قەددىنى پۈكۈپ.

سالام سىزگە گۈزەللەرنىڭ ئىرقى تۈركىيە.

يۇلغۇن چېچىكى ئېچىلىپ تۈرغان چەكسىز چۆللەردىن،
جۇپ ئاققۇلار ئۇزۇپ تۈرغان لەھەل كۆللەردىن.

تۈركىيە دەپ سوقۇپ تۈرغان مىليون يۈرەكتىن،
كۆمۈش ساقال بوۋايلاردىن ھەتتا بوۋاقتىن.

سېغىنىپ سالام شان ـ شەۋكەتلىك ئەزىز تۈركىيە،
يۈرىكىمنى گۈل دەستە بىل قىلاي ھەدىيە.

ۋاپاسىزغا
(بىرسىنىڭ خاتىرە دەپتىرىدىن)

بۇندىن كېيىن مەن يوقمەن سېنىڭ "قاناتىڭدا"
سەن ھەم يوق ۋاپاسىز، مېنىڭ ھاياتىمدا.

سەن يوقسەن مېنىڭ قار ـ شۇرغانلىق كۈنلەرىمدە،
مەن يوقمەن سېنىڭ يېڭى كوچا، يېڭى باھار كۈنلەرىڭدە.

تاپسىڭ مەندىن ياخشىسىنى ئۇنتۇپ قالۇرسەن،
تاپسىڭ مەندىن ئەسكىسىنى ئەسكە ئالۇرسەن.

ئەقلىم دەردلىك يۈرىكىمنى تەسەللى ئېتەر،
بىر كۈن جانمۇ تەننى تاشلاپ تەرك ئېتىپ كېتەر.

تىلدىم تەقەززا، يىگىرمە باھار،
كەچۈرگىن جانان،
كەلدىم قېشىڭغا
سېغىنىش ئاسمىنىدا چاقنىغان ئايدىن،
ئالتۇن تاغاقلار تاقاي بېشىڭغا.

كۆرسەتكىن دىدار ئاھۇ كۆز جانان،
ۋاپادارلىقتىن گۈلدەستە سۇنۇپ.
ۋەدىلىرىمىزنى قەلبىم مەرمىرىگە،
چېكىۋالغانمەن نەقىش قىپ ئويۇپ.

ھەققانىيەتنى قىزىل گۈل بىلگەچ
ئىشقىمىز بۇلبۇل كۆيەتتى ئاڭا.
ياۋلار قەپەسكە بەند قىلدى سېنى
ئازاب ئوقياسى قادالدى ساڭا.

تاھىر ـ زۆھرەمۇ، غېرىب ـ سەنەمۇ
بىزدەك يىگىرمە يىل كۆرمىگەن ھىجران.
ھىجران ئوتىدا تاۋلاندى يۈرەك
تاۋلاندى بېغىر ـ تاۋلاندى ۋىجدان.

يىگىت ئالدىغا چىقتى بارچىسى
ھەتتا قۇچاقلار يۈرتىڭ شامىلى.
ئاقۇاش خانتەڭرى سۈكۈت ئىلكىدە،
دوستلىرى كۆزىدە ياشلارنىڭ سېلى.

يىگىتىنىڭ جانان ئىزدىگەن كۆزى،
چۈشتى قەبرىنىڭ تېشىدىكى خەتكە.

مەشۇقى ئۆتكەن بۇ كوچىدىن سازايى بولۇپ
يۇرىكىمگە لەختە ـ لەختە قان زەرداب تولۇپ.
باشتا قالپاق، يۇزىدە رەڭ، بويىندا تاختاي
مۇتىھەملەر چاچلىرىنى تۇراتتى يۇلۇپ.

گۈناھى يوق ئۇنىڭ پەقەت ھۆر، ھەقىقەتنى ـ
سۆيگۈچىنى يۇرىكىدىن سۆيگەندىن بىلەك.
ئاھ! ئۇ كۈنلەر چۈشسە ئەسكە كۆزدىن ئاقار ياش،
پۈتمەس ـ ئۆچمەس دەر غەزەپتە پارتلايدۇ يۈرەك...

كەچمىشلەردىن قىرو قونغان چېچى سۇت رەڭگى،
بىر جۈپ ئاشىق بۇ كوچىدىن ئۆتۈپ قېلىشتى.
گويا بىر جۈپ ئاشىق نەپىس كۆللەردە ئۇزۇپ،
گويا بىر جۈپ ئاق ئەتىرگۈل پۇراق چېچىشتى.

1984 ـ يىل ئۇرۇمچى

قىساس

ئۆزىنىڭ يۇزىنى يېپىپتۇ يېزا،
باھارنىڭ گۈللۈك ياغلىقى بىلەن.
كەلدى بىر يىل يۇرتتىن ئايرىلغان
بىر قېرى يىگىت ناخشىسى بىلەن

"سالام ئەل ـ يۇرتۇم، ئانا دىيارىم،
ئەزىمەت تاغلار دىلدىكى يارىم.
سالام يۇرەكلەر ئۆچمەس يالقۇنى،
سالام يۇرتۇمغا قونغان باھارىم.

ئۇمۇ ئىجاد بولدى دېسەم بولۇر يالغان.
چەكسىز ئىشلار قىلالايدۇ چەكلىك ياشاپ،
مىنۇتلارغا كېلىشتۇرۇپ يۈگەن سالغان.

رەسسام ئاكا، سىزىپ بەر

(ئۇرۇمچىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى تاغقا باندىت شىڭشىسەي ئۆڭكۈر قازدۇرۇپ قانچە مىڭلىغان ئىستىقلالچىلارنى، بايلارنى تىرىك كۆمگەن...)

ئېگىزلىكى ئىككى مېتىردىن ئاشمايدىغان،
كۆز يوق ئۇنى كۆرۈپ يېشى تاشمايدىغان
تاغ تېگىدە قاپ ـ قاراڭغۇ بىر ئۆڭكۈر بار
كەڭلىكىمۇ بىر غۇلاچقا تولمايدىغان.

ئالتە مىڭ گەز بۇ ئۆڭكۈرنىڭ ئۇزۇنلۇقى،
شىڭشىسەينىڭ بۇ زىندانى ـ شۇم دوزىخى.
رەسسام ئاكا بۇ ئۆڭكۈرنى سىزىپ بەرگىن،
ھەر يۈرەكتە قالغان ئۇنىڭ قانلىق دېغى.

تۈركىستانىنىڭ بېشىغا ماتەم كەلتۈرۈشكە
كۈرمىڭلىغان ئىسيانكارنى ئۆلتۈرۈشكە
بۇ "ئۆڭكۈر"نى ياساتقان ياۋ پىلان بىلەن
ئىستىقلالنىڭ يالقۇنىنى ئۆچۈرۈشكە.

بۇ ئۆڭكۈرنىڭ ھەر يېقىغا قاتار قىلىپ،
ئادەملەرنىڭ تەقلىتىدە ئويغان قېلىپ.
شۇ قېلىپقا سېلىنغانتى باتۇر بوۋام

يىقىلدى يىگىت هوشىدىن بىگانە
ئاھ! قانداق چىداپ بولار بۇ دەردكە ؟!

قەبرە تېشىدا مۇنداق خەتلەر بار:
"ۋاپانىڭ كۆكىدە چاقنىغان چولپان
تۇرمىدىكى يىگىتنى 15 يىل ساقلاپ،
سۆيگەچ ھەقىقەت بولدى ئۇ قۇربان.

ئاتتى جاللاتلار مەسۇم گۈزەلنى،
تىلىنى كېسىپ سازايى قىلىپ.
ئۇنىڭ كۆزىدە ئالەمچە مەنە،
بىلسە دەريامۇ كېتەر ئوت ئېلىپ ".

غەزىبىنى قىلىچ غەيرەتنى ئات قىپ
ئاتلاندى يىگىت جەڭگە ـ سەپەرگە.
ئورىماقچى ئۇ،
قىزنىڭ،
يۇرتنىڭ
ئارزۇ ئىستىگىنى نۇرلۇق زېمىرگە.

پارچىلار

تامچە ـ تامچە سۇ يىغىلىپ كۆللەر تولۇر،
دانە ـ دانە قۇم يىغىلىپ بارخان بولۇر.
مىنۇت ـ مىنۇت ئۆتسە بوشقا ئۆمۇر چەكلىك ـ
ھاياتىڭدىن ئەلگە نېمە تۆھپە قالۇر.

بارمىكىن تاڭ ئۆمۇر توسار بىرەر قالقان

قوللۇقنىڭ زەنجىرىگە ئىشقى ـ مۇھەببەت باغلىغان،
يوقسۇللۇق زىخى ئىلە مەسۇم يۈرەكنى داغلىغان،
ژىنى يامان ئەجدىھا جىننى جاھان تونىدى،
ۋەسلى چايان ئەجدىھا جىننى جاھان تونىدى.

ئۆزى سوقۇپ سەددىچىننى ئۆزىگە غەربى تام قىلغان،
ھالقىپ چىقىپ سىپىلىدىن قوشنىسىنى يۇتۇپ ھام قىلغان.
ھۆرلۇك ئۇچۇن چىرپانغانىنىڭ ئىلىك كېمىكىنى شام قىلغان
ئايدىنلارنىڭ باش سۆڭكىنى سۇ ئىچىشتە جام قىلغان،
كۆز ياش ئۇستىدە قايماق چىننى جاھان تونىدى،
قاندىن ئىپ يېگەن قايماق چىننى جاھان تونىدى.

ئالتاينىڭ ئالتۇنىغا سالجى كىبى يېپىشقان،
قوشنىسىنى قورۇ گۆشى بىلىپ، ئاچ ئىتلارەك چېپىشقان.
ھۆرلۇكنىڭ مەشئەلىدىن شەپەرەڭدەك قېچىشقان،
دالايغا بەرسە نوبىل ئىچى خويمۇ ئېچىشقان،
مەن ئادالەت دۇشمىنى چىننى جاھان تۇنىدى،
مەرپەتنىڭ ئۆچمىنى چىننى جاھان تونىدى.

سانى سانسىز، تامبىلى ئاغسىز، ئەينى مىكروب كۆپەيگەن،
كۆرسە مەرىيەم ئانا ھەيكىلى كۆيى تىكەن ھۆرپەيگەن،
قىيامەتنىڭ مۇشۇكىدەك ھەقىقەتكە شۇمشەيگەن،
"مال ئىگىسىدىن ئوغرىسى كۆچلۈك" بولىۋالغان چەكچەيگەن،
گۆش كۆرستىپ ئۆيگە ساتقان چىننى جاھان تونىدى،
ئىنسانلىققا قورۇلغان قاپقان جىننى جاھان تونىدى.

•

يەتمىش رەڭلىك سۆڭۆڭكۈك مايمۇننى جاھان تونىدى،
ئىنسانلىق يۈز قارىسى سەپكۈننى جاھان تونىدى.

تامىغىغا تاختاي تىرەپ مىخ قېقىلىپ.

رەسسام ئاكا، سىزىپ بەرگىن شۇ ئۆڭكۈردە
تىرىك كۆمۈلگەن مىڭلاپ باتۇر ۋەسىيەتنىنى.
سىزىپ بەرگىن "كونا" "يېڭى" "قارا" "قىزىل"
"شىڭشىسەي"نىڭ بىزگە قىلغان شۇم قەستىنى.

سىزغىن ئاكا، تىرىك كۆمۈلگەن باھادىرنىڭ -
غەزەپ چاقمىقى چېقىپ تۇرغان كۆزىنى سىز.
چىشى كۆرەك، كۆزى پىشت، يۈزى كوسا -
خىتاي جاللات مەخلۇقىنىڭ كىر يۈزىنى سىز.

سىزغىن باتۇر بوۋامغا ئۆزىنىڭ تىنىدىن تار -
بىر گۆرلۈكنى ئاتا قىلغان كەڭ دۇنيانى.
سىزغىن غەلبە ئاخىر بىزگە يارلىقىنى
بولسىمۇ گەر قۇمدىنمۇ كۆپ خىتاي سانى.

1983 - يىل ئۈرۈمچى

تۇنىدى

تۇنىدى چىننى جاھان قان رەڭلىك جىننى تۇنىدى،
پەرىزات ماسكىسى تاققان، ئالۋاستى جىننى تۇنىدى.
ئەتىر قۇتىسى ئىچىدىكى سېسىق ھىننى تۇنىدى،
يۈزىدە كۈلكە، قولىدا شاراپ قەلبىدە كىننى تۇنىدى،
تۇنىمىغانلار ئاخىرى ھەسرەت ئەمدى مىڭنى تۇنىدى.

ئاغزىنىڭ بىر بۇرجىكىدە تەڭرى تېغىنى چاينىغان،
بوغازىدا جۇمالانما مەيدىسىدە مانجۇ قاينىغان.

ئارمان چېچىكى

چېچەكنىڭ ئىچىدە بولىدۇ چېچەك،
ئارماننىڭ ئىچىدە بولىدۇ ئارمان.
بەزىلەر ئارمىنى بۇرۇن ئاستىدا
بەزىلەر ئارمىنى كۆكلەردە چولپان.

ئەسىرلەپ بىر ئارمان يۈرەكتە بولغان،
ئاتىلار چېپىلسا بالىغا قالغان.
شۇ ئارمان يولىدا ھەتتا جىمجىت تاغ
ئاتىدۇ كۆكلەرگە دەھشەتلىك ۋولقان.

يۈرەكتىن بەرق ئۇرغان ئارمان چېچىكى
پەلەكنىڭ ئاتەشىدە ئۆرتىنىپ كەلگەن.
شۇ ئارمان يولىدا تۆكۈلگەن ياشتىن
دېڭىزلار بىنا بوپ ئۆزۈشكەن يەلگەن.

شۇ ئارمان يولىدا كەتكەن شېھىتلار
سۆڭىكى جەم بولسا پۈتەر نەچچە تاغ.
قانلىق جەڭ سىگنالى ئېتىدۇ تىنماي
كېلىدۇ بىز كۈتكەن ھۆر ئازادلىق چاغ.

تاغلارنى قوچاقلاپ چۆلنى باغاشلاپ،
نى مەردلەر جان ئۆزگەن ئوچۇق كۆزلىرى.
ئىگىسى تاپالمىغان ئېسىل غەزىنىدەك
قەلبىدە كەتكەنتى مەردان سۆزلەرنى.

مۇزداۋان يولىدىن يۈرگەندە نۆۋۈك

خىتاي سېلى ئاپىتى كەلكۈننى جاھان تونىدى،
ھۆرلۈك ئۈچۈن ۋارقىرىغان بىر ئۈننى جاھان تونىدى،
خىتاينى سۈپۈرۈش ئۈچۈن ئۈيغۇر، زاكىرۇ ببغىدىن،
دۇنيا خەلقى ئۈيۈشۈپ يېقىن بىر كۈننى تونىدى.

ئىككى پاي ئوق

ئىككى مۇسۇلمان بىر ـ بىرىگە بەتلەپ ـ
تۇرغان ئىككى پاي ئوقنىڭ پولىغا
ئىككى نان ئالساق ئافرىقىدىكى
ئاچتىن سەكراتتا ياتقان ئىككى بوۋاق
نانىنى يەپ يۇرسە ھاياتلىق ھولىغا

ئىككى مۇسۇلمان بىر ـ بىرىگە بەتلەپ،
تەڭلەپ تۇرغان ئىككى پاي ئوقنى.
بىر ـ بىرىگە ئەمەس بىر ياۋۇز ياۋغا
ئاۋايلاپ ئاتسا، قوتۇلدۇرسىدى
شۇ ياۋ بۇلغىماق بولغان بوۋاقنى.

مۇسۇلمان بوۋىقى، مۇسۇلمان قىزى
دۇشمەن تاپىنىدىن قوتۇلغان بولسا.
ھايات شەربىتى ئاچ مۇسۇلمانلار
چاڭقاق لىۋىگە تېتىلغان بولسا
خانتەڭرى ئوغلى زەنجىرنى ئۈزۈپ،
ئىنسان قاتارىغا قېتىلغان بولسا.

1987 ـ يىل ئىستانبۇل

قويما بالام دوپپاڭنى ئوڭدا

بۇ دوپپىنى تۇنلىرى ئاناڭ
ئۆيقۇسىدىن ۋاز كەچمەپ تىككەن.
دوپپىدىكى ھەر گۈل ھۆسنىگە،
دىل رىشتىنى يىپ قىلىپ چەككەن.

ئېلىپ كەتتى ئاشۇ مېھرىبان -
ئۆز ئاناڭنى ۋاقتىسىز ئۆلۈم.
ئاناڭ كۆڭلى بۆلۈنگەن بۇرۇن...
پاناسىزلىق سەن ئۇچۇن زۇلۇم.

سەن يۈكۈنۈپ كۆك مۇز ئۈستىگە،
يەرگە قويدۇڭ دوپپاڭنى ئوڭدا.
ئاچتىڭ ئالمقان تىلەپ پارچە نان،
چەۋرەڭدە لۆكچەك بوپ قالدى پەيدا.

كۆككە قارىتىپ ئاچقان قولۇڭغا،
تاشلايدۇ كۆك قار بىلەن يامغۇر.
كېچىلىرى ئۆگزىدە پاخال
تارتىپ تۇرىدۇ شۇرىغان قۇرغۇر

قويما بالام دوپپاڭنى ئوڭدا،
يېتىملار مەكتىپى ئاچاي ئۆيۈمدە.
ئىشتىن چارچاپ كېلىپ دوپپاڭنىڭ
ئۇلگىسىنى ئالارلار چىقار كۆيۈمدە...

1981 - يىل ئۈرۈمچى

قار بولۇپ ياغدىكسەن ئارمان چېچىكى.
ئۆزى ئەمەي ئانا سۈتىدە سۈغاردى سېنى
سادىرنىڭ بوۋىقى تىلى چۈچىكى.

ئېھ! ئارمان چېچىكى مومىلىرىمىز
كىرپىكىنى ئوتۇغۇچ قىپ ئاسرىغان سېنى.
مەھمۇتنىڭ چەۋرىسى ئاچ سىرىن يېتىم
تۇنده دەر "ئەي چېچەك مېۋىلىرىڭ قېنى؟!"

خىجىللىق ئىلكىدە بېشىڭنى ئېگىپ
قان ياشلار سىلىدە ئاقتىڭغۇ لەيلەپ.
زالىملار كۆتۈرۈپ قىلىچ ۋە پالتا
كولايدۇ تۈۋىڭنى يىلتىزىڭ قەستلەپ.

دۈشمەنلەر قەستىگە ئېچىلغىن جېنىم،
ساڭا كەلسە ئوت بوران سۈمۈرۈپ يۈتاي.
گەر رەسسام بولغىنىدا ھۆسنۈڭنى سىزماق
يۈرىكىمنى قىزىل سىيا قۇتىسى قىلىپ تۇتاي.

چېچەكنىڭ ئىچىدە بولىدۇ چېچەك،
ئارماننىڭ ئىچىدە بولىدۇ ئارمان.
بەزىلەر ئارمىنى بۇرۇن ئاستىدا،
بەزىلەر ئارمىنى كۆكلەردە چولپان.
1980 ـ يىل قەشقەر

قار لەيلىسى ئەتىر چاشقان مۆز تاغ بېشىدىن،
كۆز ياشلىرى دەريا ـ دەريا ئانام قېشىدىن.

مىليون ئىنسان سالامىنى ئېلىپ كەلدىم ساڭا،
قېرىنداشلىق قۇچاغىڭنى كەڭ ئاچتىڭ ماڭا.

تەڭرى تېغىدىن ئاغرى تېغىغا سالام ئەكەلدىم،
"مەيلىڭ بارمۇ، مەيلىڭ يوقمۇ كۆرەي دەپ كەلدىم".

بەزەن

بەزەن شۇڭقار يەردە يۈردۇ،
توخۇ ئۇنىڭدىن ئېگىز ئۇچىدۇ.
قارغا قۇزغۇن بەزەن غەزەلخان،
بۇلبۇلنىڭ بەزەن ئۇنى ئۆچىدۇ.

قۇياشنىڭكى يۈزىنى بەزەن،
قارا بۇلۇت قاپلاپ ئالىدۇ.
خاتالىقىڭنى تۈزەتسەڭ ئەگەر،
بۇلۇت كەينىدىن قۇياش چىققاندەك
خەلق كۆرىدۇ، خەلق بىلىدۇ.

كىمىڭ ياتمىدى

مەيلى ئىنسان، مەيلى تەشكىلات،
مەيلى ھۆكۈمەت، مەيلى پارتىيە.
تونالمايدىكەن دوست ـ دۈشمەننى
دېمەككى بۇ ئىش،

تامچە يېشىم

ئاسان ئەمەس يۈرەك قېتىدىن،
ئوخچىغان ياشنى توختىتىپ ئالماق.
ئاسان ئەمەس يۈرەكتە ماتەم
بارماقتا توي سازىنى چالماق.

گۆشتىن ئۆتۈپ سۆڭەكلىرىمگە
ياتقاندىمۇ ياۋنىڭ خەنجىرى.
35 يىل زەي بىر زىندانىدا
چىرمىسىمۇ ياۋنىڭ زەنجىرى.

ياۋ ئالدىدا تۆكمەي يېشىمنى
ئى ئاق دېگىز ئېپكەلدىم ساڭا.
ئاچچىق يېشىم بولسۇن بىر قەترەڭ
يېشىم تۆكەي رۇخسەت قىل ماڭا.

دولقۇنىڭغا قوشۇلۇپ يېشىم
گۆكىرسۇن زۇلۇمغا قارشى.
دولقۇنىڭدىن ئاڭلانسۇن ماڭا
مۇستەقىللىق هۆرلۈكىنىڭ مارشى.
1985 ـ يىل ئىستانبۇل

سالام ئېيتتى (سالام ئەكەلدىم)

يۇلغۇن چېچىكى ئېچىلىپ تورغان تەكلىماكاندىن،
ئاھۇ كۆزلۈك بۇلاقلاردىن تەكتىماكاندىن.

تېپىرلاپ تۇرغان ئاياغلىرىم مېنىڭ،
باسماق ئۈچۈن تۆپراق ئىستەيدۇ.
لەت يېمەس كۆڭلۈم، مۇستەقىل ۋەتەن،
ئاي يۈلتۈزلۇق كۆك بايراق ئىستەيدۇ.
2004 ـ يىل ئىستانبۇل

ئۈچ تەرەپتىن ئۇرۇلدۇم (ئېتىلدىم)

ياردىن، دوستتىن، ۋەھشىي دۈشمەندىن،
ئۈچ تەرەپتىن ئۇرۇلدۇم بىردىن.
ئامما ئۆلمىگەن جاندا ئۈمىد بار،
ئۆلتۈرمىگەن دەرد كۈچ بىرەر تىزدىن.

ماڭا دوستلۇق قولىنى ئۇزىتار،
بوراندا قالغان يالغۇز دەرەخلەر.
ماڭا تەسەللى ھەم ئەقىل بېرەر،
ھەر كېچىنى يۇغان ساباھلار.

كارۋان

سەن كارۋانسەن ھاياتىڭ بويى،
سەن يۇرۇرسەن، كۆپەكلەر ھۇرۇر.
ياخشىلىق قىل، دەريا غا تاشلا،
خەلق بىلمىسە بېلىقلار بىلۇر.

بۇ قارار مۇشكۈلات.

ئىشەنگەن تاغدا كىيىك ياتمىدى،
دوستلار بىزنى سىراغا قاتمىدى.
ياكى چاقىرسا ئۇقماي قالدىممۇ
قۇلاقلىرىم ئۇقەدەر گاسمىدى؟

ھۆر ئۆلكىدىمۇ خائىن يەكلىدى،
"مىللەتچى بۇ" دەپ قاچتى چەكلىدى.
دۇشمەن قىلمىشىغا كۆنۈپ قالغانتۇق،
دوستلار قىلمىشىغا يۇرەك سەكرىدى.

"ياتنىڭ ياندىن، تۇغقانىنىڭ جاندىن، -
ئۆتىدۇ"
دېگەن بەكمۇ راست ئىكەن.
يېقىنىم دەپ كۆككە كۆتۈرگەنلىرىم
ئۇلارمۇ ئىنسان نۇقسان خاس ئىكەن.

ئەينى ئىنسانىنى ئۇستاز تۇتۇپتۇق،
دېيىشىپ بىللە ياش تۆكمىدۇقمۇ؟
ئەينى پىكىردىن ياساپ نەشتەرلەر
دۇشمەن قارىنىنى بىز سۆكمىدۇقمۇ؟

20 يىل يۈزىنى كۆرمەي سەرگەردان،
بىلمەپتىكەنمەن يېتىم يېسىرلىق.
دوستلار چەكلىدى سەزدىم ئۆزۈمنى،
ئېگىز بىر دارغا گالدىن ئېسىقلىق.

يالغۇز، يالغۇز كىزىۋاتىسەن

يالغۇز، يالغۇز كېزىۋاتىسەن،
كۆڭلۈڭدىكى يار يوقمۇ؟
يالغۇزلۇققا سېنى ئىتتەرگەن،
ئەسكى تەككەن بىر ئوقمۇ؟

يالغۇز، يالغۇز كىزىۋاتىسەن،
بىر يالغۇز قۇش ئۇچۇۋاتىسەن.
خىيالىڭدا كۆك يۈزىگە،
گۈزەل كېلەچەك سىزىۋاتىسەن.
ئۇچا ـ ئۇچا بىر ئۇۋچىنىڭ
يۈرىكىگە چۈشۈۋاتىسەن)

ئوكيانۇستىن يار كەلدى

بۇلۇتلاردىن قار كەلدى،
ئوكيانۇستىن يار كەلدى.
خۇشاللىقتىن كۆككە ئۇچتۇم،
ماڭا جاھان تار كەلدى.

ئوكيانۇستىن يار كەلدى،
پىنجانلاردا چاي كەلدى.
مېنىڭ قاراڭغۇ كۆڭلۈمگە،
قۇياش كەلدى، ئاي كەلدى.

سۇلىمايلى ئۇنى قەپەسكە

تۆمۇر قەپەستە كۆكسىنى ھەريان،
ئۇرغان شىرغا ئىچىندىم دوستلا.
سولاپ قويمايلى ئۇنى قەپەسكە
ئۇ تاغلاردا يايلىسۇن دوستلار.

ئىگىز تاغلار پادىشاھى ئۇ،
ئەركىن ياشاش ئۇنىڭ ھەم ھەققى.
يۇمران كىچىك باللىرى باردۇر،
ئۇيقۇسىز ئۇلار كۈتمەكتە بەلكى.

سۇلىمايلى ئۇنى قەپەسكە،
زۇمرەت چىمەنده ئۇ ئويناقلىسۇن.
بىزلەر ئۇچۇن دۇئاسىنى ئېتىپ،
ئۆز تۇپراقىدا ئۇ راھەتلىسۇن.

ئۇيغۇر

ۋەتەن ئۈچۈن ۋەتىنىدىن ئايرىلغان ئۇيغۇر،
تىرىلىپ ھەريان قانىتىدىن قايرىلغان ئۇيغۇر.
بىرلىشەيلى بايراقىمىز يېنىدا ھەممىمىز، بارىمىز،
ۋەتەن قۇتقۇزۇش يولىدا پىدا جانۇ ـ مالىمىز.
قۇل بولمىغان باتۇرلاردىن ئاتا ـ بوۋىمىز،
ئالتۇن پىترول مەدەنگە باي تاغ ـ تۇپراقىمىز.

بۇ ۋەتەننى قۇتقۇزۇشقا تەييار ھەممىمىز،
ئىنسانى ھەق ھوقۇقىمىز،
ھۇشيار قەلبىمىز.

ئۇ ئانغا قەدەر ۋەتىنىمىزگە گۈللەر چاچايلى،
ۋەتەن قۇتقۇزۇش يولىغا پىدا جانىنى ئاتايلى.

تىڭشاۋاتىمەن

تۇغۇلغان تۇپراقلىرىمغا قولۇقۇمنى يېقىپ،
تىڭشاۋاتىمەن ئاجايىپ ھېكمەت.
تىڭشاۋاتىمەن مىليون ئەجدادنىڭ ـ
يۈرەك سۆزى،
ئاجايىپ سۆھبەت:

ـ ئاللاھ بەرگەن ئەقلىڭىزنى ئىشلىتىڭ،
يېڭى پەلسەپە دۇنيانى كەشىنتىڭ.
ئىزدەڭبرىڭ، يېڭى يوللار ئاچقۇچلار...
بىر نىيەتتە دۇشمەننى يەر چىشلىتىڭ.

يەر تېگىدىن ئۆلۈكنى ساتقان،
بىر خائىننىڭ يىغىسى تۇيۇلدى.
پۇشمانلىقتىن بېشىنى تاشقا
ئۇرۇۋاتقان ئاۋاز تۇيۇلدى:

"نەپسىم ئۈچۈن ۋەتىنىمنى دۇشمەنگە ساتتىم،
كۆيۈۋاتىمەن،
جەھەننەمدە،
يىرىڭ ئىچىدە،
مەندەك بولمىسۇن ھېچكىم،
ئىبرەت ئال ئالەم ـ
پۇشمانلىقنىڭ ئىچىدىمەن
جەھەننەم ئىچىدە... "

ئەسلا

بۇ تاغلار ئېگىز تاغلار،
ئۆتەلمەيمەن ئەسلا.
ئۆز يۇرتۇم ئۇزاقلاردا،
كېتەلمەيمەن ئەسلا.

قاناتسم يوق ئېگىزلەرگە
ئۇچالمايمەن ئەسلا.
يۇرتۇمنى ئۆمۇر بويى
قۇچالمايمەن دوستلا.

ئاياغىمغا تاش قويۇپ،
كۆرەلمەيمەن دوستلا.
تۇغۇلغان تۇپراقلارنى،
سۆيەلمەيمەن دوستلار.

ئۆمۇر قىسقا

ئۆمۇر قىسقا، جان ئامانەت ئالغىلى كېلىدۇ،
ساباھ ئاخشام،
يا كېچىدە قونغىلى كېلىدۇ،
ئۇ ئانغا قەدەر ئەلگە تۆھپە بىر ئىش قىلايلى،
خەير ـ ساخاۋەت باغچىسىدا مۇقام چالايلى.

ئۆمۇر قىسقا جان ئامانەت ئالغىلى كېلىدۇ،
ئۇ دۇنيانىڭ مىزگانىسىنى چالغىلى كېلىدۇ.

يېتىم، ئاجىز پەريادىغا ھالىغا يەتتىڭ.

ئۆز نەپسىڭنى تىزگىنلىدىڭ، يېتىمگە يېدۇردۇڭ،
ئۆزۈڭ كىيدىڭ ئەسكى چاپان، يېتىمگە كىيدۇردۇڭ.

كۆچۈڭ يەتتى، يېتىمخانە، دارىلئاجىز ئاچتىڭ،
ئەيشى ـ ئىشرەت، داغباز چىلىق ئىشلەردىن قاچتىڭ.

كۆچۈڭ يەتمىدى كۆل مۇشۇكنىڭ بېشىنى سىلىدىڭ،
پاكىزلىدىڭ جامى، مەسجىد ئەخلىتىنى توشىدىڭ.

توغرا سۆزلەپ بېشىڭ كەتسە، "دوپپامدۇر" دېدىڭ،
چىقتى بەزمن "ئەخمەق" "بوزەك""ياۋاش" قا ئېتىڭ.

ئاخىرەتتە جەننەت بېغىدىن يىرىكىنى ئالدىڭ،
قەلبىمىزگە گۈزەل ئەخلاق ئۇرۇقىنى سالدىڭ.

ئال بىبەگىم ساڭا ئويۇنچاق

ئالدىم بىبەگىم ساڭا ئويۇنچاق،
ھەق ئادالەت تارازىسى.
داداڭ ئۆلىدۇ ھەقسىزلىقتىن،
مەن ئادالەت مەستانىسى.

بىز قۇرۇلدۇق ھەقسىزلىقتىن،
بىز سورۇلدۇق ھەقسىزلىقتىن.
بىزدەك بولمىسۇن ھېكىم
ئەلنى ساقلا ھەقسىزلىقتىن.

سىڭلىم

دەردىمىز بىر ئاھ! سىڭلىم،
دەرمان باشقىمۇ؟
ئەلنى يۇرتنى قۇتقۇزماق،
ئارمان باشقىمۇ؟

نىيەت بىر ئىكەن نېمە ئۈچۈن
بىرلىك بولمايلى.
مەقسەت بىر ئىكەن نېمە ئۈچۈن
بىرلىك بولمايلى.

ھەتتا كۆپلىگەن ئىتلارنىڭ،
قۇيرىقى ئۆرە.
بىرلىك بولساق باشلار تىڭ
ئۆزىمىزگە كۆرە.

ئوتتۇز مىليون بىر بولساق،
خىتاي يۇتالماس.
بەختىمىزنى قىمار قىلىپ،
ئەسلا ئۇتالماس.

ئۇ دۇنياغا

ئۇ دۇنياغا ئەكىتىلمەيسەن پايپاقلىرىڭنى،
ئەكىتىرسەن، گۈزەل ئەخلاق ساۋابلىرىڭنى.

كور ئىنسانغا ئۆزلۈكۈڭدىن ياردەمنۇ ئەتتىڭ،

هایاتتىن هادى، كۆچى قالمىدى،
يەنىلا تەبەسسۇم يۈزىدە تولۇنئاي.

تولۇنئاي دېگىنىم مېنىڭ جان ئانام،
ئەبەدىيەن ئۆيقۇغا كەتتى جان ئانام.
بىرلىرىمىز ئىلگىرى، بىرلىرىمىز كېيىن،
كېتىدىغان ماكانغا كەتتى جان ئانام.

ئۇ كىشى، تۈركىيە ئەمەس

شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئىككى دۈشمىنى باردى:
بىرى ستالىن، بىرى ماۋ زېدۇڭ.
بۇلار جېنىدا كاكىرىيالمىغان:
"ھەرقىي تۈركىستان تۈپراقلىرى چىننىڭ"- دەپ.
مەسئۇت كاكىرىيالىدى جۆيلۇپ،
خىتاينىڭ گۈلىقەقەلىرى ئېچىلىپ كەتتى
ھەر كۈن ساباھتىن ئاخشامغا قەدەر
مەسئۇتنىڭ ئۈستۈن چىشىنىڭ ئۈستىگە
ئاستىن چىشلىرىنى چىشلەۋالغان تەلەتى...
سۆزلىرى.... تېلېۋىزىيوندا - ئېكراندا
ساتقىنلارغا قارىمىز توق ئىدى.
بىرده سەن چىقتىڭ
باباڭدىن قالغان شەخسى زېمىنىڭنى
بەرگىنە خىتايلارغا - خەنزۇغا.
ئىستەرسەڭ نەسلىڭنى قات
پاقا تىرىپ يەيدىغان خەنزۇلارغا،
ئۆزۈڭ كېتىپ ئېرىپ كەت،
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا،

ساختىكارنىڭ، تۇلكىلەرنىڭ
شاھىن بولۇپ كۆزىدىن ئال.
زەھەر بىلگىن ئەگەر ساڭا
ساختىكارلار ئۇزاتسا بال.

ئال ببەگىم ساڭا ئويۇنچاق،
ھەق ئادالەت تارازىسىنى.
توغرا تۇتۇلغان تارازا بىلەن ئۆت،
ھايات ئىمتىھان - سىرات كۆۋرۈكىنى.
2006 - يىل 5 - ئاي 19 - كۈن

ئۆز تۇپراق

ئەڭ يېقىن جانانىمنى تۇپراققا قويغان كۈن
چۈشەندىم ئۆز تۇپراق مۇھىمدۇر نەدىن؟
ۋەتەننىڭ تۇپراقىنى قىممەتلىك قىلغان، -
ئەمەستۇر پەقەتلا پېترول، ئالتۇن، مەدەن.

بۇ مېنىڭ ۋەتىنىم، ئۆز تۇپراقىم بولسا،
ئاستىدا تىرىلىون ئەجدادىم ياتار.
تۇپراقنىڭ ئاستىدىن ئۇلارنىڭ ناخشىسى، -
پىكىرلىرى،
چېچەك بولۇپ سۈنۈلار ھەر باھار.

تولۇنئاي

ئەبەدىيەن ئۇيقۇغا كەتتى تولۇنئاي،
ئىماننىڭ نۇرىدا پارلار تولۇنئاي.

تۇركىيە تۇركىيىدۇر،
دۇنيا ـ دۇنيا بولۇپ،
ھېچبىر ئىنسان ئۇغۇللىرىنىڭ قىلالمىغان ئىشىنى،
تۇركىيە قىلالىدى.
ئۇچ قىتئەدە ئىمپېراتورلۇق قۇرالىدى.
مىڭلاپ ـ مىڭلاپ ئوغلانلىرىنى شېھىت بەردى
باكودىكى قېرىنداشلىرىنىڭ ھۆرلۈكى ئۈچۈن
ئون مىڭلارچە ئانا يۈرىكىگە تاش باستى
جاندىن ئەزىز ئوغۇللىرىنى،
قېرىنداشلىرى ئۈچۈن شېھىت بېرىپ.

تاشكەنت تاغلىرىنى قىزىل ياقۇتقا
چەۋىردى ئەنۋەر پاشالارنىڭ
ئېسىل قانلىرى.
يەتتە ياشتىن يەتمىشكىچە
تۇركىيىدىكى ھەر ئىنسان
قېرىنداشلىرى ئۈچۈن
دۇشمەنگە ئېتىلىشقا
تەييار تۇرغان يولۋاس!
بۇ يولۋاسلارنى نە ئۆلۈم
ھېچبىر نەرسە قورقۇتالماس!

قۇرۇغان گۈل قۇرۇغان ئىنسان

خېنىم تەشتەكتە بىر گۈزەل گۈلنى،
ئازراق سۇ بەرمەي قۇرۇتۇپ قويۇپتۇ.
زامانى يوقمىش،
ئاش قىل، گىرىم قىل،

ژۇندىگە چۈشكەن بىر چاقماق قەندەك.
ئۇ سېنىڭ ۋۇجدانىڭ شەخسى تەبىئىتىگە قالمىش.
ئاما سەن،
كىم بولىسەنكى،
بىزنىڭ تۈپراقنى خىتايغا بەرگىلى قويۇڭ.
قايسى قاپاق پادىشاھ تەختىدە ئولتۇرۇپ،
ئىككىنچى بىر ئۆلكىنىڭ زېمىنىنى،
ئۈچىنچى بىر ئۆلكىگە ساتالايتۇ.
قايسى ئالجىغان ؟!
ئاللاھتىن باشقا يارەمچىمىز يوق گەرچە،
"يىقىلغانىنىڭ دوستى يوق" دەرلەر،
قەرىندىشى ھەم يوقمىش،
ئەقەللىيسى،
راست گەپ قىلىدىغان گۇۋاھچىسى ھەم يوق.

ئاللاھ شاھىدىمىزدۇر
ئۇ تۈپراق بىزنىڭ.
بەندىلەرنىڭ شاھتىلىقىغا ئېھتىياجىمىز يوق.
تەڭرىتاغلىرى،
ئاق باش ئانام،
سەن يىغلىما،
بۇ كۈنلەردە كېتەر.
بەزى قەرىنداشلارنىڭ غەيرىي قىلىقلىرىغا،
ئاتىلىرىمىزنىڭ سۆڭىكى سىزلاۋاتىدۇ.

ئەمما ئۇ سۆزنى قىلغان
قەرىنداشلىرىمىزنىڭ تەمسىلچىسى ئەمەس.
مەسئۇت يىلماز تۈركىيە ئەمەس.

ئىككى قانىتىڭ ئىككى قىتئەدە.
ماشىنىلار تاشپاقىدەك مۆلايىم يۈرۈر،
سەندە ياشىغانىڭ بورنى ھاۋادا.

كىمنىڭ يۈرتىغا

كىمنىڭ يۈرتىغا زۇلمەتلىك كۆكتىن،
ھەر كۈن توختىماي مۆلدۈر ياغىدۇ
نە مۆلدۈركى ئۇ پاسىق سۆڭەكلىك
ئەڭ ئىپلاس مەخلۇق خىتاي ياغىدۇ

ھەر كۈن توختىماي توققۇز ئەجدىھا
ئالتۇن پىترولىنى يالماپ ماڭىدۇ.
كىمكى سۆزلىسە بىر ئېغىز ھەق سۆز
مېڭىسىگە قوغۇشۇن چەللەپ ماڭىدۇ.
1985 ـ يىل ئىستانبۇل

تاغ چوققىسىدا

سەن دېدىڭكى بولسا ئىرادە،
تىك چوققىدىن يوللار تاپىمىز.
مەن دېدىمكى ئانا ئەلگە بىز
ئەجرىمىزدىن گۈللەر ياپىمىز.

بىز يۈگۈردۇق تاغنىڭ بېشىغا
سەن قوغلىدىڭ قاچتىم قاقاقلاپ.
سېنىڭ ئۈچۈن چوققىدىن ساڭگىلاپ
تاغ لەيلىسى ئۈزدۈم ئاۋايلاپ.

مېھمانغا ژۇگە، كۈنى ئۆتۈپتۇ.

داربلئاجىزدا قەبرى بىر ئادەم،
قۇرۇپ قالماقتا، يۇرەك، تال، بېغىرى،
ئەۋلادىنىڭ يولىغا قاراپ،
تۇگەپ كەتتى كۆزىنىڭ نۇرى.

"ئالو" دېگەن ئەۋلادى ئۇنى،
قۇرۇماقتا گۈلگە بېرىلگەن سۇ ئىدى.
بىر مەرھابا، ئىللىق تەبەسسۇم،
(سالام ئاتا، يابىر تەبەسسۇم)
ئۇنىڭ ئارزۇ تىلىكى شۇ ئىدى.

پەرزەنت ئاۋازى، پەقەت بىر "ئالو"
قۇرۇغان تومۇرىغا يۇگۈرتەتتى قان.
ئۇنىڭ مۇبارەك يۈزىنى بىر كۆرمەك
قۇرۇغان ئىنسانغا كىرگۈزەتتى جان.

كۈن كېلىدۇ ئۇنىڭ ئەۋلادى،
قۇرۇغان دادىسىنىڭ يېرىدە بولىدۇ.
كېيىنكى پۇشايمان ئۆزىگە دۈشمەن
قۇرۇغان كۆزگە ياش نەدىن كېلىدۇ؟!

2007 ـ يىل ئىستانبۇل

ئىستانبۇل

رەڭدار گۈزەل تاۋۇس قۇشىسەن،
گەۋدەڭ دېگىز،

ئاھۇ كۆزلۈك بۇلاقلاردىن تەكتى ماكاندىن.

قارلەيلىسى ئېچىلىپ تۇرغان مۇز تاغ بېشىدىن،
كۆز ياشلىرى دەريا ـ دەريا ئانام قېشىدىن.

سېغىنىپ سالام ئېلىپ كەلدىم ئانا تولى ساڭا،
قېرىنداشلىق قۇچاغىڭنى ئاچتىڭ سەن ماڭا.

سۆزۈغام بىر سۆز ـ باھادىر ئەل مۇراتقا يەتكىن،
ئۆز ئۆزۈڭگە خوجىلىقىڭ قەدىرىگە يەتكىن.
1986 ـ يىل ئىستانبۇل

ئاتوم بوراندا قالدى

ئاتوم بوراندا قالدى،
مېنىڭ گۈلۈستان باغلىرىم.
ئاتوم ئاتەشدە قالدى،
مېنىڭ ئالتۇنلۇق تاغلىرىم.

شۇ باغلاردا بالىلىقىم،
ئۆتكەن كېپىنەكلەر تۈتۈپ.
باستى قارا بوران دۈشمەن
قىنالدىم قان، زەرداب يۇتۇپ.

شۇ تاغلاردا بۈيۈك بوۋام،
يولۋاس بىلەن چېلىشقان.
"يىپەك يولى"دا تۇغىسىگە
نەقىش قوڭغۇراق ئېسىشقان.

بولدۇم ھەيران، كۆرۈنمىدىگىسەن،
يالغۇز قالدىم تاغنىڭ بېشىدا.
يالغۇز قۇيۇاش بەردى تەسەللى
بىراق چولپان بار ئاينىڭ قېشىدا.

شامال دېدى: كۆتلىگىن ئۇنى،
باشقا يارنى تاپتى ئۇ كەتتى.
ۋاپاسىزغا بېرىپسەن كۆڭۈل
باشقىسى بىلەن مۇراتقا يەتتى.

قىسمەتكە باق، دېدىم تولغاندىم،
مەن تاشلاندۇق بەندە بولدۇممۇ؟
نىدۇر مېنىڭ گۇناھىم تاغلار
گۇناھىم يارغا سادىق قالدىممۇ؟

كۆز ياشلىرىم قۇرام تاشلارنى
دومىلاتتى تاغدىن تۆۋەنگە.
نومۇس چايانى چاقتى بېتىمنى،
قايسى كۆز بىلەن باقىمەن ئەلگە.

شامال دېگەن يالغانچى ئىكەن،
كەلدى يارىم تاغنىڭ چوققىسىغا.
ئۆزى سويغان يولۋاس تېرىسىنى،
ئارتىۋاپتۇ مەردان دولىسىغا.

سوۋغام

يۇلغۇن چېچىكى ئېچىلىپ تۇرغان تەكلىماكاندىن،

"ئۆي تۇتمىسا ئۇلىۋالىمەن" دەپ سىرتماق قۇردۇق،
تەلۈلەرچە باش كۆزۈكنى تاشلارغا ئۇردۇق.

ئۆي تۇتقاندا ئەسلى ماھىيىتىگ ئېچىلىپ كەتتى،
كۆڭلۈگ تومۇر ئارىدىكى قىغدەك چېچىلىپ كەتتى.

ئۆزۈگ ئارزۇلاپ قۇرغان شۇ ئۆي ئىشكەل بىلىندى،
ئوماق پەرزەنت بالىلىرىگ پېشكەل بىلىندى.

بىردىن چاپقاق مۇشۇگ بولدۇگ كۆزۈگ تالادا،
ساڭا يېقىن يولىغانلار قالدى بالادا.

غەرق مەست بولۇپ ساما سالماق ئادىتىگ بولدى،
ئەتراپىڭغا تاماشاچى جامائەت تولدى.

ئىزا نېمە؟ نومۇس نېمە ئۇنتۇپلا كەتتىگ،
بەخت ئىشىكىنى كىرلىشىپ كەتكەن قولۇڭدا ئەتتىگ.

بەلكى مېنى تاشلىدى دەپ مەندىن زارلارسەن،
بەزەن ئۆنى تاشلىدىم دەپ كىرىلىپ قاغارسەن.

ئۈمىلەيدۇ 17 ياشلىق

يەتتە يېشىدا كەتمەن تۇتقان تېرىقچى بالا
ئون يەتتىگە كەلگىنىدە گۈركاۋ بوپ قالدى.
مەھەللىنىگ ئەڭ قاۋۇلى پالۋىنى ئىدى ئۇ،
ئاچتىن ئۆلگەن ئۆلۈكلەرنى ئۆزىتىپ قالدى.

مەتبەئە ھەم قەغەزنى
كەشىپ قىلغان چوڭ بوۋام.
شۇ بوۋامدىن ئۆگەنگەن،
سەددىچىن ئۇ قىلىن تام.

ئاتوم ئاتەشىدە قالدى،
بىلى مۆكچەيگەن جان ئانام.
تۆتروق بولۇرمۇ نوكلىرىگە
مىنىڭ مەسۇمە شۇ بالام.

ئاتوم بورانىدا قالدى،
مىللىتىم، يارىم، باغرىم.
بىزدەك بولمىغاي ھېچكىم
پەلەكنى ئۆرتىگەن ئاھىم.

ھەر كۈنى مىڭ تولغىنىپ،
مىڭ كەررە ئۆلەر بولدۇم.
بولۇپ جاھان قەلەندەرى
يۈرتقا ھايات تىلەر بولدۇم.
1986 ـ يىل ئىستانبۇل

مىسقال تۆمۈر

"سۇغا سالسا سۇ كۆتۈرمەس مىسقال تۆمۈرنى،
ئالتۇن بېرىپ ئېلىپ بولماس قالغان كۆڭۈلنى."

تۈلكە بولۇپ مۇھەببەتنىمۇ چىللىغان ئۆزۈڭ،
بۆرە بولۇپ نەپرەتنىمۇ ھوۋلىغان ئۆزۈڭ.

ئاتقان ھەر قەدىمكۈنى، يەتتە ئۇلچە بىر كەس.
شەيتاننى تىزگىنلە،
جانابى ھەقتىن قورق.
خەير ـ ساخاۋەت ئىشىغا داۋاملىق قىل ھەۋەس.

* * * * *

كېيىنكى پۇشايمان ئىنسان ئۈچۈن دۇشمەن،
ئۆتكەن كۈنلەر قايتىپ كەلمەيدۇ.
ئالدىڭغا قارا، ئۆتكەننى ئۇنۇت،
تەگسەڭ تېرىق، پايدا بەرمەيدۇ.

* * * * *

باغچىدىكى گۈلنىڭ نېمە پايدىسى بار؟
كۆڭلۈم گۈلى ئېچىلمىغۇچە.
يازغان شېئىرىمنىڭ نېمە پايدىسى بار،
ئەلنىڭ قىسمىتى ئېچىلمىغۇچە.

* * * * *

ئاخىرقى مۇساپىردۇر ياشتا چوڭلىرىمىز،
ياخشى كۆتۈپ قويساق نېمە بولىدۇ.
ياخشى گەپنىڭ قولى بوپ قالدى،
كۆڭلىنى ئېپ قويساق نېمە بولىدۇ.

* * * * *

بىر چېچەك ئېچىلدى توزىدى كەتتى،
چۈش كۆردۈڭ، ئويغاندىڭ، چۈشىگۈپ پىتتى.
ئىنسانىنىڭ ئۆمرىگە قىياستۇر بۇلار،
دۇنيادا قانچە ئىنسان مۇرادىغا يەتتى؟

مىكىلارچە ئۆلۈك تولغان مەھەللە شۇ يالغۇز ئوغۇل
ئۆمىلەيدۇ تۆت پۇتلۇق بوپ دان يوق، ماغدۇر يوق.

تاغدەك ـ تاغدەك ئاشلىق بىسىپ پىكىنگە ماڭغان
پويىز ئۇنى گويا ئۇنىڭ قۇلىغىغا تەگكەن ئوق.
61 ـ يىلى ئاقسۇ باي

رۇبائىيلار ۋە پارچىلار

ھايات قىسقا، ئىنسان قەلبىنى قىرىشقا ئەرزىمەس،
قول كۆتۈرۈپ ھايۋاننىمۇ ئۇرۇشقا ئەرزىمەس،
بۇ تۆت كۇنلۈك دۇنيانىڭ مۇساپىرى ھەممىمىز،
كىم بۇرۇن كېتەر، كىم كېيىن ھېچكىمۇ بىلمەس.

* * * * *

ئۆمۈر قىسقا ئىككى دۇنيا ئۈچۈن ئىش قىلماق لازىم،
ئاتا ـ ئانا، بالىلارغا ھەم ياخشى باقماق لازىم.
ئەگەر ئۆلكەڭ كۆمۈر كىبى قاراڭغۇلۇقتا قالسا،
چىقىرىپ يۈرىكىڭ، مەشئەل قىلىپ ئۇنى ياقماڭ لازىم.

* * * * *

توز ـ تۆپراق ئۈچۈپ تۇرسۇن مازارىمدىن،
قاتۇرماڭلا سىمونت بىلەن مازارىمنى.
"مۇراتسىز، موجاھەت" يازسا مەناسى بارمۇ؟
ئۇزاقتا يۇرت ھوقۇش باسمىش گۈلزارمنى

* * * * *

كېيىن پۇشايمان يېمەسلىك ئۈچۈن،

ھېچكىم كۆرمەس، ساختا ئىش قىلىۋالاي دېگەنلەر،
جەھەننەمدە جايىر، جايىر ئوتتا يانىدۇ.

* * * * *

خەنجىرىم باردۇر دەپ كۆرەڭلەپ كەتمە،
كىمگە ئۇرۇشنى بىلمىسەڭ ئىنسان مەن دېمە.
ئۆزۈڭنى ئەر بىلسەڭ، ئۆزگىنى شىر بىل،
يېمىسۇن دوستلىرىڭ سېنىڭدىن زەخمە.

* * * * *

ئىككى نان تاپساڭ بىرنى داپ چالما،
باشقىلار ئالدىدا كۆرەڭلىك قىلما.
دانا كىم دېسەڭ ئۆزىنى بىلگۈچى،
ئۆزۈڭنى چاغلىماي، بازارغا سالما.

* * * * *

يېمەكتە، كەيمەكتە قانائەتكە تول،
ئوقۇشتا، ئىشلەشتە قانائەتسىز بول.
مۇبادا بۇ نىسبەت ئالمىشىپ قالسا،
ئېيتقۇسىز خەتەردۇر ھاياتتىكى يول.

* * * * *

ياخشىغا ياخشى كۆن بەرمىگەن خۇدا،
يامانىڭ جاجىسىنى بەرمىگەن خۇدا.
نامەردلەر ئاتلىقتۇر، مەردلەر پىيادە،
پىيادىنى پۈتىدىنمۇ قىلىۋەتمە جۇدا.

* * * * *

* * * * *

شۇنداق بىر شاراپكى، يارىتىلغان جانلىق،
بىر كۈن بۇ شاراپنى تېتىشقا مەجبۇر.
جىلۋىلىك دۇنيانىڭ سەھنىسىدىن چۈشۈپ،
قارا يەرنىڭ قوينىدا يېتىشقا مەجبۇر.

* * * * *

دەرتلەر ئېغىر كەلدى كىرپىكتە توفان،
جىگىرىم قورۇلماقتا، كۆكرىكىم قازان.
پۇشمانغا بارمۇ دورا، دوختۇرۇم گەپ قىل،
رەڭگىمنىڭ ئەينىكىمدۇر ئوقۇردىكى سامان.

* * * * *

ئۈچۈپ كەتكەن قۇشلار كېلەر، ھەر باھار گىرى،
ياز گۈلىدىن سوراڭاتىمەن، نېمىدۇر ئىش سىرى.
ئۇ، دۇنياغا كەتكەن ئىنسان نېمە ئۈچۈن كەلمەس،
تاشلار يېرىلۇر جاۋابىمنى ھېچ كىشى بىلمەس.

* * * * *

بۇ دۇنيادا توپلىغان مال، بۇ يەردە قالىدۇ،
كىمى قەدىرلەپ كىمى ئۇنى بۇزۇپ چاچىدۇ.
خەير ـ ساخاۋەت ئىشلىرىمىز، بىز بىلە بارالمەر،
ئۇ دۇنيادا گۈزەل جەننەت ئىشكىنى قاقىدۇ.

* * * * *

كىم نېمە قىلسا قايسى بۇلۇڭدا ئاللاھ كۆرىدۇ،
ئىنسانلارغا ئىنسان بولما پۇرستى بېرىدۇ.

مەككارنىڭ قەبرىسىدىن يانتاقلار ئۇنەر.

* * * * *

قىلالماس ئىشىكىغا ۋەدە بەرمىگىن
ۋەدە قىلغان ئىشىكنى قىلماي قويمىغىن
ۋەدىدۇر بىر قەرز، ئىنسانلىق بۇرچ،
ھاياتكەنسەن ئىنساننى بۇرچىنى ئاقلىغىن.

* * * * *

نامەردلەر ئاجىزنىڭ ئالدىدا پالۋان،
كۆرسەتەر ھەيۋىسىنى بولۇپ بىر قاۋان.
كۈچلۈكنى كۆرگىنىدە يالار تاپىنىنى،
گويا كى بىر كۈچۈك چىرايى سامان.

* * * * *

خاپىلىق ئۆتكۈنچى بورانغا ئوخشاش،
يۆگىلىپ يېتىۋالساڭ ئورانغا ئوخشاش.
خاپىلىق ئالدىدا زىل بولۇپ كەتمە،
بولۇۋالغىن خوتۇناتاڭ سارايغا ئوخشاش.

* * * * *

ساراڭ ئۆز مەيدانىدا ساقنى ساراڭ دەر،
گاراڭ ئۆز مەيدانىدا ئوڭنى گاراڭ دەر.
ئومۇچۇك ئۆزى توقۇغان مەينەت تورلارنى،
يەر يۈزىدە ئەڭ ئېسىل، نوچى باراڭ دەر.

* * * * *

نامەردلەر خار قىلار ئۆزىنىڭ نەسلىنى،

ھەقىقىي ئىنساندۇر بىر ئۆمرىدە بىرنىلا سۆيگەن،
سامان چوغدەك ئۆچمەي، ئۇرۇك ئوتىدەك كۆيگەن.
چىن ئىنساندۇر بىلمىسمۇ گەرچە كۆيۈشنى،
كۆيگەن كىشىنىڭ بىر ئۆمۈر قەدرىنى بىلگەن.

* * * * *

چىڭ تۇتمىساڭ كەچتە پۇشايمان ئەگەر سەھەرنى،
چىڭ تۇتمىساڭ كۈزدە پۇشايمان ئەگەر باھارنى.
مېھنەت بىلەن ئەر كۆكلەيدۇ، يامغۇر بىلەن يەر،
يۆلەپ قويسا ئۆرە تۇرماس قۇرۇق تاغارنى.

* * * * *

پۈلپەرەس ئادەمدە بولمايدۇ ۋىجدان،
ئۇنىڭغا بارچىدىن پۈلدۇر بەك ئوبدان.
پۈلپەرەس نامەرد بىلەن پولۇ يېگەندىن،
ياخشى مەرد بىلەن ئېچسە گەر يوبدان.

* * * * *

نامەردلەر ئۇنۇتقاق كېلىدۇ ئاجايىپ،
يەلكىسىگە چۈشسە ئاپتاپ.
كېتەر غادىيىپ.
گەر كەلسە ئۇنىڭغا ياڭاق چاقار چاغ،
پادا بېقىشقان دوستىنى تاشلايدۇ ئېتىپ.

* * * * *

قىڭغىر ئىش قىرىق يىلدىن كېيىنمۇ بىلىنەر،
بىر مەزگىل بازار تاپار مەككارلىق ھۈنەر.
قاقشاتتىم دېگەن بىلەن ئۆزگىنى، ئەلنى،

* * * * *

ۋاقىت دېمەك قان، ۋاقىت دېمەك جان،
ۋاقىت ـ تىرىشچانلىق مەنگەن تۇلپارى.
ئۇنىڭ قىممىتى بىباھا چەكسىز،
ۋاقىت تىرىشچانلىق سۆيگىنى ـ يارى.

* * * * *

ئۆلگەنلىك ئارقىسىدىن ئۆلگىلى بولماس،
ياكى ھازىدا خۇش بولۇپ كۈلگىلى بولماس.
بولسىمۇ يۈرەك گەر مۇشتۇمچە بىر گۆش،
ھەر نەقىل ئىككىگە بۆلگىلى بولماس.

* * * * *

مىللىتىمىزدە يوق ئەمەس ئىللەت،
ئۇنى دەپ مىللەتكە قىلمىغىن نەپرەت.
قولۇڭدىن كەلسە ئۇستا دوختۇر بول،
كېسەلنى ساقايتىپ كۆرسىتىپ شەپقەت.

* * * * *

ئاتاڭنىڭ ئەمەس، ئەلنىڭ ئوغلى بول،
ۋەتەن دەردىگە دەرمان شىپا بول.
ئەل ئۈچۈن ياشاپ، ئەل ئۈچۈن ئۆلگىن،
مانا بۇ، ئىنسانلىق، غۇرۇر، توغرا يول.

* * * * *

كىندىك قېنىم تۆكۈلگەن تۇپراق، باشقىچە تۇپراق،
ئەسكە چۈشسە ئۇ تۇپراقلار تىزلىرىم يايراق.
باستى دۈشمەن يىگىرمە يىلدۇر سۈرگۈندە قالدىم،

پولغىلا باغلايدۇ ئارزۇ ـ ۋەسلىنى.
پۇل بولسا ئەرشىگە، بولمىسا كەشىگە ـ قارايدۇ،
ئۇنتۇيدۇ ھەر چاغ ئەسلىنى.

* * * * *

بىرلىرى لەۋزىگە ئۆزى ئىگە ئەمەس،
بىرلىرى شارابو ـ بايلىق بىلەن مەست.
بىرلىرى ئويلايدۇ ياخشىلارغا قەست،
تىكەنلەر ئىچىدە گۈل ئۈستۈرۈش تەس.

* * * * *

ئەل ئۈچۈن كۆپ جاپار چېكەر بىر ئالىم،
شۇ ئالىم پېيىدە ھەسەتخور ـ زالىم.
ئىنسانغا دىيانەت پەزىلەت تىلەپ،
بىر ئۆمۈر سۆزلىدىم، قالمىدى ھالىم.

* * * * *

مېنى بەزى دوستلار دەيدۇ: "ئىشىك ياخشى"،
بەزىسى دەر: «تېشىك بىلەن قېشىك ياخشى.»
يالغان ماختاش، ئۇچۇرۇشلار ياقماس ماڭا،
بىراق ئىسسىق ـ سوغۇق كۆرگەن بېشىم ياخشى.

* * * * *

ئۆتكەن ئۆمرۈڭگە باقساڭ قايرىلىپ،
ۋاقىت ـ ئېقىن سۇ، بىر ئەزىم دەريا.
ۋاقىت ـ ئانتقان ئوق نىشانغا ماڭغان،
ۋە ياكى ئۇچقۇر بىر دۆلدۈل گويا.

ئۆلسەم مېنىڭ جەسىدىم بۇ يەرلەردە قالسۇن،
ئەمما،
يۇرىكىمنى تەڭرىتېغى باغرىغا كۆمۈڭلا.
مىليون دەردلىك ئانىلارنى يىغلاتمايمەن دەپ،
ئۆز ئانامنى كۆپ يىغلاتتىم، بۇنى بىلىڭلا.

* * * * *

بەزەن كۆز يېشىم بىلەن شېئىر يازمەن،
بەزەن يۈرەك قېنىمدا رەسىم سىزمەن.
ئۇيقۇ هارام ئەل ئازاد بولغانغا قەدەر،
خىيالىمدا ئۇيغۇرستان بېغىدا كېزىمەن.

* * * * *

بىر كۈن تۈپراق بولۇپ كېتىمىز هەممىمىز،
بىر كۈن كۆزلەردىن يوقايمىز هەممىمىز.
مەيلى شاھ مەيلى غەييۇر، مەيلى غەربىان،
ئۆلۈم شارابىنى ئىچىمىز هەممىمىز.

* * * * *

ئۆلۈم مۇتلەق، لېكىن قەيەردە،
نى زامان كېتىمىز بىلمەيمىزكى
يەتتە قېتىم يىغلاپ ۋاپاسىز دۇنيادا،
بىر قېتىم راۋۇرۇس كۈلمەيمىزكى.

* * * * *

كەلسە ئەگەر ئۆلۈم نۆۋىتى،
باقماس باي ـ پېقىر، خارۇ ـ زارلارغا.
باقماس كۈچلۈك ئاجىز، كېسەل، ساقلارغا،

ئۇزاقلاردا، قولۇمدا بايراق، يۈرەكتە پىراق.

* * * * *

ئىنەكلەر كېچىسى يۇلتۇزغا قاراپ،
ئۇزاق، چەت يۇرتلاردىن قاچالايدىكەن.
تۇغۇلغان تۇپراقىنى يۇلتۇزغا بېقىپ
ئۇزۇن يىل ئۆتسىمۇ تاپالايدىكەن.

* * * * *

"ھەتتا ئۇچىغا چىققان رەزىل ساتقىنىدا،
بولىدۇ ئوتتۇز پىرسەنت مىللىي ھېسسىيات"
كۇن كېلىدۇ، پۈتۈن ئۇيغۇر تاشتەك ئۇيۇشۇپ،
دۇشمەنگە كۇننى كۆرسىتىدۇ، ھايھات!

* * * * *

"سەھەردە ئويغۇنادۇرمەن،
يىلاندەك تولغۇنادۇرمەن "
مۇستەقىل بولسۇن يۇرتۇم، دەپ
خۇداغا يالۋۇرادۇرمەن.

* * * * *

يىگىرمە بەش يىلدۇر، سۈرگۈندە پېقىر،
بارغانچە ئېچىمدە شاخلاندى ھەسرەت.
ۋەتىنىم ئەجدىھا تىرنىقى ئاستىدا،
نەسلىمىز قورىماقتا،
بۇ قانداق قىسمەت؟!

* * * * *

باقماس بەختى قارا، بەختسيارلارغا.

* * * * *

زامانى كەلگەن كېتىپ قالىدۇ،
ھېچبىر چارە يوق.
قالغانلارغا قارا خەۋەر،
يۈرەككە تەگكەن ئوق.

ئەلنىڭ دەردىگە داۋا ئىزدىدىم،
تاغلارغا چىقتىم، دېڭىزغا چۆكتۈم.
بەزىلەردە يوقاپتۇ ئىنسانلىق شۇئۇر، -
ۋىجدان، غۇرۇر،
ئۇلارنى سۆكتۈم.

مؤقاؤا لايىھىلىگۇچى: گا.قاسىم

